

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

PEYZAJ MİMARLIĞI ANABİLİM DALI

**ÜLKEMİZDE TABİAT PARKLARININ KORUNAN ALAN STATÜSÜ OLARAK ÖNEMİ VE SERA
GÖLÜ (TRABZON) ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sinem KARAHASANOĞLU

**EKİM 2019
TRABZON**

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsünce

Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : / /

Tezin Savunma Tarihi : / /

Tez Danışmanı :

Trabzon

**KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalında
Sinem KARAHASANOĞLU Tarafından Hazırlanan**

**Türkiye'de Tabiat Parklarının Korunan Alan Statüsü Olarak Önemi ve Sera Gölü (Trabzon)
Örneğinde İrdelenmesi**

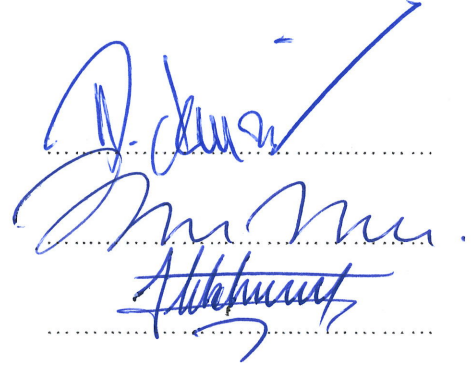
başlıklı bu çalışma, Enstitü Yönetim Kurulunun 28 / 05 / 2019 gün ve 1806 sayılı
kararıyla oluşturulan jüri tarafından yapılan sınavda
YÜKSEK LİSANS TEZİ
olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Başkan : Prof.Dr.Öner DEMİREL

Üye : Doç.Dr.Banu Çiçek KURDOĞLU

Üye : Doç.Dr. Hilal TURGUT

Prof. Dr. Asim KADIOĞLU
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Ülkemizde Tabiat Parklarının Korunan Alan Statüsü Olarak Önemi ve Sera Gölü (Trabzon) Örneğinde İrdelenmesi” adlı bu çalışma, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans programında yapılmıştır.

Tez çalışmam boyunca tez danışmanlığımı üstlenen, araştırmanın yürütülmesi sürecinde değerli görüş ve önerilerini içtenlikle benimle paylaşan Saygıdeğer Hocam Prof. Dr. Öner DEMİREL’e, teşekkürlerimi sunarım.

Akademik çalışmalarım sürecinde maddi ve manevi desteklerini eksik etmeyen en başta aileme, iş ve yakın arkadaşlarıma şükranlarımı sunarım.

Sinem KARAHASANOĞLU

Trabzon 2019

TEZ ETİK BEYANNAMESİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Ülkemizde Tabiat Parklarının Korunan Alan Statüsü Olarak Önemi ve Sera Gölü (Trabzon) Örneğinde İrdelenmesi” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Prof. Dr. Öner DEMİREL ‘in sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim. 04/10/2019

Sinem KARAHASANOĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	III
TEZ ETİK BEYANNAMESİ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	X
SUMMARY	XI
ŞEKİLLER DİZİNİ	XII
TABLolar DİZİNİ.....	XIV
KISALTMALAR	XV
1. GENEL BİLGİLER	1
1.1. Giriş.....	1
1.2. Doğa ve Koruma ile İlgili Kavramlar	2
1.2.1. Doğa	2
1.2.2. Çevre	2
1.2.3. Koruma Kavramı.....	2
1.2.4. Korunan Alan	4
1.2.4.1. Korunan Alan Sınıflandırılması	5
1.2.4.1.1. Dünya Koruma Birliği (IUCN)'ne Göre Sınıflandırma	5
1.2.4.1.2. Avrupa Konseyi'ne Göre Sınıflandırma	7
1.2.5. Korunan Alanlarda Yönetim Amaçları ve Yönetimi	8
1.2.6. Park	9
1.2.7. Milli Park	9
1.2.8. Tabiat Parkı	9

1.2.9. Turizm Kavramı ve Doğa Temelli Turizm-Ekoturizm	10
1.2.10. Sürdürülebilir Planlama ve Sürdürülebilir Kalkınma	11
1.2.11. Katılımcı Planlama.....	16
1.3. Dünya Üzerinde ve Ülkemizde Korunan Alan (Tabiat Park)'ların Gelişimi ve Mevcut Durumu	16
1.3.1. Dünya Üzerinde Korunan Alanların Gelişimi ve Mevcut Durumu	16
1.3.2. Türkiye Üzerinde Tabiat Parklarının Gelişimi ve Mevcut Durumu	26
1.4. Tabiat Parklarının Yasal Statüsü ve Koruma Mevduatı.....	33
1.4.1. Korunan Alanlar ile İlgili Anayasal Düzenlemeler.....	33
1.4.1.1. 1982 Anayasası	33
1.4.2. Korunan Alanlar ile İlgili Kanunlar	34
1.4.2.1. Orman Kanunu.....	34
1.4.2.2. Milli Parklar Kanunu.....	35
1.4.2.3. Çevre Kanunu.....	36
1.4.2.4. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu.....	37
1.4.2.5. Kara Avcılığı Kanunu	37
1.4.2.6. Hayvanları Koruma Kanunu	37
1.4.2.7. Kıyı Kanunu	37
1.4.2.8. Su Ürünleri Kanunu	38
1.4.2.9. Turizmi Teşvik Kanunu	38
1.4.2.10. İmar Kanunu.....	39
1.4.2.11. Kanun Tasarısı (Hükümsüz)	39
1.4.3. Korunan Alanlar ile İlgili Kanun Hükmünde Kararnameler.....	40
1.4.3.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK).....	40
1.4.3.2. Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK).....	40

1.4.3.3. Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükümünde Kararname (KHK).....	40
1.4.4. Korunan Alanlar ile İlgili Yönetmelikler.....	40
1.4.4.1. Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik.....	40
1.4.4.2. Milli Parklar Yönetmeliği.....	40
1.4.4.3. Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik.....	41
1.4.4.4. Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği.....	41
1.4.4.5. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği.....	41
1.4.4.6. Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları İle İlgili Yönetmelik.....	41
1.4.4.7. Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin (CITES S.) Uygulanmasına Dair Yönetmelik.....	41
1.4.4.8. Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	42
1.4.4.9. Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik.....	42
1.4.4.10. Korunan Alanlar ile İlgili Yönetmelikler.....	42
1.4.5. Korunan Alanlar ile İlgili Uluslararası Koruma Statüleri.....	42
1.4.6. Doğa Koruma Örgütleri.....	44
1.4.6.1. Ulusal Ölçekte Koruma Kuruluşları.....	44
1.4.6.1.1. Kamu Kuruluşları.....	44
1.4.6.1.1.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı.....	44
1.4.6.1.1.2. Tarım ve Orman Bakanlığı.....	45
1.4.6.1.1.3. Kültür ve Turizm Bakanlığı.....	46
1.4.6.1.2. Gönüllü Kuruluşlar.....	47
1.4.6.2. Uluslararası Ölçekte Koruma Kuruluşları.....	48
2. TABİAT PARKLARININ PLANLANMASI VE PLANLAMA İLKELERİ.....	49
2.1. Türkiye’de Mevcut Korunan Alan Planlaması ve Yönetimi.....	49

2.1.1. Milli Park Planlama Yaklaşımı	51
2.1.1.1. Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları (Master Planları).....	52
2.1.1.2. Milli Park Yerel Gelişme Planları.....	55
2.1.2. IUCN Korunan Alan Yönetim Planları Sonucu Ülkemizdeki Yeni Model Plan Yaklaşımı	56
2.1.2.1. Yönetim Planı Hazırlanmasında Kullanılan Süreç	56
2.1.2.2. Yönetim Planı Hazırlanması	57
2.2. Dünya’da Korunan Alan Yönetimi ve Planlanması Yaklaşımı	61
2.2.1. Tabiat Parkları için Yapılan Gelişme Planı.....	64
3. GELİŞTİRİLEN TABİAT PARKI GELİŞME PLANI YAKLAŞIMI.....	71
3.1. Plan Kararı	71
3.1.1. Genel Kullanım Kararları.....	71
3.1.2. Bölgesel Kullanım Kararları	71
3.2. Genel Hükümler	73
3.2.1. Kapsam.....	73
3.2.2. Amaç	73
3.3. Özel Hükümler	79
3.3.1. Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi	79
3.3.2. Kontrollü Kullanım Bölgesi.....	81
4. MATERYAL VE YÖNTEM	82
4.1. Materyal	82
4.2. Yöntem.....	83
4.2.1. Anketlerin Uygulanması	84
4.2.2. Yöntemin Uygulanması	85
5. BULGULAR.....	87
5.1. Alan Verileri.....	87
5.1.1.Coğrafi Konumu	88

5.1.2. Topoğrafik Yapısı	89
5.1.2.1. Jeomorfolojik Yapısı	89
5.1.2.2. Jeolojik Yapısı.....	90
5.1.3. İklim Özellikleri	91
5.1.3.1. Yağış	92
5.1.3.2. Sıcaklık.....	92
5.1.3.3. Nispi Nem	92
5.1.3.4. Rüzgar	93
5.1.3.5. Güneşlenme.....	93
5.1.4. Hidrolojik Yapısı.....	94
5.1.5. Bitki Örtüsü.....	94
5.1.6. Yaban Hayatı.....	95
5.1.7. Kültürel Veriler	96
5.1.7.1.Yerleşme Alanları ve Nüfus.....	96
5.1.7.2. Sosyo-Ekonomik Durumu.....	97
5.1.7.3. Turizm.....	98
5.1.7.4. Ulaşım Sistemi	98
5.1.8. Mevcut Alan Kullanım Durumu	99
5.2. Rekreasyon Değerlendirme Yöntemine İlişkin Bulgular	104
5.3. Yasal Durumu	106
6. TARTIŞMA	107
7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	110
8. KAYNAKLAR	111
9. EKLER.....	117
ÖZGEÇMİŞ	121

Yüksek Lisan Tezi

ÖZET

TÜRKİYEDE TABİAT PARKLARININ KORUNAN ALAN STATÜSÜ OLARAK ÖNEMİ VE SERA GÖLÜ (TRABZON) ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ

Sinem KARAHASANOĞLU

Karadeniz Teknik Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Öner DEMİREL

2019, 116 Sayfa, 4 Ek Sayfa

Bu çalışma Trabzon Sera Gölü Tabiat Parkı'nın rekreasyonel potansiyelinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Sera Gölü Tabiat Parkı sahip olduğu doğal ve kültürel değerleri yanında rekreasyonel faaliyetlerin de gerçekleştirilebildiği ayrıcalıklı alanlardan birisidir. Korunan alan olması ve artan rekreatif faaliyetlerin belirlenmesine yönelik gerçekleştirilen bu çalışmada, Gülez (1980) 'in geliştirdiği "Rekreasyon Değerlendirme Yöntemi" kullanılmıştır.

Bu yöntemde alanın peyzaj değeri, iklim değeri, alana ulaşılabilirlik derecesi, rekreatif kolaylık ve kirlilik gibi olumsuz etkenlerin de belirtildiği maddeler yer almakta ve puanlama yoluyla 20 uzman kişi tarafından değerlendirilmesi yapılmıştır. Rekreasyon Potansiyeli değerlendirme formunda her özelliğin alabileceği maksimum puan görülmektedir. Bireyler alan verileri ve gözlemler sonucu her özelliğin alacağı verileri maksimum puanı aşmamak kaydıyla kayıt altına almıştır. Böylece alanın rekreasyon potansiyeli puanlamaların toplanması yoluyla bulunmuştur. Anket sonucu alanın %62.3 değerle yüksek rekreasyon potansiyeline sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Korunan alan olan Sera Gölü'nün Tabiat Parkı olmaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunan Alan, Tabiat Parkı, Korunan Alan Planlaması, Rekreasyon Potansiyeli, Trabzon Sera Gölü Tabiat Parkı

Master Thesis

SUMMARY

The Importance of Nature Parks as Protected Area Status
Significance and Examination of The Sera Lake (Trabzon) in Turkey

Sinem KARAHASANOĞLU

Karadeniz Technical University

The Graduate School of Natural and Applied Sciences

Landscape Architecture Graduate Program

Supervisor: Prof. Dr Öner DEMİREL

2019, 116 Pages, 4 Appendix Pages

This study was conducted to determine the recreational potential of Trabzon Sera Lake Nature Park.

Sera Lake Natural Park is one of the privileged areas where recreational activities can be carried out besides its natural and cultural values. In this study, which was carried out to determine the protected area and increasing recreational activities, artan Recreation Assessment Method di developed by Gülez (1980) was used.

In this method, the landscape value of the area, climate value, the degree of accessibility to the area, recreational facilities and pollution, such as negative factors, such as where the location can be searched and can be used by scoring in 20 specialties there. Recreation Potential valuation form shows the maximum score that each feature can receive. Individuals have recorded the data that each feature will receive as a result of field data and observations provided that they do not exceed the maximum score. Thus, the recreation potential of the area was found by adding the scores. As a result of the survey, the area has a high recreation potential with a value of 62.3%. It was concluded that Sera Lake, which is a protected area, is suitable for being a Natural Park.

Key Words: Protected Area, Nature Park, Protected Area Planning, Recreation Potential, Trabzon Sera Lake Nature Park.

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa No

Şekil 1. IUCN ve BM çevre örgütünün ortak oluşturduğu korunan alan bileşimi.....	12
Şekil 2. Yellowstone milli parkı.....	17
Şekil 3. Dünya Haritası korunan alan gösterimi mavi-deniz ve kıyısal korunan alan, yeşil karasal korunan alan.	18
Şekil 4. Zapovednik adlı doğa rezervi (Rusya).....	19
Şekil 5. Türkiye korunan alan haritası	27
Şekil 6. Trabzon Sera Gölü (eski fotoğraf)	87
Şekil 7. Sera Gölünün iş makineleri ile temizleme çalışması	88
Şekil 8. Trabzon Sera Gölü harita üzerinde gösterimi	89
Şekil 9. Beret Bekir'in Sera gölü heyelanı el çizimi	90
Şekil 10. Doğu Pontidler Litostratigrafik farklılıklar sunan zon. KAF:Karadeniz Anadolu Fayı, KDAF: Kuzey Doğu Anadolu Fayı (anonim 2005).....	90
Şekil 11. Akçaabat idari durumu.....	96
Şekil 12. Akçaabat yöresel kıyafet ve horunu.....	98
Şekil 13. Trabzon 10. bölge ulaşım ağı sistemi	98
Şekil 14. Sera gölü Trabzon Büyükşehir belediyesi ulaşım hattı.....	99
Şekil 15. Sera gölü tabiat parkı mevcut alan kullanımı üstten görünümü	99
Şekil 16. Sera Gölü tabiat parkı alan kullanımı	101
Şekil 17 Alan içi bilgilendirme panosu ve piknik yapan ziyaretçiler	101
Şekil 18 Alan içi yol güzergahları.....	102
Şekil 19. Göl etrafı yaya ve bisiklet yolları.....	102

Şekil 20. Sol üstteki fotoğraf heyelanı gösteriyor, sağ üstteki fotoğraf elektrik hattını gösteriyor, sol alttaki fotoğraf göl etrafı kirlilik, sağ alttaki fotoğraf heyelan ve engelleyici duvar eksikliğini gösteriyor	103
Şekil 21. Sera Gölü tabiat parkı çevresi restoranların görünümü	104
Şekil 22. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme	104
Şekil 23. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme değerleri.....	105

TABLolar DİZİNİ

Sayfa No

Tablo 1. Türkiye'deki tabiat park sayıları ve buldukları iller.....	27
Tablo 2. Türkiye'deki korunan alan sayıları ve alanları.....	36
Tablo 3. Korunan alanlar ile ilgili kanunlar.....	38
Tablo 4. Korunan alanlar ile ilgili uluslararası koruma statüleri.....	43
Tablo 5. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme.....	85
Tablo 6. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme değerleri.....	85
Tablo 7. Yıllık ortalama yağış miktarı.....	92
Tablo 8. Yıllık ortalama sıcaklık.....	92
Tablo 9. Yıllık ortalama nispi nem.....	93
Tablo 10. Yıllık ortalama rüzgar hızı.....	93
Tablo 11. Yıllık ortalama güneşlenme süresi.....	93
Tablo 12. Akçaabat nüfusu.....	97

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
BM	:Birleşmiş Milletler
CI	:Uluslararası Koruma
CITES	:Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme
ÇED	:Çevresel Etki Değerlendirmesi
ÇEKÜL	:Çevre Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtımı Vakfı
DHKD	:Doğal Hayatı Koruma Derneği
DPT	:Devlet Planlama Teşkilatı
DWCT	:Durrell Doğal Hayatı Koruma Birliği
FAO	:Gıda ve Tarım Örgütü
FFI	:Uluslararası Flora ve Fauna
IUCN- IUPN	:Uluslararası Doğa ve Doğal Hayatı Koruma Birliği
KHK	:Kanun Hükmünde Kararname
OECD	:Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü
SWOT	:Fırsat ve Tehdit Analizi
TAC	:Türkiye Anıt ve Çevre Vakfı
TEMA	:Türkiye Erozyonla Mücadele ve Araştırma Vakfı
TDK	:Türk Dil Kurumu
TTKD	:Türkiye Tabiatını Koruma Derneği
TÜÇEV	:Türkiye Çevre Vakfı

UNESCO :United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)

UNEP :Birleşmiş Milletler Çevre Programı

WCS :Doğal Hayatı Koruma

WWF :Doğal Hayatı Koruma Vakfı

1. GENEL BİLGİLER

1.1. Giriş

İnsanoğlu doğa içerisinde bulunan canlı ve cansız varlıklar üzerinde zamanla hakimiyet kurmaya başlar ve evre üzerinde baskının artması sonucu bozulmalara neden olur.

Hükümetler, sivil toplum örgütleri, özel ve kamu sektörleri ortak bir amaç etrafında toplanarak bu durumu çözme yolu içerisine girer. Dünya ölçeğinde Uluslararası Doğa ve Doğal kaynakları Koruma Birliği (IUCN), BM Gıda ve Tarım Organizasyonu (FAO), Dünya Yaban Hayatı Fonu (WWF), BM evre Programı (UNEP), gibi doğa koruma kuruluşlarının oluşmasıyla insanlar tarafından meydana gelen bu olumsuz baskıların azaltılması veya önlenmesi amaçlanarak uluslararası düzeyde bir kamuoyu oluşturulur. Ülkemizde evre ve Şehircilik Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlükleri gibi devlet kurumları yanında Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTDK), Türkiye evre Vakfı (TV) gibi sivil toplum kuruluşları, ülkemizin taraf olduğu sözleşmeler yardımıyla da doğa koruma konuları ulusal ölçekte koruma çalışmasını yürütür.

Doğal ve kültürel çevrede meydana gelen bu bozulmalar korunan alan kavramının ortaya çıkmasında büyük bir role sahiptir. Bu kavram ile doğal ve kültürel kaynakların sürekliliğinin sağlanması ve biyolojik çeşitliliğin korunması, bilimsel araştırmaların yapılması, türlerin saklanması amaçlanır. Aynı zamanda da insan kullanımına yönelik turizm ve rekreasyonel işlevleri de üstlenerek toplumsal, ekonomik ve ekolojik açıdan birçok fayda üretme görevine sahiptir.

Korunan alanların oluşturulması için birtakım değerledirmeler yapılarak belirleme kriterleri esas alınır. Bu kriterler alanın hangi özelliklerinin korunması gerektiği, alanın büyüklüğü, sahip olduğu kaynakları ve koruma-kullanma değeri taşıyıp taşımadığı şeklindedir.

Bu alışma ile Doğu Karadeniz Bölgesinde Trabzon ili sınırları içerisindeki yer alan Sera Gölü Tabiat Parkı'nın sahip olduğu kaynak değeri, koruma kullanma değeri, tabiat parkı olma özellikleri ile rekreasyonel potansiyeli ortaya konulacaktır.

Yapılan bu çalışma ile tabiat parkı olabilirliğinin ortaya konulmasında rekreasyonel değerlendirme yöntemi formundan yararlanılmıştır.

1.2. Doğa ve Koruma ile İlgili Kavramlar

1.2.1. Doğa

'Doğa' kavramı; insan elinin değmediği, insan elinden fazla etkilenmemiş olan doğal çevre olarak adlandırdığımız ve içerisinde yabani hayvanların, bitkilerin, ormanların, kaya ve deniz gibi canlı cansız varlıkların tümünü kapsayan alanlardır. Doğanın meydana gelmesi, gelişip değişmesi herhangi bir etki altında olmadan gerçekleşmelidir ve doğa sadece kırsal anlamına gelmez. İnsan etkinliğinin olmadığı bir sürekliliği de yansıtmalıdır. (Demirel, 2005)

1.2.2. Çevre

İnsanların yaşadığı bölgelerdeki canlıların etkileşim içinde olduğu doğal ve yapay olarak adlandırılan varlıklar ile insan yapımı ürünlerini içermektedir. (URL-1, 2019)

1.2.3. Koruma Kavramı

Koruma kavramı çevre kirliliğinden yola çıkılarak oluşturulmuş olan yeni bir kavram değildir. Doğal kaynaklar içerisinde en çok etkilenen unsurların başında ormanlar gelmektedir. Ayrıca su kaynakları, dini mekanlar, yaban hayvan türleri ile yaşam alanlarının korunmasının geçmişi eski zamanlara dayanmaktadır. (Kurdoğlu, 2007)

Koruma; doğa koruma ve çevre koruma olmak üzere iki gruba ayrılır. Doğa koruma kavramı çevre korumanın bir parçası olarak kabul edilir. İki kavram arasındaki en önemli fark ise kullanılma şekilleridir.

Doğa Koruma kavramı; insan yaşamının devamlılığı için doğal kaynaklar ile doğada var olan flora ve faunanın kendi ortamlarında ki koşullarını kültürel, bilimsel, sosyal ve ekonomik nedenler ile koruma şeklinde ifade edilmiştir. (Yücel, 1995)

Doğal kaynakları koruma kavramı uygulama şekillerine göre in-situ koruma ve ex-situ koruma olarak ikiye ayrılmaktadır.

İn-situ (yerinde) koruma ekosistemlerin, doğal yaşam ortamlarının dışsal etkilerin önüne geçilerek korunması yaklaşımıdır.

Ex-situ (yerinde olmayan) koruma; ekosistemlerin buldukları yerlerden kaldırılarak kendi yaşam ortamları dışında yapay bir yaşama ortamına taşınarak korunması yaklaşımıdır. (Resmi Gazete, 1996)

Ülkemizde canlı varlıkların kendi yaşam ortamları ile birlikte korunması fikri yaygınlaşmaya başlamış ve 1950'li yıllarda ilgili çalışmalar yapılmıştır. Korumaya yönelik çalışmalar yapacak olan Orman Bakanlığı'nın kurulmasından sonra ilgili kanun ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Milli parklar, tabiat parkları, doğa koruma alanları, tabiat anıtları, yaban hayatı koruma alanları, muhafaza ormanları, gen koruma ormanları, özel çevre koruma bölgeleri, biyosfer rezervleri daha çok in-situ (yerinde) koruma yaklaşımıyla korunan alanlar arasındadır. (Yücel, 1995)

Gen bankaları, tohum bankaları, hayvanat bahçeleri ve botanik bahçeleri gibi alanlar da ex-situ (yerinde olmayan) koruma yaklaşımıyla korunan alanlar arasındadır.

Doğal kaynaklar görev ve önemleri bakımından uluslararası bir öneme sahiptir. Dünyada biyoçeşitlilik ve ekosistemlerin korunması adına uluslararası sözleşmeler yapılarak ülkelerin katılımları sağlanarak bu alanlar güvence altına alınmaya çalışılmaktadır. Bu duruma örnek olarak 1992 yılında Rio'da gerçekleşen Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi gösterilebilir. (Demirel, 2005)

Doğa koruma yalnızca doğal kaynakların korunması anlamına gelmemektedir. Tür ve form çeşitliliğinin ekolojik, estetik, ekonomik ve etik yöntemlerle korunması anlamına da gelmektedir. (Pamay, 1971) En yeni tanımıyla doğal kaynakların akılcı kullanımı olarak tanımlanmıştır ve bunun için akılcı kullanma ve korumanın amaçlandığı iki prensipten söz edilmektedir. (Zafer, 1991)

1. Alanın doğru analizi temeline dayanan kaynak yönetimini planlama gereksinimi,
2. Kaynakların tüketilmesini önlemek amacıyla koruma önlemleri alma gereksinimi,

Çevre koruma kavramı ise insan ve çevresini koruma altına alarak var olan ve olabilecek olan zararlı etkenleri ortadan kaldırmayı amaçlayan bir kavram olarak karşımıza çıkar. (Yücel, 1999) Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribatını, zarar görmesini ve yok olmasını önlemek amacıyla bozulan alanları iyileştirmek için yapılan çalışmaların bütünü de çevre koruma kapsamı içerisindedir.

1.2.4. Korunan Alan

Korunan alan kavramı ilk olarak 1933 yılında Londra'da düzenlenmiş olan Uluslararası Flora ve Fauna Koruma konferansında ortaya konulmuştur.

Bu konferansta korunan alanlar milli park, mutlak koruma alanı, flora ve fauna koruma alanı, avcılık ve toplayıcılığa yasak olan alanlar olarak ele alınmıştır. Bu sözleşme tüm kıtayı kapsayan nesli tehlike altında olan veya ender olan türlerin korunduğu ilk sözleşmedir. Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUPN-International Union for The Protection of Nature) 1948 yılında kurulmuştur. IUPN adı 1958 yılında Birleşmiş Milletlerin bir organı olan UNESCO tarafından Uluslararası Doğa ve Doğal Hayatı Koruma Birliği (IUCN) şeklinde adı değiştirilmiştir. Günümüzde ise Dünya Koruma Birliği adını almıştır. Bu birlik koruma alanı kavramı; biyolojik çeşitliliği, doğal ve kültürel kaynakların korunması ve devamlılığının sağlanması adına yasal veya başka etik yollarla ayrılıp yönetilen, belli sınırlara sahip kara veya deniz parçaları şeklinde ifade edilmiştir. (Europarc, 2000)

IUCN'e göre korunan alanların belirlenmiş yönetim hedeflerine ulaşabilmesi için belli amaçları taşıması gerektiği ifade edilmektedir. (IUCN, 1994) Bu amaçlar;

- 1) Bilimsel araştırma
- 2) Yaban hayatının olumsuz etkilere karşı korunması
- 3) Tür ve genetik çeşitliliğin korunması
- 4) Çevresel koşulların devamlılığının sağlanması
- 5) Belirli özelliklere sahip doğal ve kültürel görünümlerin korunması
- 6) Turizm ve rekreasyon
- 7) Eğitim
- 8) Doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı
- 9) Kültürel ve geleneksel öğelerin devamlılığının sağlanması ile koruma yapısı oluşturulabileceği şeklindedir.

1992 yılında Rio'da gerçekleşen Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'ne göre korunan alan tanımı; belirlenmiş koruma amaçlarını gerçekleştirebilmek için sınıflandırılan ve yönetilen coğrafi alanlar şeklinde tanımlanmıştır.

Korunan alanlar ulusal ve uluslararası ölçekte öneme sahiptir.

Korunan alanlar hem ekolojik dengeye hem de rekreasyonel ihtiyaçlara cevap veren yerlerdir. Bu alanların amacı; ekolojik, siyasi, sosyal ve ekonomik baskıları azaltarak doğanın ve kaynak değerlerinin korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması, eğitsel, estetik ve rekreasyonel fayda sağlaması amacıyla zemin hazırlaması, gen havuzu olarak hizmet vermesi, iklim kontrolü ve toprak kaymasının önlenmesi gibi nedenler için etkin koruma araç ve yöntemleri oluşturan mekanlardır.

Ulusal korunan alan sisteminin sürdürülebilirliğinin sağlanması için her korunan alanın statüsünün belirlenmesi ve ilanı öncesinden başlayarak; kaynak değerlerini, ilişkili ekonomik, sosyal yapıyı, olası izleme göstergelerini tespit edecek şekilde analiz etmek gerekmektedir. Her korunan alanı, ilan edilen statünün gerektirdiği şekilde yönetmek, yönetim uygulamalarının sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygunluğunu izlemek ve değerlendirmek zorunludur. Bu kapsamda kullanılacak ölçüt ve göstergeler belirlenmelidir. Kurulan izleme değerlendirme sistemi, uluslararası korunan alan statülerine uygun, uluslararası anlaşma ve süreçlerin gerektirdiği raporları üretebilecek nitelikte olmalıdır.

1.2.4.1. Korunan Alan Sınıflandırılması

Dünya üzerinde birbirinden farklı ve çeşitli doğal kaynak değerleri vardır. Bu kaynak değerleri her ülkenin kendisinin belirlediği hedefler çerçevesinde tanımlanarak sınıflandırılmıştır. 20.yüzyıldan itibaren konu ile ilgili düzenlenen uluslararası toplantılarda da doğal alanlar çeşitli şekillerde sınıflandırılmıştır.

1.2.4.1.1. Dünya Koruma Birliği (IUCN)'ne Göre Sınıflandırma

IUCN 185 ülkede, 1300'ün üzerinde kamu, özel kuruluş ve sivil toplum örgütlerini bir araya getiren çevre örgütüdür.

IUCN Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Nesli Tehlikede Olan Türler (CITES) ve RAMSAR Sulak Alanlar Sözleşmesi ile ortak projeler geliştirerek, doğal kaynakların korunması, geliştirilmesi, sürdürülebilir şekilde yönetilmesini sağlamak adına ilgili diğer kuruluşlara katkı sağlamaktadır. (URL-2,2019)

IUCN'nin sınıflandırmasına göre korunan alanlar on kategoriye ayrılmıştır. (IUCN, 1994)

1. Kategori: Mutlak Doğa Rezervi/Yabanıl Alan
2. Kategori: Milli Parklar
3. Kategori: Tabiat Anıtları
4. Kategori: Tabiatı Koruma Alanları / Yaban Hayatı Koruma Alanları
5. Kategori: Peyzaj Koruma Alanları
6. Kategori: Kaynak Rezervleri
7. Kategori: Doğal Biyotik Rezervler
8. Kategori: Çok Amaçlı Kullanım Alanları/ Yönetilen Kaynak Alanları
9. Kategori: Biyosfer Rezervleri
10. Kategori: Dünya Miras Alanları

1982 yılında düzenlenen 3. Dünya Milli Parklar kongresinde bu ayrılan on kategorinin bütün korunan alanları içermediğinin vurgulanması üzerine 4. Dünya Korunan Alanlar ve Milli Parklar kongresinde altı kategoriye indirilmiş olup 1994 yılında IUCN'nin yayınladığı raporda korunan alan kategorilerine yer verilmiştir.

1. Kategori Ia Mutlak Doğa Rezervi – Sıkı Koruma Altındaki Doğa Koruma Alanı: Bilimsel amaçlı yönetilen korunan alanlardır. Jeolojik ve fizyolojik özellik barındıran ekosistemlerde, bilimsel araştırma, eğitim ve çevresel izleme amaçlı kullanılan kara ve/veya deniz alanlarını ifade eder.

Kategori Ib Yabanıl Alan-Vahşi Yaşam Alanı: Yaban hayatının korunması amacıyla yönetilir. Doğal niteliği üstün olan ve etkisini koruyan, önemli bir yerleşime sahip olmayan, doğal değerlerini uzun dönemde korumak amacıyla değiştirilmemiş olan kara/deniz alanlarını ifade eder.

2. Kategori II Milli Parklar: Ekosistemi koruma ve rekreasyon amacıyla yönetilir. Ekosistemlerin günümüz ve gelecek kuşaklar için korunması, alanın ayrılma amacına ters düşmeyecek kullanımları içeren, çevresiyle ve yerel halkla uyumlu, ihtiyaçlara cevap veren, bilimsel, eğitsel, rekreatif, etkinlikleri içerebilecek alanları ifade eder.

3. Kategori III Tabiat Anıtı: Belirli tabiat özelliklerini koruma amacıyla yönetilir. Kendine özgü güzelliğe sahip, estetik ve kültürel öneme sahip, olağanüstü ya da benzersiz birden fazla doğal veya kültürel özellik barındıran alanları içerir.

4. Kategori IV Habitat ve Tür Koruma Alanı: Yönetim müdahalesiyle koruma amacıyla yönetilir. Habitatların bakımı, ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla konu olan kara/deniz alanlarını ifade eder.

5. Kategori V Deniz/Kara Peyzajı Koruma Alanı: Deniz/kara peyzajları koruma ve rekreasyon amacıyla yönetilir. İnsan ve doğa arasındaki etkileşimde estetik, ekolojik ve kültürel değer taşıyan niteliğe sahip yüksek biyolojik çeşitlilikte olan alanları ifade eder.

6. Kategori VI Yönetimli Kaynak Koruma Alanı: Doğal ekosistemlerin sürdürülebilir kullanımı amacıyla yönetilir. Fazla değişime uğramamış doğal sistemlerin uzun vadede korunması sağlanırken, toplumun ihtiyaçlarına da karşılık verebilecek alanları ifade eder.

Kategoriler arasında I den VI. kategoriye doğru gidildikçe insan kullanımına yakınlaşan kullanım ile kaynakların sürdürülebilir kullanımına yönelik oldukları görülmektedir. Örneğin II. kategoriden itibaren (milli park, peyzaj koruma alanları) koruma amacıyla zarar vermeden rekreasyon, turizm ve tarım gibi kullanımlara izin verildiği görülmektedir. VI den I. kategoriye doğru gidildikçe bilimsel araştırmaya yönelik ekosistem ve doğal süreçlerin korunmasına yönelik olduğu görülmektedir.

Korunan alanların geçmiş ve günümüzdeki değişimlerini incelemek gerekirse mevcut değerlerin sadece korunması ve iyileştirilmesi değil aynı zamanda toplumun ihtiyaç ve beklentilerinin de karşılandığı bir anlayışın oluştuğu göze çarpmaktadır.

1.2.4.1.2. Avrupa Konseyi'ne Göre Sınıflandırma

Avrupa Konseyi Doğayı Koruma Komitesi korunan alanları dört kategoriye ayırmıştır. (Güleç, 1984)

1. Sınıf A (Category A): İnsan etkinliklerini engelleyen, bilimsel amaçlı araştırmalara ve kullanımlara izin verilen mutlak koruma alanlarıdır.

2. Sınıf B (Category B): Bazı alanlarında sıkı kurallar dahilinde pasif rekreasyon etkinliklerine izin verilen, bilimsel araştırma değerini koruyan, sahip olduğu doğal kaynaklarının korunduğu alanlardır.

3. Sınıf C (Category C): Peyzaj olarak korumanın yanı sıra kültürel ve estetik değerleri göz önünde tutularak korunan alanlardır.

4. Sınıf D (Category D): Bu alanlarda doğa koruma ilkeleri çerçevesinde rekreasyonel değerler ön planda tutulur.

1.2.5. Korunan Alanlarda Yönetim Amaçları ve Yönetimi

Korunan alanların yönetimi için yol gösterebilecek birtakım amaçlardan bahsedilmektedir. Bu amaçlar;

1. Örnek ekosistemler: bir ulusun sahip olduğu alanlar için ekolojik süreç ve olayların sürdürülebilirliği adına korunması,
2. Ekolojik çeşitlilik: Bir ulusun sahip olduğu peyzaj ve arazi çeşitliliğinin sürdürülebilirliği adına korunması,
3. Genetik kaynak: bitki ve hayvan türlerinin devamlılığının sağlanması adına kaynakların korunması,
4. Eğitim ve araştırma: Eğitim ve araştırma amacına yönelik olarak sağlanması,
5. Su ve Toprak koruma: Toprağın korunması ve kaymasının önlenmesi ile su kalitesinin sürdürülebilir kullanım ve korunması,
6. Yaban Hayatı yönetimi:
7. Rekreasyon ve turizm: yöre halkı ve turistlerin rekreasyon olanağının sağlanması ve turizmin gelişmesine destek olunması,
8. Sürdürülebilir Ürün Üretimi: Ekosistemlerden elde edilen ürünlerin sürdürülebilir kullanımının sağlanması,
9. Kültürel Miras: Kültürel anlam taşıyan alanların korunması,
10. Peyzaj güzelliği: Peyzaj kaynaklarının korunması ve yönetimi,
11. Görüş geliştirme: Bu alanların doğal özellik ve gereksinimleri dikkate alınarak gelecek zamanlar için arazi kullanım yöntemlerinin geliştirilmesi
12. Kırsal kalkınma: bu alanların kalkınmaya destek verecek şekilde korunması ve yönetilmesi,

Bu amaçlar doğrultusunda korunan alanlarda yaşamsal öneme sahip alanların korunması, estetik ve kültürel peyzaj kaynaklarının korunması geliştirilmesi, kullanıcılar için rekreasyonel ve turizm gereksinimlerin karşılanması, ekosistemlerde ki kaynaklar üzerinde araştırma ve eğitim olanaklarının sağlanması gibi yararlar meydana gelmiştir.

1.2.6. Park

Park kavramı; kent içerisinde estetik ve manzara bütünlüğü içerisinde ekolojik çeşitliliğe katkı sağlayan ve insanların rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri alanlardır.

TDK'ya göre; yerleşim yeri veya arazi içerisinde ki belli perdeleme elemanları ile çevrilmiş, insanların rekreasyonel faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için düzenlenmiş ve bitkilendirilmiş olan geniş açık alanlardır. (URL-3, 2018)

1.2.7. Milli Park

Türkiye'de Milli Park kavramı 1983 yılında çıkarılan 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu çerçevesinde tanımlanmaktadır.

Kanuna göre ulusal ve uluslararası düzeyde öneme sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı, tabiatı koruma alanlarının seçilmesi, karakterleri bozulmadan korunması, geliştirilmesi ve yönetilmesi ile ilgili konuları düzenlemektedir.

Kanuna göre milli park kavramı; ulusal ve uluslararası öneme sahip doğal ve kültürel kaynak değerleriyle korunan, turizm ve dinlenme alanlarına sahip olan tabiat parçaları şeklinde tanımlanmıştır. (T.C. Resmi Gazete, 1983)

1.2.8. Tabiat Parkı

Tabiat Parkı kavramı 2873 sayılı Milli Park Kanunu ve Milli Parklar Yönetmeliğinde ele alınmış olup; planlanması, korunması, yönetilmesi ve tanıtılmasına ilişkin işlemleri kapsamaktadır.

Kanun çerçevesindeki kavramı; flora ve fauna özelliğine sahip, etrafla uyumlu ve manzara bütünlüğü içerisinde olan, rekreasyonel faaliyetleri de içeren tabiat parçaları şeklinde tanımlanmıştır. (T.C. Resmi Gazete, 1983)

Milli Parklar Yönetmeliğine göre alanın Tabiat Parkı olabilmesi için sahip olması gereken bir takım özellik ve kriterler vardır:

- Ulusal veya bölgesel seviyede üstün doğal fiziksel yapıya, bitki örtüsü, yaban hayatı özelliklerine ve manzara güzellikleriyle rekreasyonel potansiyele sahip olmalı,
- Büyüklük olarak kaynak ve manzara bütünlüğünü sağlayacak düzeyde olmalı,
- Açık hava rekreasyonu yönünden zengin bir potansiyele sahip olmalı

- Öncelikle örf ve adetlerin, geleneksel arazi kullanma düzeninin ve kültürel manzaraların ilgi çeken örneklerini kapsamalı,
- Devlet mülkiyetinde olması gerektiği şeklinde belirlenmiştir.

Tabiat parkının merkezinde doğa ve insan vardır. Biyolojik çeşitliliğin, iklimin, doğal ve kültürel peyzajın korunması, sürdürülebilir kullanımı, gelecek nesillere aktarılması yönetilmesi ve geliştirilmesi, kullanıcıların bölge hakkında fikir sahibi olmasını sağlayarak çevre bilincinin kazandırılması, bölgenin sürdürülebilir kalkınmasına da katkı sağlayarak yerli ve yabancı turistler için bir değer oluşturması bu korunan alanın işlevleri arasındadır.

1.2.9. Turizm Kavramı ve Doğa Temelli Turizm-Ekoturizm

Günümüzde turizm faaliyetleri kitlesel ve özel ilgi turizm faaliyetleri şeklinde gerçekleşmektedir. Kitlesel turizm daha çok turistik yörelere olan ziyaretleri kapsar.

Bu şekilde turistik alanlardan kazanç sağlanırken bir yandan çevresel ve sosyo-kültürel açıdan bozulmalara yol açması sürdürülebilirlik özelliğini kaybetmesine ve yerini özel ilgi turizmine bırakmıştır.

Özel ilgi turizmi; kullanıcıların kendi istekleri doğrultusunda boş zamanlarını değerlendirme faaliyetleridir. Bu faaliyetler çevre ve doğaya uyumlu hareketleri içeren turizm çeşidini meydana getirir.(Köroğlu, 2014)

Özel ilgi turizmi iki kategoride incelenir. İlki doğa temelli turizm - ekoturizm, ikincisi kültürel ve tarihsel turizmdir.

Konumuz olan doğa temelli turizm veya ekoturizm kavramı korunan alan ve doğal alanların korunmasını, yönetilmesini, ekolojik açıdan da çevreyle uyumlu olan faaliyetleri içerir. Doğal çevreye yapılan baskıyı azaltması nedeni ile korunan alanlar için bozulmaları önleyecek uzun vadeli planların oluşturulması gerekir.

Bu turizm türü ile ekolojik ve biyolojik sürecin korunması, ekonomik olarak da fayda sağlaması açısından doğal alanlar için örnek olabilecek kalkınma modeli oluşturulabileceğine inanılmaktadır.

Turizm faaliyeti olarak da doğa ile iç içe olunabilecek flora ve fauna gözlemciliği yapma, balık avlama, avcılık, dağ ve doğa sporları yapma gibi rekreasyonel unsurlar sayılabilir.

Ekoturizm kavramına değinmek gerekirse; turizm ve çevre ilişkisinin önem kazandığı ekolojik turizmin kısaltılmış şeklidir. Doğanın korunmasını gözetten bir turizm anlayışıdır.

Kaynak olarak kullanılan doğal, kültürel ve tarihi değerlerin üzerinde oluşabilecek olumsuz etkilere karşı bir seçenek olarak var olabilecek sürdürülebilirlik yaklaşımlarından biri olarak tanımlanmıştır. (URL-4, 2019)

Birleşmiş Milletler “Dünya Ekoturizm Zirvesi’ne “ katılan tüm ülkelerin benimsediği ekoturizm tanımı ise; doğal kaynakların çevresi ile bütünlüğünü koruyarak sürdürülebilirliğini sağlayan, aynı zamanda da yerel halka ekonomik olarak destek olan bir yaklaşım olduğu şeklindedir.

Ekoturizm kavramı; turizmin doğal ve kültürel çevreye verdiği zararı en aza indirgeyerek korumayı, korunan alanlar için kaynak ayırmayı, gelecek nesillere aktarılmasını sağlayan, doğa ve insan arasındaki etkileşimler için yerel halk- turistlere eğitim, bilgi vermeyi, yerel halkın turizm ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde doğa ile uyumlu alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesini ve halka ekonomik katkı sağlamayı amaçlayan bir turizm çeşididir. (URL-5, 2019)

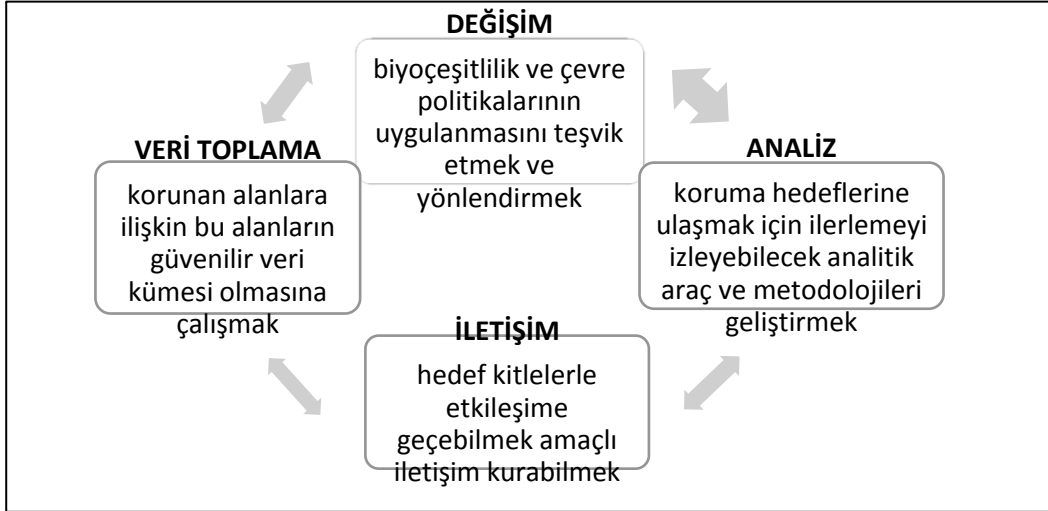
1.2.10. Sürdürülebilir Planlama ve Sürdürülebilir Kalkınma

Stockholm’de 1972 tarihlerinde yapılan Birleşmiş Milletler (BM) İnsan Çevresi Konferansında (Stockholm Konferansı), ilk kez gelişme düzeyleri farklı olan birçok ülke çevre konusu ile ilgili bir araya gelmiştir. Konferans sonunda, ‘BM İnsan Çevresi Bildirisi’ adıyla bir bildiri kabul edilmiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma kavramı ise ilk kez, 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından hazırlanan Brundtland Raporu’nda "Bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılama yeteneğinden ödün vermeden karşılayan kalkınma" şeklinde tanımlanmıştır. (URL-6, 2019)

1992 tarihlerinde Rio da yapılan BM Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda (Rio Konferansı), ulusların, çevreye duyarlı yönetim şekilleri benimsemelerine yönelik başta bir eylem planı olan Gündem 21, Rio Bildirisi ve Orman Prensipleri kabul edilmiştir.

Ayrıca, Konferans sırasında Türkiye’nin de bulunduğu BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi imzalanmıştır.

Şekil 1. IUCN ve BM çevre örgütünün ortak oluşturduğu korunan alan bileşimi

Biyolojik Çeşitlilik sözleşmesine göre “deniz ve diğer su ekosistemleri ile bu ekosistemlerin bir parçası olduğu ekolojik kompleksler de dahil olmak üzere tüm kaynaklardan canlı organizmalar arasındaki farklılaşma anlamındadır; türlerin kendi içindeki ve türler arasındaki çeşitlilik ve ekosistem çeşitliliği de buna dahildir.” şeklinde tanımlanan biyolojik çeşitlilik; ülkelerin ve ilgili tarafların katılımıyla biyolojik kaynakların sürdürülebilir kullanımı, bitki, hayvan ve mikrobiyolojik yaşamın çeşitliliğinin korunmasını amaçlamıştır. (URL-7, 2019)

Stockholm ile başlayan Rio konferansı ile devam eden süreçte ülkemizin de taraf olduğu uluslararası anlaşmalar; Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, Orman İlkeleri, Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi, Gündem 21, Rio Bildirgesi, İklim Değişikliği Sözleşmeleridir. Sözleşmelerin ortak amacına bakılacak olursa; kaynakların korunması ve yönetilmesi sürecinde katılımcı ve sürdürülebilir süreçlerin hedef olarak seçildiği görülür.

Daha önce bahsedilen Brutland raporunda yazan “Gelecek nesillerin doğal kaynaklara olan gereksinimlerinden ödün vermeden bugünün gereksinimlerini karşılayabilme” olarak tanımlanan sürdürülebilir gelişme ve kalkınma kavramı üzerinde durulmuştur.

Dünyada; 2030 yılı Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ile oluşturulan küresel kalkınma programında sürdürülebilir şehirler, iklim değişikliği, kuraklıkla mücadele, biyoçeşitliliğin korunması, doğal kaynak ve ekosistemlerin korunması sürdürülebilir kullanımı gibi çevre konuları gündemine alınmıştır. Sürdürülebilir kalkınma ve planlama gündemi korunan alanlar için dört bileşene ayrılmıştır:

Korunan alanların amacı biyolojik çeşitliliğin korunmasıdır. Bununla birlikte, insan refahı ve sürdürülebilir kalkınmaya da katkı sağlamaktadır. 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi, sosyal ve ekonomik kalkınmanın sadece doğal kaynakların sürdürülebilir yönetimi ile sağlanabileceğini kabul etmiştir.

Ülkemizde ise; sürdürülebilirlik kavramı korunan alanlar üzerinde ki kaynak değerlerinin olumsuz baskılarla karşı karşıya kalması nedeniyle önem kazanmış kaynakların zarar görmeden dengeli bir biçimde kullanılması ve devamlılığının sağlanması adına koruma-kullanma dengesi içerisinde sürdürülebilir olarak kalkınma planları ve siyasi önlemler ile ilgili politikalar uygulanmaya başlanmıştır.

Bu şekilde ülkemizin doğası ile uyumlu günümüz ve gelecek dönem şartlarına uygun çevrenin zarar görmeyeceği, kaynakların korunması adına tüm gerekli önlemlerin alındığı, ekonomik ve sosyal bir hayatın var olduğu dikkate alınarak; sorun odaklı çözüme yönelik yaşam alanının oluşturulmasına olanak sağlanmış olunur. (URL-7 2019)

Rio zirvesinden günümüze kadar biyolojik çeşitliliğin korunması için; Ulusal Çevre Stratejisi ve Eylem Planları, Ulusal Biyolojik Çeşitlilik Stratejisi ve Eylem Planları, Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Planları ve Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından hazırlanan Beş Yıllık Kalkınma Planları hem ulusal hem de uluslararası öneme sahip olan yasal planlamalardır. Bu alanların koruma sistemleri geliştirme ve yönetim stratejilerini oluşturma çalışmaları Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. (URL-9, 2019) Kalkınma Planlarını incelemek gerekirse;

1960'lı yıllarda 1. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967) Orman Kanunu'nun ilgili maddesine dayanılarak Milli parklar kanunu tasarısının hazırlanması sürecinde tasarı kanunlaşamamış olsa da bu dönemde 2 adet milli park ilan edilmiştir. (Demirel, 2005)

2.Beş Yıllık Kalkınma Planlama Döneminde (1968-1972) suların ve sudaki canlı varlıkların korunması için 22.3.1971 yılı 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu çıkarılarak Orman Bakanlığı su ürünlerini korumakla görevlendirilmiştir.

3.Beş Yıllık Kalkınma Planı Döneminde (1973-1977) ilk defa çevre konusu ele alınmıştır. Bu dönem içerisinde 3 adet milli park ilan edilmiş ve Orman Genel Müdürlüğü Avcılık ve Balıkçılık İşleri Yönetmeliği çıkarılarak av ve yaban hayatının korunması, üreme ortam ve devamlılıklarının sağlanması adına yürütülmesi gereken ilgili çalışmalar Orman Genel Müdürlüğü'ne devredilmiştir.

4. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) döneminde çevre sorunları toplumsal süreç ile birlikte değerlendirilerek ilgili planlamalar yapılmıştır. Bu dönemde 1982 tarihli anayasanın yürürlüğe girmesi ile anayasa içerisinde dolaylı olarak ilk defa çevre konusu ile ilgili bir maddeye yer almıştır.

Anayasanın 56. Maddesine göre ‘Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşın görevidir’. Doğa korumayı doğrudan ilgilendiren maddeleri şu şekildedir: 63. Maddesinde ‘Devlet tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır.’

169. Maddesine göre de; ‘Devlet ormanların korunması ve sahalarının genişletilmesi için gerekli kanunları koyar ve tedbirleri alır.’ 43. Maddede kıyıların kullanımı, 44. Madde de toprağın verimli işletilmesi ve korunması için gerekli tedbirlerin alınması, 57. Madde de kentlerin çevre şartlarını gözetilen bir planlamaya tabi tutulması gibi doğa korumaya katkısı vardır.

Bu dönemde korunan alanlar ile ilgili maddeleri içeren kanunlar; 27.5.1983 tarih ve 2872 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, 21.7.1983 tarih ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanunu’dur. 2863 sayılı bu kanunun 1. Maddesi ‘Korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımları belirlemek, yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.’

9.8.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, 23.9.1983 tarih ve 2896 sayılı Orman Kanunu’nun 25. Maddesi ‘Orman Genel müdürlüğü lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek amacıyla milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır düzenler, yönetir.’ ve 12.3.1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu çıkarılan kanunlar arasındadır. Bu kanunlar ve ilgili maddeleri gereği korunan alanların geliştirilmesi ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek için 9.8.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu dönemde 1 adet milli park ilan edilmiştir.

5. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) döneminde temel ilke; çevre kirliliğinin azaltılması, kaynakların etkin kullanımı ve kaynakların gelecek nesillere ulaştırılmasıdır. Bu dönemde 3.5.1988 tarih ve 3194 sayılı İmar Kanunu, 15.5.1986 tarih ve 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu ile 19.6.1986 tarih ve 3302 sayılı Orman Kanunu çıkarılmıştır. 4 adet milli park 1 adet doğa anıtı ve 18 adet doğa koruma alanı ilan edilmiştir.

6. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) dönemi çevre ve doğa koruma alanındaki sürdürülebilir kalkınmayı hedefleyen ilk yaklaşıma yer verilmiştir. Bu dönemde 4.4.1990 tarih ve 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmeliği 20594 sayılı kararla çıkarılmıştır. Ülkemizde Çevresel Etki Değerleme (ÇED) uygulaması çevre kanununa istinaden 7.2.1993 tarih ve 21489 sayılı ilgili yönetmelik ile başlamıştır.

Bu dönemde 13 adet doğa koruma alanı, 4 adet tabiat parkı, 53 adet doğa anıtı ve 9 adet özel çevre koruma bölgesi ilan edilmiştir.

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) döneminde uluslararası anlaşmalarla bağlı olarak sürdürülebilir kalkınmayı toplum ve doğa ile dengeli hale getirerek doğal kaynakların yönetimini sağlamak ve gelecek nesillere aktarılması adına uygun bir strateji belirlenmiştir. Bu dönemde 25.2.1988 tarih ve 4342 sayılı Mera kanunu çıkarılmıştır. Ayrıca bu dönemde 1 adet tabiat anıtı, 3 adet doğa koruma alanı, 4 adet milli park ve 4 adet tabiat parkı ilan edilmiştir.

8. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2001-2005) döneminde çevresel risklerin en aza indirilmesi biyolojik çeşitliliğin korunması için ilgili kurum ve kuruluşlarla çalışmalar yapılmıştır.

9. Beş Yıllık Kalkınma Planı (2007-2013) döneminde uzun vadeli strateji olarak 2023 yılı çerçevesinde hazırlanmıştır. Kurumsal ve yapısal düzenlemelerin öne çıkarıldığı planlamada etkili bir izleme ve değerlendirme mekanizmasına yer verilmiştir.

Ormanların sürdürülebilir yönetimi çalışmaları ve Milli park vb korunan alanların azlığı konuları dile getirilerek gerekli önlem ve ilgili çalışmalar ele alınmıştır. (URL-9, 2019)

10. Beş Yıllık Kalkınma Planları (2014-2018) dönemi toplumsal refah, mutlu ve kaliteli bir yaşam ve sürdürülebilir çevre odaklı kaynak kullanımını hedefleyen çalışmaları içermektedir.

Kalkınma planlarında ele alınan hedeflere ulaşılabilmesi için korunan alanların planlı olarak yönetilmesi gerekmektedir.

1.2.11. Katılımcı Planlama

Biyolojik çeşitlilik sözleşmesi ve diğer uluslararası sözleşmeler doğal kaynakların yönetilmesi, planlanması ve uygulanması aşamasında katılımcılığa önem vermektedir.

Doğal kaynakların yönetim planları; korunan alan genel yönetim planları içerisinde “Mikro Plan” adı altında ele alınmıştır. Alanın nasıl yönetileceğini ve korunacağını tanımlayan mikro planlar; kaynakların yönetilmesi aşamasında uygulanması gereken faaliyetleri, hedefleri ve tanımlamalar arası ilişkilendirmeleri içerir.

Katılımcı planlar; mikro plan ve genel yönetim planları hazırlanırken planlama süreci ile ilgili tarafların katılması ve ilgili tarafların anlaşması aracılığıyla ortaya çıkan planlardır.

Katılımcı planlama sürecinin amacı; alan üzerinde belirlenen tehditlerden yola çıkarak tehdit analizleri ve ilgi grup analizlerin oluşturulmasıyla yapılır. Mikro planların içeriği ile tehdit tipleri, tehditi oluşturan ilgi grupları ve alanın koruma hedefleri dikkate alınarak strateji belirleme yöntemi uygulanır.

1.3. Dünya Üzerinde ve Ülkemizde Korunan Alan (Tabiat Park)’ların Gelişimi ve Mevcut Durumu

1.3.1. Dünya Üzerinde Korunan Alanların Gelişimi ve Mevcut Durumu

Doğa koruma düşüncesi 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. Bu dönemde doğa ve ormancılık bilimlerinin gelişmesi ile bu yüzyıla damgasını vuran romantik akımı koruma bilincini desteklemiştir.

Ayrıca dünyada milli parkların yönetimi, yasal statüsü farklı olabilecek hareketlenmeleri ortaya çıkarmıştır. Bu hareketlerin bir kısmı sivil toplum örgütleri tarafından, bir kısmı yönetsel açıdan geliştirilmiştir.

Tarihsel bir sıralama yapmak gerekirse ülkelerde ilkler; 1829 yılında ilk defa Almanya’nın Bonn şehrinde Drachenfels Ormanı muhafaza ormanı olarak ayrılmıştır. 1838 yılında Bohemya’da Kubany Bakir Ormanı’nın bir kısmı ve 1852 yılında Harz Bölgesinin Taufelsmauer alanı muhafaza amaçlı ayrılmıştır.

1832 yılında Amerika'nın Arkansas eyaletinde şifalı sularından dolayı park olarak ayrılan ve özel korumaya dahil edilen alana 1921'de Kaynar Sular Milli Parkı adı verilmiştir. (İnal, 1949)

1872 yılında dünyanın ilk ulusal parkı ilan edilen Yellowstone Ulusal Parkı doğal güzelliğın gelecek kuşaklara bırakılması çalışmasını başlatarak doğa koruma düşüncesinin toplum ve dünya üzerinde ki başlangıcı olarak kabul edilmiştir. 19.yüzyıl sona ermeden de doğa koruma kavramı birçok ülkeye yayılarak benimsenmiştir.

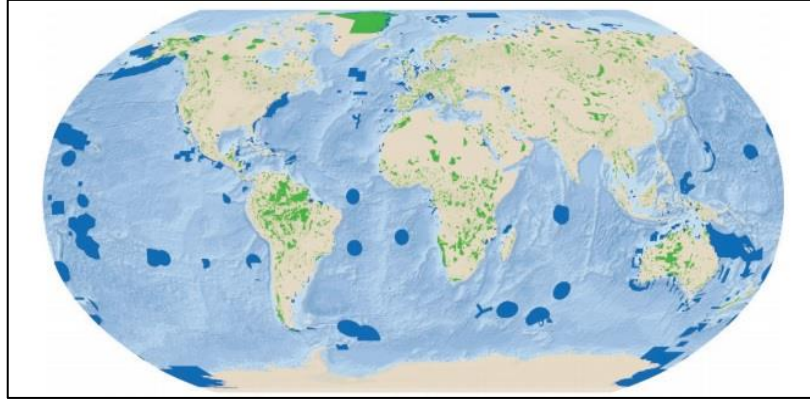

Şekil 2. Yellowstone milli parkı

Doğa koruma alanları çeşitli ülkelerde ilgili kuruluşların (Ramsar Sözleşmesi, Unesco Dünya Mirası Sözleşmesi gibi) ilgili birimlerine bağlı olarak yürütülmektedir ve yasal olarak da desteklenmektedir.

Korunan alanlar için ülkelerin kanunları içerisinde farklı terimler kullanılır. Kaynak nitelikleri ve yönetim amaçları aynı olmasına rağmen tanımlandıkları terimler farklı olabilir veya tam tersi olan durum da söz konusu olabilir. Örneğın Avustralya'da biyolojik rezerv, Kanada'da ekolojik rezerv, ülkemizde ise doğa koruma alanı mutlak korunan alanlardır, bilimsel araştırma ve koruma amacıyla yönetilirler.

Hükümetler tarafından ilan edilen korunan alanlar yönetim ve hedefleri bakımından çeşitlilik gösterir. Dünya üzerinde 238,563 adet belirlenmiş koruma alanı vardır. Bu alanların çoğu karasaldır ve 20 km² lik alanı kaplamaktadır. Deniz koruma alanları da 6 km² den fazla yer kaplamaktadır. (URL-10, 2019)

Şekil 3. Dünya Haritası korunan alan gösterimi mavi-deniz ve kıyısıl korunan alan, yeşil karasal korunan alan.

Milli park, tabiat parkı ve doğa koruma alanları ülke bazında detaylı olarak ele alınmıştır: (Güleç, 2000)

Avrupa Kıtası Ülkeleri;

Amerika’da 1916 yılında İç İşleri Bakanlığı’na bağlı Milli Parklar Dairesi (National Park Service) kurulmuştur. Daha önce korunmaya alınan Yellowstone Milli Parkı (1872), Yosemite Milli Parkı (1890) ve Grand Kanyon Milli Anıtı’nın (1908) yönetimine başlamıştır. Milli Parklar dairesi yönetim ve denetiminden sorumlu olduğu alanları farklı şekilde yönetmiştir ve etkinlik alanları dörde ayrılmıştır. (Demirel, 2005)

Milli park, milli anıt, milli rekreasyon alanı ve milli deniz kıyıları ve milli göl kıyıları şeklindedir

Büyük Britanya Adası’nda; 1949 yılında kabul edilen Milli parklar ve Kırsal Alanlar Yasası ile Milli Parklar Komisyonu kurulmuştur. 1968 yılında çıkarılan bir yasa ile Milli parklar Komisyonu Kırsal Alanlar Komisyonu’na (Countryside Commission) çevrilmiş ve hareket alanları genişletilmiştir. (URL-11, 2019)

Doğal Alanların korunmasıyla ilgili bir diğer kuruluş Doğa Koruma Konseyidir. Bu konseyin etkinlik alanları; Doğa Rezervleri ve Bilimsel Özel İlgi Alanlarıdır. Orman parkları da Ormancılık Komisyonunun etkisi altındadır. (Demirel, 2005)

Sovyetler Birliği; ilk çevresel nitelikli koruma yasaları 11.-12. yy arasında ve ormanlar ile ilgili koruma 14.-17.yy arasında meydana gelmiştir. 1880 yılında alanların korunmasına ait mevzuatta arazi kullanımı, ormancılık düzenlemesi ve avlanma ile ilgili düzenlemeler yer verilmiştir. 1909 yılında da ilk koruma önlemleri gelmiştir.

1980 yılında Yaban Hayatını Koruma ve Kullanma ile ilgili mevcut yasa oluşturulmuştur. Bu yasa Bakanlar Kurulu, Devlet Planlama Komitesi tarafından onaylanan korunan doğal alanlara ait düzenlemeler olan toprak, su, flora ve fauna, doğal kaynakların korunmasını kapsar. Rusya’da 60 farklı doğa koruma alan kategorisi vardır. Bunlardan birkaçı; milli park, eyalet doğa koruma alanı, doğa koruma alanları, doğa rezerv alanı, doğal anıt ve ulusal av rezervleri gibi. (Anonim,1992) ‘Zapovednik’ adı verilen doğa rezerv alanları bulunmaktadır. (URL-12, 2019)

Şekil 4. Zapovednik adlı doğa rezervi (Rusya)

Arnavutluk; 1948 yılında doğanın korunmasından sorumlu olan bakanlık Orman ve Su Kaynakları Bakanlığıdır. 1976 yılında Arnavutluk Anayasası ‘toprağın, doğal kaynakların, su kaynaklarının zarar görmemesi ve kirlenmemesi, hem devletin hem de vatandaşın görevidir şeklinde belirtmiştir. Bunun için Orman Koruma Kanunu, Avcılık Kanunu gibi kanunlar ile doğanın korunması sağlanmıştır. 1990 yılına gelindiğinde ise Orman Bakanlığı ve Tarım- Balıkçılık Bakanlığına bağlanmıştır. Ülkede nehir parkları, doğal anıt içeren rezerv alanları, araştırma ormanları, biyogenetik rezerv alanları ve milli parklar bulunur. (IUCN, 1992)

Avusturya; 9 eyaletinin her birinin yetki alanı altında; doğanın korunması, avlanma ve balık tutma ile ilgili konular 1920 yılında oluşturulan kanunun ilgili maddesinde yer verilmiştir.

Doğa korumadan sorumlu ilgili çalışma grupları tarafından doğa koruma tanımları; doğa rezerv alanları, tabiat anıtları, tabiat parkları, milli parklar ve tabiatı koruma alanları şeklinde nitelendirilmiştir.

Milli parklar ve doğa rezerv alanları dışında belirli alanlar için yönetim planları vardır. Rezerv alanlarının yönetim ve kontrolünden sorumlu olan hükümetin koruma şubeleri vardır. (URL-13, 2019)

Belçika; Korunan alanlarla ilgili idari ve yasal yapı karmaşıktır. 1909 yılında doğal peyzajı, ormanları ve tarihi eserleri koruma amacıyla 'Soignes Ormanı Gönüller Birliği' ile 1910 yılında 'Natuur and Stedeschoon' kurulmuştur. 1911 yılında Doğal Çevreyi Koruma Kanunu ve 1931 yılında Tarihi Alanları ve Eserleri Koruma Kanunu çıkarılmıştır. Ormanlık alanların birçoğu miras yasalarından kaynaklanan bölünmeler dolayısıyla yönetsel olarak zorluklar yaşanmasına neden olmuştur. (Anonim, 1992) 1973 yılında da Doğa Koruma Yasası ilan edilerek Korunan alanlar tabiat rezervleri ve tabiat parkları olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Belçika'da çok fazla sayıda korunan alan, tabiat rezervi alanları vardır fakat halen daha milli park yoktur. (URL-14, 2019)

Bulgaristan; Türkiye'den 1908 yılında bağımsızlığını ilan ettikten sonra 1991 yılında yürürlüğe giren anayasa ile korunan doğal alanların ile ilgili maddeler yer almıştır. İlk Doğanın Korunması Yasayı 1936 yılında çıkarılmıştır.

1967 yılında Tabiatı Koruma kanunu; doğal kaynakların ve doğanın korunması, yenilenmesi, kullanılması, bilimsel araştırmaların gelişmesini kapsar.

Koruma kategorisi olarak; tabiatı koruma alanı, milli park, doğa koruma alanı, korunan alan ve tarihi alanları kapsar. İlk Rezerv Alanı 1933 yılında İlk Milli Park 'Vitosha Dağı' 1934 yılında ilan edilmiştir. (URL-15, 2019)

Yunanistan; 1821-29 yılları arasında Osmanlı Devletinden ayrılan ülke 1975 yılında kabul edilen yasa ile yönetilmektedir.

İlgili yasanın ilgili maddelerinde ormanların korunması, doğal ve kültürel çevrenin korunması ile ilgili konular yer almaktadır. Korunan alanların ilk mevzuatı 1929 yılında kabul edilen Orman Yasası olmuştur.

İlk Milli park olan 'Olympos' 1938 yılında ilan edilmiş olup, 2. Milli park olarak da 'Parnassos' ilk örnekleridir. 1973-1980 arasında estetik ormanlar, doğal anıtlar ve tarihi ağaçlar alanları oluşturulmuştur. (IUCN, 1987)

Natura 2000 ağı (kuşlar direktifi) ile birçok uluslararası anlaşmaya dayalı koruma alanları mevcuttur. (URL-16, 2019)

İtalya; Korunan alanların ana kategorileri arasında milli park, devlet rezervleri, bölgesel parklar, bölgesel rezervleri, deniz rezervleri ve sulak alanlar yer almaktadır. Korunan alanların çoğu bölgesel mevzuat kapsamındadır. 1964 yılından itibaren bölgesel koruma alanları; biyotop, banliyö parkları, kentsel parklar ve korunan alanlar şeklinde ele alınmıştır. 1977 tarihli ilgili yasa Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile tarım, ormancılık, avcılık, tabiat koruma rezervleri, tabiat parkları, milli parklar kontrol altına alınmıştır. (Anonim, 1992)

1922 yılında ilan edilen ilk Milli Park 'Grand-paradiso'dur. Daha sonra ilan edilen milli parklar flora ve faunayı korumak, jeolojik oluşumları korumak, peyzaj kalitesini korumak ve turizmi teşvik etmek amacıyla yürürlüğe giren ayrı yasal düzenlemelerle kurulmuştur. (Anonim, 1987) İtalya'da çok fazla sayıda koruma alanı vardır.

Letonya; İlgili yasasında korunan alanlar; doğa koruma alanı, biyosfer rezerv alanları, milli parkı tabiat parkı, peyzaj koruma alanı, korunan alanlar, tabiat anıtı, jeolojik-jeomorfolojik alanlar sulak alanlar olarak tanımlanmıştır. 1960 yılında doğa rezerv alanları genişleyerek 1973 yılında ilk Milli Parkı ilan edilmiştir. 1982 yılında çok işlevli koruma sistemi önerilmiştir. Toplam yüzölçümünün %10'unu korunan alanlar kaplamaktadır. (URL-17, 2019)

Litvanya; Korunan alan sistemi tabiat rezerv alanlarını, milli parklar, bölge parklar ve tabiat anıtlarını içerir.

Bugün Litvanya ülkesinde korunan alanlar toplam alanın %15'ini (deniz koruma alanları hariç) kapsamaktadır. UNESCO Dünya Mirası Listesi, Natura 2000 ağına sahip olan ve UNESCO Dünya Biyosfer Rezerv Ağı'na dahil olan ilk ülkedir. (URL-18, 2019)

Hollanda; 1905 yılında kurulan Doğa Anıtları Koruma birliği ile koruma hareketleri başlamıştır. 1906 yılında ilk doğa rezervi olan Naardermeer Bataklığı' kurulmuştur. Doğa rezerv alanlarının korunmasının en genel yolu devlet veya kamu kuruluşları tarafından bu alanların satın alınması yoluyla gerçekleştirilir. Koruma alanı kategorileri; milli park, milli manzara, büyük peyzaj bölgeleri ve geniş doğa bölgeleri şeklindedir. Hollanda ülkesinde milli parklar korunan alan olarak yaklaşık 1.000 ha. alan kaplar. (URL-19, 2019)

İspanya; Roma döneminden bu yana uzun bir çevre mevzuatı geçmişine sahip olan ülkede en önemli gelişmeler; 1837 yılında Dağlar Genel Müdürlüğü tarafından çıkarılan uygun yönetim ve koruma amacını taşıyan çevre kararnamesidir.

1917 yılında Milli Parklar Genel Yasası kabul edilmiş olup ilk milli park 1917 yılında ilan edilmiştir. Kültürel alanlar için 1933 yılında tarihi ve arkeolojik ilgi alanlarının korunması ilgili yasa ile sağlanmıştır.

Yeni anayasası ile ekolojik süreçlerin korunması, genetik çeşitliliğin korunması, doğal kaynakların rasyonel kullanımı, doğal güzelliklerin, flora ve faunanın korunması konularını içermektedir. (URL-20, 2019)

İsveç; 1880 yılı itibariyle Milli Parklarla ilgili yasaları çıkaran ve 1909 yılında dokuz adet milli park ilan eden ilk Avrupa (URL-21,2019) 1902 yılından itibaren ormanları korumaya yönelik kabul edilen ilgili kanunla peyzaj ve doğa korumanın temellerinin atılması adına büyük önem taşımaktadır. 1906 yılında ‘Tabiatı Koruma Kanunu’ çıkarılmış ve koruma alanları Tarım Bakanlığı’na bağlanmıştır.

1915 yılında ‘Milli Parklar Araştırma Komisyonu kurulmuş ve 1966 yılında ülkenin bütün kırsal alanlarını kapsayacak şekilde Peyzaj ve Doğa Koruma Kanunu ile yasal olarak düzenleme getirilmiştir (Demirel, 2005). Ülkede yaklaşık 4.000 adet Natura 2000 korunan alanlar ağına bağlı doğa rezervi bulunmaktadır. Çevre yasası kapsamında korunan alanlar toplam yüzey alanının %85’ini oluşturmaktadır. Ayrıca yüksek doğa değerinde olan üç dünya mirasına sahiptir.

Almanya; Korunan alanlardan ilki 1852 yılında oluşturulmuştur daha sonra 1904’te tabiat anıtlarını korumak için hedefler belirlenmiştir. İlk doğa rezervi 1906 yılında, ilk Doğa koruma alanı 1921 yılında ilan edilmiştir.

Doğanın korunması amacıyla oluşturulan ilk kanun 1935 yılındaki ‘İmparatorluk Doğa Koruma Yasası’ yürürlüğe girmiştir. Bu yasaya göre; doğanın, çevrenin korunması rekreasyonun şartları koruma kullanma dengesi, geliştirme ölçütleri flora ve fauna gibi biyotop alanlarının korunması ve kırsal alan planlaması bölgesel ve yerel peyzaj plan ve programlarına dair birçok konu ele alınmıştır. Korunan alanlar; milli parklar, Peyzaj Koruma Kısımları, Tabiat Parkları, Doğal Anıtlar ve Peyzaj Koruma Alanları (Tabiat Rezervleri) şeklinde altı kategoride incelenmiştir. (URL-22, 2019)

Fransa; Koruma geçmişi ikinci Dünya Savaşından sonra uluslararası düzeyde çevresel kaygıların ortaya çıkması ile başlamıştır. 1957 yılında doğa rezerv alanları, 1960 yılında milli parklar doğal alanların korunması amacıyla belirlenmiştir.

Ulusal park 1963 yılında ilan edilmiş, Bölgesel Doğal parklar ise 1967 yılında çıkarılan kararname ile kurulmuştur. Bu alanlar 1901 sayılı yasa ile ilgili dernekler ve vakıflar tarafından ortaklaşa yönetilmektedir. 1976 yılında Doğa Koruma Yasası doğa rezervlerinin belirlenmesi, peyzaj ve türlerinin korunması için genel çerçeve hükümleri içermektedir. Korunan alanlar; Doğa rezervleri, milli parklar ve bölgesel doğal parklar olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Ülkenin toplam alanın %20'sini korunan alanlar kaplamaktadır. (URL-23,19)

Kanada; Ülkenin ilk milli parkı Banff Milli Parkı 1885 yılında kurulmuştur. 1872 yılında ülkenin ilk belediye parkı Royal Park'tır. Dünyanın ilk park hizmeti 1911 yılında Milli parklar sistemini denetlemek için kurulmuştur. 1930 yılında Milli Parklar Kanunu kabul edilmiştir. Korunan alanlar; milli parklar, ulusal tarihi parklar, ulusal tarihi anıtlar, ortak miras alanları ve miras kanalları şeklinde beş kategori şeklinde incelenmiştir. (URL-24, 2019) Korunan alanlar toplam alanın %10'unu oluşturmaktadır.

Asya Kıtası Ülkeleri;

Japonya; Dinin doğal çevrenin korunmasına etkisi büyük önem taşımaktadır. İlk modern mevzuat 1931 yılında kabul edilen Milli Parklar Kanunu ile olmuştur. Bu yasa ile kamu veya özel arazide ki doğal peyzajın korunması ve rekreatif kullanımlara cevap verecek nitelikte olması amaçlanmıştır. 1934 yılında ilk Milli park ilan edilmiştir.

Korunan alanlar ile ilgili mevcut yasaların en önemlileri 1957 yılındaki Doğal Parklar Kanunu ve 1972 yılındaki Doğa Koruma Kanunu'dur. Bu yasaya göre ulusal öneme sahip olarak kategorize edilenler ulusal milli parklar, bölgesel olarak kategorize edilenler yarı milli parklar ve diğer il sınırı içinde olanlar da doğal il parkları şeklinde adlandırılmıştır. Kategorize edilen tabiat parkı kavramı yoktur. (URL-25, 2019)

Kuzey Kore; 1946 yılında hükümet gerekli yasalar ile doğal anıt ve alanları oluşturmuştur. Kuzey Kore'de farklı korunan alanları tanımlamak için ayrıntılı yasa yoktur. Bununla birlikte; doğa koruma alanları, hayvan koruma alanları, su kaynakları koruma alanları, deniz kuşu yetiştiriciliği koruma alanları, doğa rezervleri, orman rezervleri, doğal anıtlar ve deneysel-bilimsel rezerv koruma alanları listelenmiştir.

Güney Kore; yasalar kapsamında çok sayıda korunan alan kategorisine sahiptir. 1980 tarihli Tabiat Parkı Kanunu; Milli Park Eyalet Parkı ve İlçe Parkı olarak üç bölgeye ayırdığı parkların kurulmasından sorumludur.

İç İşleri Bakanlığı bu parkların yönetilmesinden sorumludur. 1967 Tabiat Parkı Kanunu korunan alan sisteminin temelini atmıştır. 1967 yılında ilk milli park ilan edilmiştir. (URL-26, 2019)

Çin; Doğanın korunması 1982 yılında kabul edilen anayasanın ilgili maddelerine göre “Devlet çevreyi ve doğal kaynakları korur, kirliliği önler ve halka zarar verecek etkileri ortadan kaldırır” şeklinde öngörülmüştür.

Çin’de doğayı ve doğal kaynakları korumayı amaçlayan düşünce Konfüçyus ve Lao Zi gibi bilim adamlarının eserlerinde en az 2000 yıllık geçmişe dayanmaktadır. Korunacak alan belirleme prosedürleri birkaç aşamayı takip eder. İlk aşama soruşturulacak alanlar için yerel yönetim resmi olarak il hükümetine başvurur. İkinci aşamada il hükümeti korunan alanları yönetmek, planlamak ve finanse etmek için ilgili bakanlık, ajans ve yerel kuruluşlara yönlendirir.

Çin Hükümetinin kurulmasından günümüze yaklaşık 600 adet korunan alan vardır ve oldukça büyük bir alan kapsar. (Anonim, 1992)

İran; 1956 yılında koruma kanununun kabul edilmesiyle mevcut biyolojik çeşitliliği korumak için korunan alan olarak Milli Park, Doğal ulusal anıtlar ve yaban hayatı koruma alanları şeklinde ayrılmıştır.

Güney Amerika Kıtası Ülkeleri;

Brezilya; 69 milli park, Arjantin 36 milli park sahiptir. Kolombiya; toplam yüzölçümünün %14’ünden fazlasını kaplayan 60 ulusal koruma alanı vardır. Bolivya; toplam yüzölçümünün %20’sini kaplayan 123 korunan alan içerisinde 22 milli park vardır. (URL-27,2019) Ekvator topraklarının neredeyse %90’ı 40 milli park, rezerv ve rekreasyon alanları ile korunmuş alan kapsamındadır. Galapagos Adaları’nın %97’si deniz rezerv alanı olarak geçmektedir. (URL-28,2019) Paraguay ülkenin %15.2’si koruma alanına sahiptir. Peru; 1961 yılında ilk Milli Parkı kurulmuştur. 63 korunan alan içerisinde 4 bölgesel, 16 özel koruma alanı mevcuttur. Korunan alanlar ülkenin alanının %15’ini kapsamaktadır. İlk zamanlarda Çevre Bakanlığı’na bağlı olan korunan alan sistemi daha sonra Ulusal Doğal Koruma Alanları Ulusal Servisi’ne devredilmiştir. Şili; 1984 yılında dağınık doğal kaynaklarını birleşik bir sistem etrafında düzenlemek için Ulusal bir yayın sistemi oluşturulmuştur. Ülkenin arazisinin %18’inden fazlası koruma altında olan ülkede 1907 yılında ilk korunan alanını, 1925 yılında ilk milli parkını ilan etmiştir.

Venezuela; geniş çeşitliliğe sahip habitat alanlarını kapsayan milli parkları korunan alanlar içerisinde. Ülkenin arazisinin %27.76'sını kapsayan 43 milli parkı vardır. (URL-29,2019)

Afrika Kıtası Ülkeleri;

Mısır; Ülkenin toplam alanının %15'ini kapsayan 30 korunan alanı ve %9'undan fazlasını kaplayan deniz kıyısı koruma alanı vardır. Kenya; Korunan alanlar; ormanlar, sulak alanlar, bataklıklar, deniz ve doğal kaynakları kapsamaktadır. 23 karasal milli park, 28 karasal milli rezerv alanları, 6 deniz milli koruma alanına sahiptir. Libya; 2009 yılı itibariyle çoğunlukla deniz kıyısında 7 milli park, 5 tabiatı koruma alanı ve 24 korunan alana sahiptir. (URL-30,2019)

Avustralya Kıtası Ülkeleri;

Avustralya; Ulusal rezerv sistemi uzun bir geçmişe sahiptir. 1866 yılında ilk tabiat rezervi olan 'Jenolan Mağaraları Rezervi ilan edilmiştir. 1879 yılında ilk milli park ilan edilmiştir.

Eski ismiyle Ulusal park olan bu park 1955 yılında 'Kral Ulusal Park' adıyla değiştirilmiş olup 1872 yılında Amerika'da ilan edilen Yellowstone Milli Parkı'ndan sonra ilan edilmiş olan ikinci Milli Park olarak geçmektedir.

Koruma alanı oluşumu için ilk gerekçe ilk yıllarda kamusal eğlence ve dinlenme amacı taşıyorken son yıllarda çevre koruma, biyolojik çeşitliliği koruma hedefine dönüştürülmüştür. 1920-1930 yılları arasında rekreatif faaliyetlerin giderek popüler hale gelmesi pek çok parkın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Endonezya; Korunan alanları IUCN korunan alan kategorisinin içindeki karasal ve denizsel olan alanları kapsar. 500 den fazla korunan alana sahip olan ülkede 50 milli park, 527 tabiat rezerv alanına sahiptir. (URL-31,2019) Yeni Zelanda; Ülkenin toplam alanının %32'sini kapsayan korunan alana sahiptir. Bunların içinde 13 milli park ve çok sayıda tabiat rezerv alanı vardır.

Korunan alanların ilan edilmesine genel anlamda bakıldığında çevresel korumanın çok eski tarihlerde başladığı ama yasal olarak 18.yy ve 19.yy sonrasında korunan alanların ilan edildikleri görülmektedir.

Koruma alanları; kaynak değerlerini ilgili uzmanlar, yer sahipleri, ilgili kurum ve kuruluşlar, dernek ve vakıflar ülkemizdeki uygulamanın aksine; halk katılımının da sağlandığı bir ortamda gerekli çalışmalar yapılarak belirlenmektedir.

Bu çalışmalar sonucu korunan alanlarda yapılan yönetim planları ve projeler sürekli kendini koruma anlamında yenileyerek tabiat koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Tabiat alanları ulusal ve bölgesel nitelikte koruma kategorilerine ayrılmıştır.

Genel olarak çoğu ülke; doğanın, çevrenin, flora ve fauna gibi biyotop alanlarının korunması, koruma kullanma dengesi içerisinde geliştirilmesi ve yenilenmesi amacını taşımaktadır.

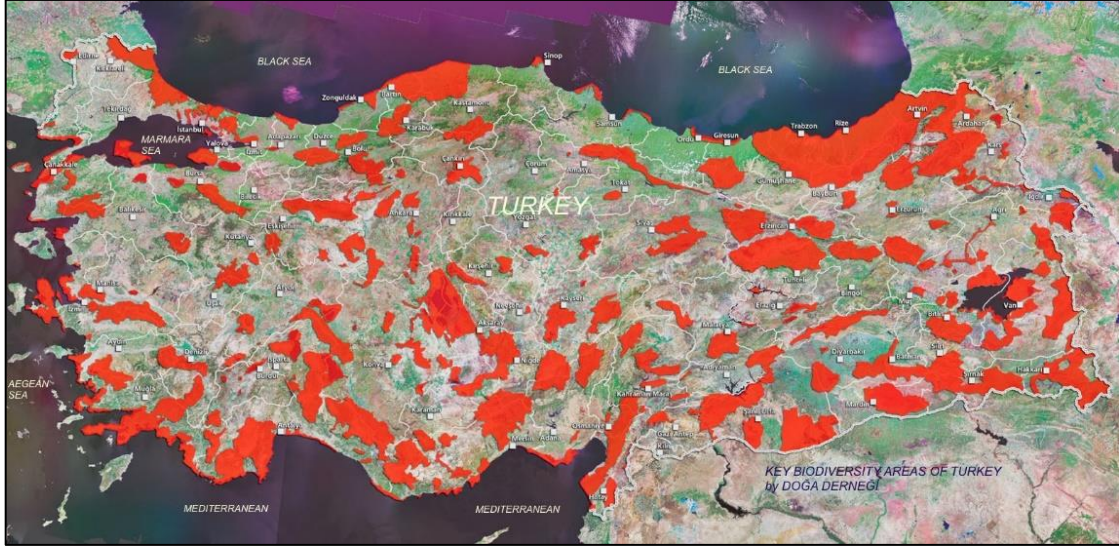
1.3.2. Türkiye Üzerinde Tabiat Parklarının Gelişimi ve Mevcut Durumu

Türkiye coğrafi konumu, jeolojik ve jeomorfolojik yapısı, flora-fauna tür ve kaynak çeşitliliği, Dünya'daki bitki gen merkezlerinden üçünün; Avrupa-Sibirya, Akdeniz ve İran-Turan ülkemizden geçmesi gibi nedenlerle oldukça zengin ekolojik rezervlere sahiptir. Geçmiş dönemlere bakılırsa İslamiyet Öncesi Türkler tarafından kabul edilen dinler üzerinde de doğanın büyük bir önemi vardır; Tanrı olarak güneş, hayvan, bitki gibi doğa parçaları seçilmiş ve kabul edilmiştir. Kaynak çeşitliliği ve zenginliği açısından Anadolu dünya üzerinde ki ilk yerleşim yeri olarak seçilmiştir.

Bunu takiben kaynak kullanımları nedeniyle biyolojik çeşitliliğin zarar görme sürecinin başlamasına neden olmuştur. Osmanlı devletinde 18. Yüzyılda 'Lale Devri' ile yeni bir park-bahçe işi doğarak doğanın korunması dolaylı olarak sağlanmıştır.

19.yüzyılda orman varlığının korunması için 'Arazi Kanunnamesi' adı altında toprak mülkiyetinin konu edildiği ve hukuki açıdan karmaşaya son vermek adına bazı girişimler yaşanmıştır. (Günaydın, 2014)

Ülkemizde ilk milli park kavramı 1949 yılında Prof. Dr. Selahattin İNAN tarafından yayınlanan 'Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız' adlı eserinde ele alınmıştır. Diğer taraftan 1956 yılında yürürlüğe giren 'Orman Kanunu'nun 25.maddesiyle 1958 yılında Yozgat Çamlığı ilk Milli Park olarak ilan edilmiştir. 1983 yılında yürürlüğe konulan 2873 sayılı Milli Park Kanunu ile korunan alanlar milli park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı ve tabiat anıtı şeklinde ele alınmış ve bu kanuna göre ilgili maddeler yürütülmeye başlanmıştır.

Şekil 5. Türkiye korunan alan haritası

Ülkemizde ilan edilen ilk tabiat parkı 1983 yılında belirlenip koruma altına alınan Muğla İlinde Fethiye ilçesi sınırlarındaki Ölüdeniz Kırdak Tabiat Parkı'dır. Bu tarihten itibaren günümüze kadar 247 adet tabiat parkı toplam 102586 ha.lık alan kaplamaktadır. (Tablo1)

Tablo 1. Türkiye'deki tabiat park sayıları ve buldukları iller

Sıra No	Bölgesi	İli	Tabiat Parkı Adı	İlçesi	Alanı (ha)	İlan Tarihi
1	Marmara bölgesi	İstanbul	Polonezköy	Beykoz	2931,32	15.07.1994
2		İstanbul	Türkmenbaşı	Sarıyer	6,40	07.05.1998
3		İstanbul	Park Ormanı	Şişli	148,74	03.06.2008
4		İstanbul	Avcıkoru	Şile	649,37	11.07.2011
5		İstanbul	Ayvatbendi	Eyüp	51,05	11.07.2011
6		İstanbul	Bentler	Sarıyer	16,30	11.07.2011
7		İstanbul	Büyükada	Adalar	2,67	11.07.2011
8		İstanbul	Çilingoz	Çatalca	19,50	11.07.2011
9		İstanbul	Değirmenburnu	Adalar	13,44	11.07.2011
10		İstanbul	Dilburnu	Adalar	6,87	11.07.2011
11		İstanbul	Elmasburnu	Beykoz	13,46	11.07.2011
12		İstanbul	F. Rıfki Atay	Sarıyer	18,68	11.07.2011
13		İstanbul	Fatih Çeşmesi	Eyüp	27,70	11.07.2011
14		İstanbul	Fatih Sultan Mehmet	Şişli	113,21	11.07.2011
15		İstanbul	Göktürk Göleti	Eyüp	56,04	11.07.2011
16		İstanbul	İrmak	Sarıyer	10,39	11.07.2011
17		İstanbul	Kirazlıbent	Sarıyer	19,14	11.07.2011

Tablo 1'in devamı

18		İstanbul	Kömürcübent	Sarıyer	2,93	11.07.2011
19		İstanbul	Marmaracık Koyu	Sarıyer	7,32	11.07.2011
20		İstanbul	Mehmet Akif Ersoy	Sarıyer	23,72	11.07.2011
21		İstanbul	Mihrabat	Beykoz	20,07	11.07.2011
22		İstanbul	Neşetsuyu	Sarıyer	67,31	11.07.2011
23		İstanbul	Şamlar	Gaziosmanpaşa	334,43	11.07.2011
24		İstanbul	Hacet Deresi	Tuzla	16,02	07.08.2012
25		İstanbul	Göztepe	Beykoz	59,03	03.10.2013
26		İstanbul	Danamandıra	Silivri	381,09	16.12.2015
27		Balıkesir	Ayvalık Adaları	Ayvalık	19624,27	21.04.1995
28		Balıkesir	Darıdere	Ayvalık	10,44	11.07.2011
29		Balıkesir	Değirmenboğazı	Merkez	24,89	11.07.2011
30		Balıkesir	Sarımsaklı	Edremit	1,59	11.07.2011
31		Tekirdağ	Çamlıkoy	Saray	45,14	11.07.2011
32		Tekirdağ	Kartaltepe	Merkez, Şarköy	253,72	06.02.2014
33		Bilecik	Küçükemalı	Pazaryeri	61,87	11.07.2011
34		Bilecik	Harmankaya Kanyonu	Yenipazar, İnhisar	397,59	26.12.2012
35		Bilecik	Kınık Şelalesi	Merkez	111	04.06.2018
36		Bilecik	Erikli	Bozüyük	67,4	11.06.2018
37		Bursa	Suuçtu	Mustafa kemalpaşa	10,00	11.07.2011
38		Bursa	Sadağı Kanyonu	Orhaneli	436,12	27.02.2014
39		Çanakkale	Ayazmapınarı	Bayramiç	5,85	11.07.2011
40		Edirne	Danişment	Keşan	13,19	11.07.2011
41		Edirne	Gökçetepe	Keşan	50,02	11.07.2011
42		Edirne	Vakıf	Enez	26,79	21.05.2018
43		Kırklareli	Kavaklımeşe Korusu	Merkez	35,55	11.07.2011
44		Kocaeli	Ballıkayalar	Gebze	1602,97	06.09.1995
45		Kocaeli	Beşkayalar	Gölcük	1099,83	27.02.1998
46		Kocaeli	Eriklitepe	Gölcük	63,30	11.07.2011
47		Kocaeli	Uzuntarla	İzmit	189,84	11.07.2011
48		Kocaeli	Kuzuyayla	İzmit	109,78	11.07.2011
49		Kocaeli	Suadiye	İzmit	36,98	11.07.2011
50		Kocaeli	Gazilerdağı	Gebze	103,83	25.07.2013
51		Kocaeli	Uzunkum	Kandıra	235,38	02.12.2014
52		Sakarya	Poyrazlar Gölü	Merkez	231,00	11.07.2011
53		Sakarya	İl Ormanı	Merkez	102,91	11.07.2011
54		Sakarya	Kuzuluk	Akyazı	42,45	11.07.2011
55		Yalova	Harmankaya	Termal	3,60	11.07.2011
56		Yalova	Delmece Yaylası	Çımarcık	19,76	11.07.2011
1	150 e 200	Afyonkarahisar	Akdağ	Çivril, Sandıklı	14692,33	29.06.2000

Tablo 1'in devamı

2		Afyon	26 Agustos	Sinanpaşa	66,90	03.04.2008
3		Afyon	Frig Vadisi	İhsaniye	54,76	01.06.2017
4		Afyonkarahisar	Erkmen	Merkez	51,67	28.05.2018
5		Afyonkarahisar	Yedikapı	Bolvadin	215,86	29.05.2018
6		Aydın	Bafa Gölü	Söke, Didim, Milas	11842,07	08.07.1994
7		Aydın	Tavşanburnu	Didim	11,73	11.07.2011
8		Aydın	Çağlayan	Karacasu	38,04	12.03.2014
9		Aydın	Şarlan	Çine	37,03	12.03.2014
10		İzmir	Meryemana	Selçuk	355,00	22.04.2008
11		İzmir	Ekmeksiz Plajı	Seferihisar	10,15	11.07.2011
12		İzmir	Çiçekli	Bornova	21,10	11.07.2011
13		İzmir	Efeoğlu	Buca	22,65	11.07.2011
14		İzmir	Gümüldür	Menderes	7,37	11.07.2011
15		İzmir	İzmir Karagöl	Karşıyaka	18,90	11.07.2011
16		İzmir	Tanay	Çeşme	30,29	11.07.2011
17		İzmir	Yamanlardağı	Karşıyaka	40,78	11.07.2011
18		Kütahya	Çamlıca	Merkez	34,61	11.07.2011
19		Kütahya	Enne Barajı	Merkez	47,23	11.07.2011
20		Kütahya	Topuk Yaylası	Domaniç	77,98	21.03.2017
21		Manisa	Mesir	Merkez	12,03	22.04.2008
22		Manisa	Süreyya	Merkez	4,84	11.07.2011
23		Muğla	Ölüdeniz Kıdrak	Fethiye	24,58	01.12.1983
24		Muğla	Çubucak	Marmaris	20,53	11.07.2011
25		Muğla	Güvercinlik	Milas	17,84	11.07.2011
26		Muğla	Katrancu Koyu	Fethiye	20,87	11.07.2011
27		Muğla	Kovanlık	Datça	4,20	11.07.2011
28		Muğla	Küçük Kargı	Fethiye	15,28	11.07.2011
29		Muğla	Ömer Eşen	Fethiye	4,43	11.07.2011
30		Muğla	Usluk Koyu	Bodrum	14,29	11.07.2011
31		Muğla	İnbükü	Marmaris	285,57	11.07.2011
32		Uşak	Ulubey Kanyonu	Ulubey	119,21	27.06.2013
33		Uşak	Taşyaran Vadisi	Merkez-Eşme	53,50	22.06.2016
34		Uşak	Göğem Zafer	Merkez	150	16.05.2018
35		Isparta	Yazılı Kanyon	Sütçüler	545,75	05.09.1989
36		Isparta	Isparta Gölcük	Merkez	5888,05	05.07.1991
37		Isparta	Başpınar	Aksu	39,50	11.07.2011
1		Akdeniz Bölgesi	Adana	Dağılca	Kozan	2,56
2	Adana		Karataş	Karataş	29,87	11.07.2011
3	Adana		Belemedik	Pozantı-Karaisalı	4349,10	02.12.2014
4	Adana		Obruk Şelalesi	Saimbeyli	257,16	11.05.218

Tablo 1'in devamı

5		Antalya	Kurşunlu Şelalesi	Aksu	596,54	21.05.1991	
6		Antalya	İncekum	Alanya	26,45	08.12.2006	
7		Antalya	Mavikent	Kumluca	42,52	30.06.2009	
8		Antalya	Tekirova	Kemer	11,83	20.04.2016	
9		Burdur	Salda Gölü	Yeşilova	12,01	11.07.2011	
10		Burdur	Serenler Tepesi	Merkez	38,38	11.07.2011	
11		Burdur	Karanlıkdere Kanyonu	Altınyayla	1,80	04.05.2018	
12		Hatay	Belen Geçidi	Belen	44,71	09.04.2014	
13		Hatay	Şahin Tepesi	Erzin	90,70	15.05.2018	
14		K.Maraş	Yavşan Yaylası	Merkez	340,15	16.12.2009	
15		K.Maraş	Kapıçam	Merkez	179,03	26.09.2008	
16		Mersin	Aydıncık	Aydıncık	23,71	11.07.2011	
17		Mersin	Dikilitaş	Anamur	33,33	11.07.2011	
18		Mersin	Gümüşkum	İçel	22,99	11.07.2011	
19		Mersin	Karaekşi	Mut	8,48	11.07.2011	
20		Mersin	Kuyuluk	İçel	19,01	11.07.2011	
21		Mersin	Pullu	Anamur	10,13	11.07.2011	
22		Mersin	Şehitlik	Silifke	5,74	11.07.2011	
23		Mersin	Talat Göktepe	Erdemli	26,15	11.07.2011	
24		Mersin	Sarıkayalar	Çamlıyayla	25,46	31.07.2017	
25		Osmaniye	Çiftmazı	Merkez	50,00	11.07.2011	
1		Karadeniz Bölgesi	Amasya	Boraboy	Taşova	259,60	03.09.2013
2			Artvin	Borçka Karagöl	Borçka	368,20	14.08.2002
3			Artvin	Altıparmak	Yusufeli	2110,92	11.07.2013
4			Artvin	Balıklı Güneşli Şelaleleri	Hopa	173,47	01.06.2017
5	Artvin		Tavşan Tepesi	Şavşat	5,00	02.08.2017	
6	Artvin		Cehennem Deresi	Ardanuç	31,80	01.05.2018	
7	Bartın		Ahatlar	Amasra	9,35	11.07.2011	
8	Bartın		Balamba	Merkez	13,17	11.07.2011	
9	Bartın		Gürcüoluk Mağarası	Amasra	49,93	11.07.2013	
10	Bayburt		Yakupabdal	Demirözü	207,59	02.12.2014	
11	Bolu		Abant Gölü	Mudurnu	1262,23	21.10.1988	
12	Bolu		Bolu Gölcük	Merkez	376,24	11.07.2011	
13	Bolu		Beşpınarlar	Merkez	26,89	11.07.2011	
14	Bolu		Bolu Karagöl	Kıbrısçık	35,03	11.07.2011	
15	Bolu		Göksu	Merkez	24,25	11.07.2011	
16	Bolu		Sünnet Gölü	Göynük	88,24	11.07.2011	
17	Bolu		Sülüklügöl	Mudurnu	802,92	14.11.2011	
18	Bolu		Kargalı Gölcük	Merkez	156,51	17.04.2014	
19	Bolu		Ayıkayası	Merkez	248,04	29.08.2014	

Tablo 1'in devamı

			Merkez	379,16	11.06.1984
21	Çorum	Sıklık	Merkez	317,54	08.07.2009
22	Düzce	Güzeldere Şelalesi	Gölyaka	22,76	11.07.2011
23	Düzce	Kurugöl	Merkez	21,97	11.07.2011
24	Düzce	Aydınpınar Şelaleleri	Merkez	100,60	25.08.2014
25	Düzce	Yılançatı	Yığılca	196,16	11.02.2016
26	Giresun	Ağaçbaşı	Dereli	89,32	10.02.2010
27	Giresun	Koçkayası	Dereli	252,16	11.07.2011
28	Giresun	Yedideğirmenler	Espiye	102,66	09.05.2013
29	Giresun	Kuzalan	Dereli	500,80	09.05.2013
30	Giresun	Koroğlu	Çamoluk	6,61	31.07.2017
31	Giresun	Aymaç	Dereli	40,25	22.09.2017
32	Giresun	Harşit	Doğankent	51	12.03.2019
33	Giresun	Şaban Kalesi	Güce, Tirebolu	59	02.04.2019
34	Gümüşhane	Artabel Gölleri	Torul	5819,86	22.12.1998
35	Gümüşhane	Limni Gölü	Torul	71,54	11.07.2011
36	Gümüşhane	Tomara Şelalesi	Şiran	6,63	11.07.2011
37	Gümüşhane	Çağlayandibi Şelalesi	Kürtün	17,29	02.12.2014
38	Gümüşhane	Gümüşhane Karşıyaka	Merkez	84,01	02.04.2015
39	Gümüşhane	Köse	Köse	30,22	01.04.2016
40	Karabük	Çamlık	Merkez	14,64	11.07.2011
41	Karabük	Baklabostan	Merkez	37,40	18.09.2017
42	Kastamonu	Dipsizgöl	Tosya	5,13	11.07.2011
43	Kastamonu	Şehit Şerifebacı	Merkez	10,70	11.07.2011
44	Kastamonu	Yeşilyuva	Abana	5,03	11.07.2011
45	Ordu	Ulugöl	Gölköy	26,38	08.09.2009
46	Ordu	Çınarsuyu	Ünye	6,68	11.07.2011
47	Rize	Tunca Vadisi	Ardeşen, Fındıklı	4082,45	11.07.2013
48	Rize	Akyamaç Şelalesi	Hemşin	49,90	25.08.2014
49	Rize	Handüzü	Güneysu	444,69	02.12.2014
50	Rize	Isırlık	Merkez	12,43	02.04.2015
51	Samsun	Sarıgazel	Ondokuzmayıs	142,65	11.07.2011
52	Samsun	Vezirsuyu	Vezirköprü	287,65	11.07.2011
53	Samsun	Amazon	Terme	562,59	21.09.2015
54	Samsun	Şahinkayası Kanyonu	Vezirköprü	1032,18	21.09.2015
55	Samsun	Bayraktepe	Tekkeköy	132,01	15.10.2015
56	Sinop	Hamsilos	Merkez	67,90	24.08.2007
57	Sinop	Tatlıca	Ayancık	69,56	11.07.2011
58	Sinop	Topalçam	Boyabat	14,72	11.07.2011

Tablo 1'in devamı

59	Sinop	Çankaya Kanyonu	Türkeli	420,43	07.08.2017
60	Sinop	Akgöl	Ayancık	40,01	28.05.2018
61	Trabzon	Uzungöl	Çaykara	1642,01	03.10.1989
62	Trabzon	Sera Gölü	Akçaabat	21,95	24.04.2010
63	Trabzon	Kayabaşı	Maçka	134,10	11.07.2011
64	Trabzon	Çalcamili	Düzköy	8,85	11.07.2011
65	Trabzon	Görnek	Köprübaşı	5,10	11.07.2011
66	Trabzon	Sürmene Çamburnu	Sürmene	5,25	11.07.2011
67	Trabzon	Beşikdağı	Beşikdüzü	20,93	30.05.2016
68	Trabzon	Kadıralak	Tonya	363,86	02.10.2017
69	Trabzon	Sis Dağı	Şalpazarı	24	12.03.2019
70	Tokat	Balıca Mağarası	Pazar	484,86	23.02.2007
71	Tokat	Zinav Gölü	Reşadiye	401,33	11.07.2011
72	Zonguldak	Göldağı	Çaycuma	13,64	11.07.2011
73	Zonguldak	İncüvez Çamlığı	Alaplı	5,54	11.07.2011
74	Zonguldak	Milli Egemenlik	Merkez	27,28	11.07.2011
75	Zonguldak	Danaağzı	Ereğli	56,71	09.04.2014
1	Ankara	Çamkoru	Çamlidere	220,66	09.04.2008
2	Ankara	Şahinler	Kızılcahamam	33,58	17.07.2009
3	Ankara	Aluçdağı	Çamlidere	90,00	11.07.2011
4	Ankara	Eğriova	Beypazarı	30,11	11.07.2011
5	Ankara	Kartaltepe	Kızılcahamam	93,04	11.07.2011
6	Ankara	Tekkedağı	Beypazarı	100,01	11.07.2011
7	Ankara	Çubuk Karagöl	Çubuk	114,38	11.07.2011
8	Ankara	Sorgun Göleti	Güdül	53,96	11.07.2011
9	Ankara	Kelebekler Vadisi	Beypazarı	176,68	01.04.2016
10	Ankara	Durasan Şah	Kahramankazan	145,80	01.05.2018
11	Çankırı	Hazım Dağlı	Yapraklı	126,36	03.08.2009
12	Çankırı	Kenbağ	Merkez	36,00	11.07.2011
13	Çankırı	Kadınçayırı	Ilgaz	422,05	05.09.2012
14	Eskişehir	Musaözü	Merkez	60,33	11.07.2011
15	Eskişehir	Yunus Emre	Mihalıççık	61,38	31.07.2017
16	Kırıkkale	Karaahmetli	Bahşılı	107,53	29.06.2009
17	Kayseri	Derebağ Şelalesi	Yahyalı	17,37	11.07.2011
18	Kırşehir	Aşıkpaşa	Merkez	127,59	08.01.2010
19	Konya	Kocakoru Ormanı	Seydişehir	330,79	07.08.1998
20	Konya	Akyokuş	Selçuk	21,57	11.07.2011
21	Konya	Yakamanastır	Beyşehir	88,49	11.07.2011
22	Konya	Kuğulu	Seydişehir	484,51	24.05.2018
23	Sivas	Karşiyaka	Suşehri	23,22	11.07.2011
24	Sivas	Canköy	Göhlisar	32,18	29.05.2018

Tablo 1'in devamı

25		Sivas	Çymalık	Koyulhisar	157,21	29.05.2018
26		Yozgat	Davulbaztepe	Merkez	69,79	10.12.2009
27		Yozgat	Kadıpınarı	Akdağmadeni	10,21	11.07.2011
28		Yozgat	Oluközü	Akdağmadeni	31,24	11.07.2011
29		Yozgat	Üçtepeler	Sorgun	171,79	11.07.2011
30		Yozgat	Yozgat Fatih	Merkez	242,35	03.10.2013
1	Doğu Anadolu Bölgesi	Ardahan	Cemal Tural	Merkez	50,57	11.07.2011
2		Elazığ	Hazar Gölü	Sivrice	22,50	11.07.2011
3		Erzincan	Dumanlı	Refahiye	681,02	03.08.2017
4		Erzincan	Esentepe	Merkez	49,70	13.04.2018
5		Erzincan	Keklikkayası	Merkez	8,80	01.05.2018
6		Kars	Soğuksu	Sarıkamış	11,47	11.07.2011
7		Malatya	Turgut Özal	Merkez	40,28	01.12.2009
8		Malatya	Beydağı	Merkez	73,45	29.08.2014
9		Malatya	Günpınar Şelalesi	Darende	135	26.06.2018
10		Muş	Sazlıkbaşı	Korkut	40	12.03.2019
11		Tunceli	Örenönü	Merkez	11,98	11.07.2011
1	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	Adıyaman	Gölbaşı Gölleri	Gölbaşı	2079,79	12.05.2008
2		Adıyaman	Doğanlı	Merkez	5,40	07.03.2018
3		Batman	Malabadi	Kozluk	24,37	11.07.2011
4		Diyarbakır	Eğil Peygamberler	Eğil	134,14	16.06.2017
5		Gaziantep	Dülükbaba	Şehitkamil	306,00	11.07.2011
6		Gaziantep	Burç	Merkez	192,46	05.05.2012
7		Gaziantep	Alleben	Şahinbey	282,45	22.04.2016
8		Gaziantep	Huzurlu	İslahiye	151,74	22.04.2016
9		Gaziantep	Gaziantep Milli Mücadele	Şahinbey	29,6	07.06.2018
10		Şanlıurfa	Gölpınar	Merkez	211,59	11.07.2011
11		Kilis	Hisar Çamlığı	Merkez	16,13	11.07.2011
12		Siirt	Tillo	Tillo	40,15	29.08.2014
13		Mardin	Gap Şelalesi	Derik	52,78	17.11.2017

1.4. Tabiat Parklarının Yasal Statüsü ve Koruma Mevduatı

1.4.1. Korunan Alanlar ile İlgili Anayasal Düzenlemeler

1.4.1.1. 1982 Anayasası

1982 anayasasının bazı maddeleri ile çevre, tabiat varlıkları ve doğal kaynaklarla ilgili koruma, geliştirme ve gözetme ile ilgili hükümlere yer verilmiştir.

43.maddesinde Kıyıların, Devlet mülkiyetinde olduğu ve bu bölgelerden yararlanılmasında kamu yararının gözetilmesi gerektiği, 44. Maddesinde Devletin, toprağın işletilmesi, koruması ve geliştirmesi ile ilgili esaslar yer alır. 56. Maddesinde sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına herkesin sahip olduğu. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve kirliliği önlemek Devletin ve vatandaşların görevi olduğundan bahsedilir. 57. maddesine göre şehir özellikleri ve çevre şartları gözetilerek bir planlama yapılması gerektiği ile ilgili esaslar yer alır. 63. maddesinde ‘Devlet tarafından tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunması ve ilgili esaslar yer alır. 169. Maddesinde Devlete ait olan orman gözetimi ile ilgili ormanların korunması, genişletilmesi, zarar gören ormanların iyileştirilmesi gibi esaslar yer alır.

1.4.2. Korunan Alanlar ile İlgili Kanunlar

1.4.2.1. Orman Kanunu

Korumacı yaklaşımlar ilk muhafaza ormanı kavramıyla 8.02.1937 tarihli ve 3116 sayılı Orman Kanununda 43. Maddesinde yer verilmesiyle başlamıştır.

Günümüzde yürürlükte olan 31.08.1956 tarihinde kabul edilmiş ve 08.09.1956 tarihinde yürürlüğe girmiş 6831 sayılı Orman Kanunu doğa koruma ile ilgili çıkarılmış ilk kanundur. Bu kanunun 23. Maddesinde aynı kavrama göre Muhafaza Ormanlarının tanımlaması yapılmıştır. (T.C. Resmi Gazete, 1956)

Kanunun 16. Maddesine göre; Devlet ormanları sınırı içindeki tohum meşcereleri, gen koruma alanları, muhafaza ormanları, orman içi dinlenme yerleri, endemik ve korunması gereken nadir ekosistemlerin bulunduğu alanlarda maden aranması ve işletilmesi, Çevre ve Orman Bakanlığı'na bağlanarak; muhafaza ormanları, tohum meşcereleri ve orman içi dinlenme sahaları koruma altına alınmıştır.

Kanunun 25. Maddesinde Orman Genel Müdürlüğü; özellikli gördüğü orman ve orman rejimine giren sahaları araştırma alanı olarak ayırmak, korumak, rekreasyonel faaliyetlere imkan vermek amacıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırmak, düzenlemek, yönetmek, işletmek gibi görevlere sahiptir.

Kanununun 23 ve 25. Maddesinden yola çıkılarak ormanların planlanması, orman kaynaklarının korunması, erozyonla mücadelesi ve sürdürülebilir kullanımına ilişkin esaslar belirlenmiştir.

1.4.2.2. Milli Parklar Kanunu

09.08.1983 tarihinde kabul edilmiş, 11.08.1983 tarihinde yürürlüğe girmiş olan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu doğa koruma hareketleriyle ilişkilendirilebilecek en etkili hukuksal düzenlemedir. (T.C. Resmi Gazete, 1983) Bu kanunun amacı 1. maddesinde yer alan Yurdumuzdaki ulusal ve uluslararası düzeyde değere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemektir. Doğa koruma alanlarını dört kısma ayırıp incelemiştir.

2. Maddesinde;

a) Milli Parklar: ‘bilimsel ve estetik bakımından, ulusal ve uluslararası ender bulunan doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçası’

b) Tabiat Parkı; ‘bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçası’,

c) Tabiat Anıtı; ‘tabiat ve tabiat olaylarının meydana getirdiği özelliklere ve bilimsel değere sahip ve milli park esasları dahilinde korunan tabiat parçası,’

d) Tabiatı Koruma Alanı; ‘bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçası,’ şeklinde ele alınmıştır.

3. maddesinde ‘Millî park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanlar, Millî Savunma Bakanlığı, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkların görüşü de alınarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile millî park olarak belirlenir.

Orman ve orman rejimine tabi yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları Orman ve Su İşleri Bakanının onayı ile belirlenmesi ve planlamasından bahsedilmiştir.

Tablo 2. Türkiye'deki korunan alan sayıları ve alanları

Milli Parklar Kanunu	Sayısı	Alanı(Ha)
Milli Parklar	43	845.548
Tabiat parkları	247	102.586
Tabiatı Koruma Alanları	31	46.886
Tabiat Anıtları	111	7.195
Toplam	417	1.001,992

1.4.2.3. Çevre Kanunu

9.08.1983 tarihinde kabul edilmiş, 11.08.1983 tarihli ve 2872 sayılı çevre kanunu ilgili 1. Maddesi ile; çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kırsal ve kentsel alanlardaki doğal kaynakların uygun şekilde kullanılması ve korunmasını, Yüksek Çevre Kurulu görevlerini, çevre korunmasına ilişkin önlem ve yasaklar ile ilgili esasları içerir. (T.C. Resmi Gazete, 1983)

2. maddesinde; 'a) "Çevre Korunması" terimi; ekolojik dengenin korunması, çevrenin kirliliğinin ve bozulmasının önlenmesi, çevrenin iyileştirilmesi için yapılan çalışmaların bütünü' b) "Ekolojik Denge" terimi; insan ve diğer canlıların gelişmelerini sürdürebilmeleri için gerekli olan şartların bütünü' şeklinde ifade edilmiştir.

3. maddesinde; 'Çevre korunmasına ve çevre kirliliğinin önlenmesine ilişkin genel ilkelere yer verilmiştir.

9. maddesine göre; 'Kırsal ve kentsel alandaki koruma alanları için koruma ve kullanım esaslarından bahsedilmiştir.

Aynı maddeye göre Özel Çevre Koruma Bölgeleri'nin tespit ve ilanına ilişkin esaslara yer verilmiştir. Bu konu korumayı doğrudan ilgilendirmektedir.

10. maddesinde Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) adlı raporun kurum kuruluş ve işletmeler tarafından hazırlanabileceğinden bahsedilmiştir. Bu raporda çevre kirlenmesine

sebepler olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve gerekli önlemleri yer alır.

ÇED Yönetmeliği ilk kez 1993 yılında yürürlüğe girmiş olup gerçekleştirilmesi düşünülen projelerin çevreye olumlu ya da olumsuz etkilerinin ortaya konulması, gerekli önlemlerin alınması ve zararın en aza indirilmesinde projelerin uygulanmasının izlenmesi çalışmalarını içerir. Konu ile ilgili Çevre Kanununun ilgili maddesinde yer verilmiştir.

1.4.2.4. Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

21.07.1983 tarihinde kabul edilmiş, 23.07.1983 tarihli ve 2863 sayılı kültür ve tabiat varlıklarını koruma kanunu çevre ve doğa koruma ile ilgili önemli hususlar içermektedir. (T.C. Resmi Gazete, 1983)

1. maddesine göre; doğal sitler kavramı yeniden ele alınarak, taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tanımlar, işlemler ve ilgili teşkilatın kuruluş ve görevlerinin tespit edilmesi şeklinde ilgili esaslar yer almaktadır.

1.4.2.5. Kara Avcılığı Kanunu

01.07.2003 tarihinde kabul edilmiş, 11.07.2003 tarihli 4915 sayılı kara avcılığı kanunu 1. maddesinde; av ve yaban hayvanlarının doğal yaşam ortamlarının sürdürülebilir korunması, geliştirilmesi ve avcılık ile ilgili düzenlemeler yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2003)

Kanun kapsamında 2. maddesine göre; yaban hayatı koruma sahaları ve yaban hayatı geliştirme sahaları olmak üzere iki koruma alanı yer almaktadır.

1.4.2.6. Hayvanları Koruma Kanunu

24.06.2004 tarihinde kabul edilmiş, 01.07.2004 tarihli 5199 sayılı kanuna göre hayvanların rahat yaşaması ve korunması adına ilgili esaslar yer almaktadır. (T.C. Resmi Gazete, 2004)

1.4.2.7. Kıyı Kanunu

04.04.1990 tarihinde kabul edilmiş, 17.04.1990 tarihli 3621 sayılı Kıyı Kanununun amacı 1. maddesinde; su kıyıları olan deniz, doğal ve suni göl, akarsu kıyıları gibi yerlerin doğal ve kültürel özelliklerinin korunması ve kamu yararına kullanılması esasları yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 1990)

1.4.2.8. Su Ürünleri Kanunu

22.03.1971 tarihinde kabul edilmiş, 04.04.1971 tarihli 1380 sayılı su ürünleri kanununda su ürünlerinin korunması, üretimi ve kontrolüne dair esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 1971)

1.4.2.9. Turizmi Teşvik Kanunu

12.3.1982 tarihinde kabul edilmiş, 16.03.1982 tarihli 2634 sayılı turizmi teşvik kanununun amacı 1.maddesinde; turizm sektörünü düzenleyecek, geliştirecek, tedbirler yer alır. Turizm merkezi seçiminin ne şekilde yapılacağı ve ilgili Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanacak düzenlemeleri kapsar. (T.C. Resmi Gazete, 1982)

Tablo 3. Korunan alanlar ile ilgili kanunlar

Korunan Alanlar	İlgili Kanun	Kurum
Milli Parklar	2873 sayılı Milli Parklar Kanunu	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
Tabiat Parkları		
Tabiat Anıtları		
Tabiatı Koruma Alanları		
Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahaları	4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu	
Sit Alanları (Doğal-Kentsel-Tarihi -Arkeolojik)	2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı - Kültür ve Turizm Bakanlığı
Özel Çevre Koruma Bölgeleri	2872 sayılı Çevre Kanunu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Muhafaza Ormanları	6831 sayılı Orman Kanunu	Çevre ve Şehircilik Bakanlığı
Araştırma Ormanları		
Gen Koruma Ormanları		
Tohum Meşcereleri		
Orman İçi Dinlenme Alanları		
Tohum Bahçeleri		
Su ürünleri İstihsal (Üretim) Alanları	1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu	Tarım Orman ve Köy İşleri Bakanlığı

1.4.2.10. İmar Kanunu

3.5.1985 tarihinde kabul edilmiş, 9.5.1985 tarihli 18749 sayılı İmar kanununun 1.maddesinde yerleşme yerleri ve bu yerlerdeki yapılaşma planlarının düzenlenmesini, Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kanununda yer alan hükümlere ters düşmeyecek düzenlemeleri içerir. (T.C. Resmi Gazete, 1985)

1.4.2.11. Kanun Tasarısı (Hükümsüz)

Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından 15.5.2017 tarih ve 889 sayılı ‘Tabiatı ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Tasarısı oluşturulmuştur.

Genel gerekçeye göre kaynakların koruma-kullanma aşamasında ki karmaşayı; ülkemizde doğal kaynakların ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına hizmet eden çok fazla sayıda düzenlemenin olması ile ilişkilendirmiştir. Bu yüzden ilgili mevzuatların uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşların görev ve yetkilerinde yaşanan çelişkilerin konuyla ilgili koruma kategorilerinin birbiriyle uyumlu hale getirilerek ortadan kalkacağı ifade edilmiştir. (URL-32, 2019)

Doğadaki tüm canlıların yaşama hakkının olduğu, kendi ekosistemleri içerisinde bütüncül korunması ve devamlılıklarının sağlanması gerektiği ile ilgili esaslara yer verilmiştir. Ayrıca Avrupa Birliğine katılım süreci için AB direktifleri ile uyum sağlayacak ülkemiz şartlarına uygun düzenlemelerin yapılmasının gerektiği üzerinde durulmuştur.

Gerekçenin temel amacı 1. maddesine göre; tabiatın, biyolojik çeşitliliğin, doğal kaynakların ve jeolojik mirasın korunması ve sürdürülebilirlik yaklaşımıyla koruma kullanma dengesi içerisinde yönetilmesini sağlamak olduğu ifade edilmiştir.

12. maddesinde tabiat parklarından; 09.08.1983 tarih ve 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu’nda rekreasyonel faaliyetlerin yoğun olduğu bir kategori olarak ele alınmasının aksine; ekosistem ve türleri geleneksel tarzda yaşayan insanlar ile birlikte korumayı ön plana çıkaran bir kategori olarak ele almıştır.

Kanun tasarısının 12. maddesinde korunan alanlar; milli park, tabiat parkı, tabiatı koruma alanı, tabiat anıtı, tür veya habitat koruma alanı, yaban hayatı koruma alanı olmak üzere 7 alana ayrılmıştır.

Kanun tasarısının 34. maddesinde ise; 2873 sayılı Milli Parklar kanunu yürürlükten kaldırılmıştır.

1.4.3. Korunan Alanlar ile İlgili Kanun Hükmünde Kararnameler

1.4.3.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)

04.07.2011 tarihli 644 sayılı ilgili khk Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın kuruluş, görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Çevrenin korunması, iyileştirilmesi, kirlilik tespiti ve önlenmesi gibi ölçütler yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2011)

1.4.3.2. Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)

04.07.2011 tarihli 645 sayılı ilgili khk Orman ve Su İşleri Bakanlığı'nın görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Ormanların korunması, korunan alanların tespiti, Su kaynaklarının korunması geliştirilmesi ve sürdürülebilir kullanılmasına dair politikalar oluşturmak gibi görevler yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2011)

1.4.3.3. Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname (KHK)

13.11.1989 tarihli 383 sayılı Khk da 1. Maddesinde 2872 sayılı Çevre Kanununun 9.maddesinden yola çıkılarak "Özel Çevre Koruma Bölgesi" olarak ilan edilen alanların sahip olduğu çevre değerlerini korunması, mevcut sorunlarının giderilmesi, kullanma esaslarının belirlenmesi ve ilgili plan kararları ile ilgili esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 1989)

1.4.4. Korunan Alanlar ile İlgili Yönetmelikler

1.4.4.1. Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik

19.07.2012 tarihli 28358 sayılı yönetmeliğe göre korunan alanların tespit, tescil, değişiklik ve ilanına dair usul ve esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2012)

1.4.4.2. Milli Parklar Yönetmeliği

12.12.1986 tarihli 19309 sayılı yönetmeliğin amacı 1.maddesine göre 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu ile 6831 sayılı Orman Kanunu'nun 25. maddesinin uygulanmasını düzenlemektir. Milli Parklar Kanunu ve Orman Kanunu'na göre hazırlanmış olup korunan alanlarının ayrılması, planlanması, korunmasını ve yönetilmesi ile ilgili işlemleri kapsar. (T.C. Resmi Gazete, 1986)

1.4.4.3. Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik

23.03.2012 tarihli 28242 sayılı yönetmeliğin 1. Maddesinde korunan alanların ve benzeri koruma statüsü bulunan diğer alanlarda yapılacak planların hazırlanması, onaylanması, uygulanması ve denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar yer alır. 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma kanununa dayanılarak düzenlenmiştir. (T.C. Resmi Gazete, 2012)

1.4.4.4. Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği

04.04.2014 tarihli 28962 sayılı yönetmeliğin 1.maddesinde; Ülkemizde ki karasal sınırları ve kıta sahanlığı dâhilinde yer alan sulak alanların korunması ve yönetimi ile ilgili esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2014)

1.4.4.5. Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği

31.12.2004 tarihli 25687 sayılı yönetmeliğin 1. Maddesinde; Ülkenin yeraltı ve yerüstü su kaynakları potansiyelinin korunması sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle ilgili hukuki ve teknik esaslar yer alır. İlgili yönetmelikte su ortamlarının kalitesinin korunması, sınıflandırılması ve kullanım amaçlarına yer verilmiştir. (T.C. Resmi Gazete, 2004)

1.4.4.6. Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları İle İlgili Yönetmelik

08.11.2004 tarihli 25637 sayılı yönetmeliğin 1.maddesinde; av ve yaban hayvanları ile yaşama ortamlarının korunması, geliştirilmesi ile ilgili usul ve esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2004)

1.4.4.7. Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin (CITES S.) Uygulanmasına Dair Yönetmelik

27.12.2001 tarihli 24623 sayılı yönetmeliğin 1.maddesinde; flora ve fauna türlerinin sürdürülebilir kullanımının sağlanması ve uluslararası ticaretinin kontrol altına alınması ile ilgili esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2001)

1.4.4.8. Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

28.03.2006 tarihli 26122 sayılı ilgili yönetmeliğin 1.maddesinde göre; “2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamında korunan alanların kaynak değerlerinin sürdürülebilir kullanımı ve ziyaretçilerin bilgilendirilmesi ile ilgili esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2006)

1.4.4.9. Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik

24.10.2015 tarihli 25976 sayılı yönetmeliğin 1. maddesinde; av ve yaban hayvanları ile yaşam ortamlarının korunması, koruma tedbirleri gibi usul ve esaslar yer alır. (T.C. Resmi Gazete, 2005)

1.4.4.10. Korunan Alanlar ile İlgili Yönetmelikler

Doğa koruma ve çevre ile ilgili olan önemli olabilecek diğer yönetmelikler şu şekildedir: Çevre Kirliliğini Önleme Fonu Yönetmeliği (17 mayıs 1985 tarih ve 18757 sayılı Rg), Çevre Düzeni Planlarının Yapılması Esaslarına Dair Yönetmelik (4 kısım 2000 tarih ve 24220 sayılı Rg), Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği (30 temmuz 2004 tarih ve 25538 sayılı Rg), Çevre Denetimi Yönetmeliği (5 ocak 2002 tarih ve 24631 sayılı Rg), Hava Kirliliğinin Korunması Yönetmeliği (2 kısım 1986 tarih ve 19269 sayılı Rg), Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği (2 kısım 1986 tarih ve 19269 sayılı Rg), Gürültü Kontrol Yönetmeliği (11 aralık 1986 tarih ve 19308 sayılı Rg), Toprak Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği (31 mayıs 2005 tarih ve 25831 sayılı Rg), Ozon Tabakasını İncelten Maddelerin Azalmasına Dair Yönetmelik (25 temmuz 1999 tarih ve 23766 sayılı Rg), Mera Yönetmeliği (31 temmuz 1998 tarih ve 23419 sayılı Rg), Su Ürünleri Yönetmeliği (10 mart 1995 tarih ve 22223 sayılı Rg), Tarım Arazilerinin Korunması ve Kullanılmasına Dair Yönetmelik (23 mart 2005 tarih ve 25766 sayılı Rg)

1.4.5. Korunan Alanlar ile İlgili Uluslararası Koruma Statüleri

Doğa koruma ve biyolojik çeşitlilik konusunda Ülkemizin taraf olduğu önemli sözleşmeler vardır. Bu sözleşmeler ile kaynakların ulusal ve uluslararası korunması, sürdürülebilir kullanımı, kaynakların kullanımından elde edilecek olan faydalar şeklinde oluşturulan hedeflere ulaşmak istenmiştir. (Demirayak, 2006)

Tablo 4. Korunan alanlar ile ilgili uluslararası koruma statüleri

Sıra	Sayı	Resmi Gazete Tarihi	Kabul Tarihi	Yasal Düzenlemenin Adı	Kısaltılmış Adı	Yer
1	12480	17.12.66	01.12.66	Kuşların Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme	Paris Sözleşmesi	Paris
2	17368	12.06.81	07.12.80	Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunmasına Ait Sözleşme		Barcelona
3	17959	14.02.93	16.11.72	Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme	Dünya Mirası Sözleşmesi	Paris
4	18318	20.02.84	09.01.84	Avrupa'nın Yaban Hayatı ve Yaşama Ortamlarını Koruma Sözleşmesi	Bern Sözleşmesi	Bern
5	19968	23.10.98	16.02.1976	Akdeniz' De Özel Koruma Alanlarına ve Biyolojik Çeşitliliğe İlişkin Protokol	Spa ve Biyoçeşitlilik Protokolü	Cenevre
6	21937	17.05.94	02.02.71	Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Alanlar Hakkında Sözleşme	Ramsar Sözleşmesi	Ramsar
7	21869	06. 03.94	07.12.93	Karadeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması Sözleşmesi	Bükreş Sözleşmesi	Bükreş
8	22672	20.06.96	03.03.73	Nesli Tehlikede Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşme	CITES	Washington
9	24854	22.08.2002	16.02.1976	Akdeniz'in Deniz Ortamı ve Kıyı Bölgelerinin Korunması Sözleşmesi	Barselona Sözleşmesi	Barselona

Tablo 4'ün devamı

10	2518	27.07.2003	20.10.2000	Avrupa Peyzaj Sözleşmesi		Floransa
11	22860	27.12.96	05.06.92	Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi	Rio Konferansı	Rio De Janeiro
12	25196	11.08.2003	29.01.2000	Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi'nin Biyogüvenlik Cartagena Protokolünün Onaylanması Hakkında Karar	Cartagena Protokolü	Kartagena
13	25320	18.12.2003	11.11.2003	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ve Kyoto Protokolü	Kyoto Protokolü	Rio De Janeiro

1.4.6. Doğa Koruma Örgütleri

Ülkemizde ve dünya üzerinde yasal olan doğa ve çevre koruma konuları ile ilgilenen birçok kamu ve özel kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri vardır.

1.4.6.1. Ulusal Ölçekte Koruma Kuruluşları

1.4.6.1.1. Kamu Kuruluşları

1.4.6.1.1.1. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

04.07.2011 tarihli 27984 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın teşkilat ve görevleri hakkında kanun hükmünde kararname ile kurulmuştur. (Demirel, 2005)

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın çevre ile ilgili olan görevleri;

- Çevreye ve yapılaşmaya dair imar, yapı ve yapım mevzuatlarını hazırlamak uygulamak, denetlemek,
- Çevrenin korunması, iyileştirilmesi yoluyla kirliliğin önlenmesine yönelik, prensip, program, politikalar tespit edip programlar oluşturmak,

17.08.2011 tarihli ve 28028 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren 648 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK, Bazı KHK' larda Kararnamelerde değişiklik yapılmasına dair KHK ile Özel Çevre Korumu Kurumu kapatılmış ve aynı KHK ile Tabiat Varlıkları Koruma Genel Müdürlüğü kurulmuştur.

Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü'nün görevleri;

- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar, özel çevre koruma bölgeleri gibi koruma statüleri bulunan alanları tespit tescil etmek, yönetmek her ölçekte çevre düzeni nazım ve uygulama planını hazırlamak, onaylamak ve uygulamak.
- Tabiat varlıkları, doğal, tarihi, arkeolojik ve kentsel sitler ile koruma statüsü bulunan alanları yerinde koruma ve kullanma esaslarını ilgili bakanlıkça belirlemek ve planlamasını yapmak, görevleri arasındadır.

1.4.6.1.1.2.Tarım ve Orman Bakanlığı

Özel bütçeli ve tüzel kişiliğe sahip olan Orman Genel Müdürlüğü'nün kurulması, teşkilat, görev ve yetkilerine ait esas ve usulleri düzenler. Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı kuruluşlar; Devlet Su işleri, Meteoroloji Müdürlüğü ve Orman Genel Müdürlüğüdür.

Merkez teşkilatını oluşturan ana hizmet birimlerinden biri de Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'dür. (Demirel, 2005)

Tarım ve Orman Bakanlığı'nın görevleri;

- Ormanların korunması, geliştirilmesi ve ilgili politikalar oluşturulması,
- Tabiatın korunmasına yönelik politikalar geliştirilmesi amacıyla korunan alanların tespiti, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları, sulak alanlar ve biyolojik çeşitlilik ile av ve yaban hayatının korunması, yönetimi, geliştirilmesi, işletilmesini sağlamak,
- Su kaynakları ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasına dair politikaların oluşturulmasını sağlamak.

Ülkemizde 6831 sayılı Orman Kanununun 4. maddesinde ormanlar; üretim ormanları, koruma ormanları, milli parklar şeklinde sınıflandırılmış 23. ve 24. maddelerinde muhafaza ormanları sürekli veya geçici koruma ormanları olmak üzere ikiye ayrılmış, 25.maddesinde orman alanlarından milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve orman mesire alanlarının ayrılması, düzenlenmesi, yönetilmesi Orman Genel Müdürlüğü'nün çalışma alanı olduğu ifade edilmiştir. (Demirel, 2005)

10.07.2018 tarihli 30474 sayılı Resmi Gazete ile yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinde Tarım ve Orman Bakanlığı'na bağlı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün görev ve yetkileri;

- Milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve sulak alanların tespiti, yönetilmesi, planlanması, işletilmesi ve işlettilmesi ile ilgili işleri yürütmek ve denetlemek,
- 09/08/1983 tarihli ve 2873 sayılı Millî Parklar Kanunu ile verilen görevleri yürütmek,
- Yaban hayatı ve kara av kaynakları ile orman içi su kaynakları, dere, göl, gölet ve sulak alanların ve hassas bölgelerin korunması, geliştirilmesi, kara avcılığının düzenlenmesi, av kaynaklarının işletilmesi ve kontrolü ile ilgili her türlü etüt, envanter, planlama, projelendirme, uygulama ve izlemeye ilişkin iş ve işlemleri yapmak veya yaptırmak, bu hizmetlerle ilgili tesisleri kurmak veya kurdurmak,
- Kara avcılığını düzenleyen mevzuat ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek,
- Uluslararası koruma sözleşmeleri ile belirlenen yörelerdeki koruma ve kullanma esaslarını belirlemek, Uluslararası sözleşmeler ile koruma altına alınan bitki ve hayvan türleri ile alanların korunması konusunda tedbirler almak, ilgili kuruluşlarla iş birliği yapmak,
- Orman ve orman rejimine tabi yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları ile sulak alanları ve benzeri koruma alanlarının tescil ve ilanını yapmak,

1.4.6.1.1.3. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı 10.07.2018 tarih ve Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı 1.nolu Kararnamesi ile kurulmuştur. (Demirel, 2005)

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görevleri;

- Tarihi ve kültürel varlıkları korumak, geliştirmek, tanıtmak,

1983 tarihli 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun 51. Maddesine göre; ülke sınırları içerisinde bulunan korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından belirlenecek olan bölgelerde 'Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu ile Koruma Kurullarının kurulmasından bahsedilmiştir. Bu kurulun görev ve yetkileri;

- Korunması gerekli taşınmaz ve tabiat varlıklarının koruma alanlarının tespiti
- Korunması gerekli taşınmaz ve tabiat varlıklarının korunması ve restorasyonu ile ilgili işlerde uygulanacak ilkeleri belirleme,
- Koruma kurulları arasında gerekli iletişimi sağlamak, şeklindedir.

1.4.6.1.2. Gönüllü Kuruluşlar

Gönüllülük esasıyla insanlık yararına hizmet etmek amacıyla kurulmuş teşkilatlardır. Ülkemizin doğa koruma ve çevre bilincinin gelişmesinde rol alan resmi kuruluşların dışında dernek ve vakıf gibi bazı gönüllü kuruluşlar yer alır.

Dernekler; Türkiye Tabiatını Koruma Derneği (TTKD), Doğal Hayatı Koruma Derneği (DHKD), Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği, Doğa Derneği, Türkiye Çevre Koruma ve Yeşillendirme Kurumu. Peyzaj Mimarlığı Derneği, Kuş Araştırmaları Derneği, Türkiye Ormancılar Derneği, Türkiye Bitki Koruma Derneği, Hayvanları Koruma Derneği, Çevre Eğitimi Derneği, Küresel Denge Derneği vb.

Vakıflar; Türkiye Erozyonla Mücadele ve Araştırma Vakfı (TEMA), Türkiye Anıt ve Çevre Vakfı (TAÇ), Türkiye Çevre Vakfı (TÜÇEV), Çevre Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtımı Vakfı (ÇEKÜL)

Bu vakıf ve derneklerin genel amaçları; Çevrenin, doğal ve kültürel kaynakların korunması, sürdürülebilirliğinin sağlanması, kirlilikle mücadele edilmesi ve çözüm önerilerinin sunulması, maddi ve manevi katkıda bulunması, gerekli projeler sunulması ve kamuoyu oluşturulmasıdır.

1.4.6.2. Uluslararası Ölçekte Koruma Kuruluşları

Çevre ve doğal kaynak değerlerinin tüm insanlığın ortak mirası olması nedeniyle çevre sorunlarının küresel düzeyde ele alınması gerektiği düşüncesiyle uluslararası ölçekte birçok çevre kuruluşu çevrenin korunması ve iyileştirilmesi adına çalışmalar yapmaktadır.

Bu koruma kuruluşları; Avrupa Birliği (AB), Birleşmiş Milletler (BM), Birleşmiş Milletler Eğitim, bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP). Gıda ve tarım Örgütü (FAO), Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN). Yeşilbarış organizasyonu (Greenpeace), Doğal Hayatı Koruma Vakfı (WWF), Uluslararası Koruma (CI), Doğal Hayatı Koruma Derneği (WCS), Uluslararası Kuşları Koruma Konseyi. Kraliyet Botanik Bahçeleri (KEW), Kraliyet Kuşları Koruma Derneği (RSPB), Uluslararası Flora ve Fauna (FFI), Durrell Doğal Hayatı Koruma Birliği (DWCT) vb.

Bu kuruluşların genel amaçları, ulusal ve uluslararası ölçekte doğal çevrenin, bitki örtüsü ve yaban hayatının birbiriyle dengeli olması, doğal kaynak çeşitliliğinin korunması, avrupa barışının sağlanması, doğal ve kültürel mirasın korunması, gelecek nesillere sürdürülebilir şekilde aktarılması, kirliliğin önlenmesi çalışmaları gibi faaliyetleri içerirler.

Ülkemizde korunan alan çalışması olarak ele alındığı gibi birçok ilgili kanun, yönetmelik, kurum ve kuruluşlar, ulusal ve uluslararası anlaşma mevcuttur.

Yasal dayanağını oluşturan esasların uygulanması aşamasında birbiriyle uyum içerisinde olmadığı takdirde yetki ve sorumluluk bakımından birtakım karışıklıklara yol açabileceğini belirtmek gerekir.

2. TABİAT PARKLARININ PLANLANMASI VE PLANLAMA İLKELERİ

2.1. Türkiye’de Mevcut Korunan Alan Planlaması ve Yönetimi

Bir alanın tabiat park veya doğa koruma alanı olarak belirlenebilmesi için o alanın ulusal ve uluslararası seviyede kaynak değeri taşıması ve Milli Park Kanunu’nda belirtildiği şekliyle korunan alan formlarından birinin kriterlerini sağlaması gerekir. Ülkemizde ve tüm dünyada bu kaynak değerlerinin korunması kamu, sivil toplum örgütleri ve halk tarafından gelen teklifler ile ortaya konulur. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından da değerlendirilir.

2873 sayılı Milli Park Kanunu kapsamında Tarım ve Orman Bakanlığı’nın merkez birimleri arasında yer alan Doğa Koruma ve Milli Park Genel Müdürlüğü ve bu müdürlüğe bağlı birimlerin desteğiyle bu alanlar ile ilgili ‘Uzun Devreli Gelişme Planı ve Yönetim Planı Genel Teknik Şartname’ hazırlanması gibi çalışmalar yapılır. Bu şartnamede Milli Park’lar için Uzun Devreli Gelişme Planları, Tabiat Parkları için gelişme planları, Tabiatı koruma alanları, Biyosfer Rezerv alanları ve tabiat anıtları için ‘Yönetim Planları, Peyzaj koruma alanları için de Peyzaj Planlarının hazırlanacağı yer almaktadır. (Anonim,2013)

Korunan alan planlamasında ortaya çıkan özellikler doğa koruma politikasını, yönetim anlayışını gösteren önemli bir göstergedir. Bu alanların yönetilmesi devletin sorumluluğu altındadır. Kamu kurum ve kuruluşlarına ek olarak yerel yönetimin, arazi sahiplerinin, yerel halkın ve çeşitli kullanıcı gruplarının bu planlamaya katılması sağlanmalıdır.

Planlama için fiziksel ve yönetim planı hazırlama çalışmaları; çevresel etki değerlemesi ve ilgili yasal düzenlemeler yardımıyla alan içerisindeki doğal ve kültürel kaynakların korunması ve bu alanların gereksinimlerini de ele alarak hazırlanan arazi kullanım planlamasıyla bütünleştirilmelidir.

Ulusal düzeyde arazi kullanım planları için korunan alan sistem planının hazırlanması gerekir. Sistem planlaması amaçların açıklandığı, gelecekteki eylem planlarının denetlenmesi, sorunların anlaşılması, kaynak ve yatırımların düzenlenmesini sağlayan bir araç niteliğindedir. Bu planın içeriğinde; korunan alanın özellikleri, kaynak değerleri, yönetim ve koruma amaçları, korunan alan sayıları, ilgili kişi kurum ve alandaki nüfusun tanımlaması gibi konular yer alır.

Korunan alan yönetiminde arazi kullanım planı ve sistem planı birbiriyle ilişkilendirildikten sonra her bir korunan alanın bulunduğu mevkide yapılacak master planlar ile yönetim etkinliği yürütülür. Master planlar alanın doğal kültürel ekolojik değerlerinin saptandığı, gerekli araştırma ve incelemelerin yapıldığı, bilimsel ve eğitsel araştırmaların yapıldığı, fizibilite çalışmalarının yapıldığı, bölgeleme ve kapasitelerinin belirlendiği çalışmalarını içeren bir düzene sahip olmalıdır. Gelecekteki kullanımlar ile birlikte kamu yararının göz önünde bulundurulduğu planlamanın yapılması önemlidir.

- a) Kırsal yerleşimlerin sosyo-ekonomik yapılarının katılımcı tekniklerle ortaya koyulduğu yönetim planlarının yapılması temel strateji olarak geliştirilmeli ve AR-GE model yönetim planlarının yapımı, üniversiteler ve diğer AR-GE kuruluşlarının işbirliği ile gerçekleştirilmelidir.
- b) Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, yerel halk ve içerdiği etki merkezlerini bilgilendirmek, onlardan bilgi sağlamak, karar, yönetim ve denetim aşamalarında onların güven ve desteğini elde etmek ve ilgi grupları arasındaki çatışmaları ortadan kaldırmak üzere yönetim mekanizmalarını geliştirmelidir.
- c) Korunan alanlardan faydalanan ziyaretçilerin sayısı, gelir grupları, eğitim düzeyi, yolculuk koşulları, beklentiler, maliyetler... gibi konularda kapsayan araştırma çalışmaları yapılmalıdır. Bu çalışmalar için üniversiteler ve diğer araştırma kurumları ile işbirliği içerisinde olmalıdır. (Anonim,2013)
- d) Genel Müdürlükte personel sayısı artırılmadığı, personelin niteliği önemsenmelidir.
- e) Korunan alan planları mevcut problemlerin çözümüne, ihtiyaçlara cevap verecek şekilde (koruma – kullanma dengesini gözeterek) revize edilmeli ve uygulamalara ilişkin plan ve programlar hazırlanmalıdır,
- f) Alanı kirleten evsel atık arıtma ve katı atık depolama tesislerinin bir an önce yapılması.
- g) Yöre insanını bir tehdit olarak görmek bu alanların en temel sorunudur. Onlarla birlikte koruma kontrol faaliyetleri yapmamız, planlarımıza onları da koymamız ve korumamız gerekmektedir.
- h) Korunan alanlar ve korunan alan sistemlerinin daha etkin tesisi ve yönetimi için sosyal ve ekonomik teşvikler gözden geçirilip revize edilmelidir.

- i) Bu konuda kamuoyu bilinci arttırılmalıdır.
- j) Ulusal ve bölgesel korunan alan planlanması, seçimi, tesisi ve idaresi için standartlar, kriterler geliştirilmelidir.
- k) Tabiat parkı ve korunan alanların ayrılmasındaki temel nedenleri tahlil edilmeli ve bu doğrultuda yönetim politikaları geliştirilmelidir.
- l) Her şeyden önemlisi yöre halkının ve kullanıcıların bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

2.1.1. Milli Park Planlama Yaklaşımı

Milli Park planlama yaklaşımının amacı; alanın sahip olduğu doğal, kültürel ve rekreasyonel kaynakların korunmasını, sürekliliğinin sağlanmasını ve manzara kaynak ve yönetsel bütünlük içerisinde plan kararlarının saptanmasıdır. Milli Park planları planlama tekniği yönünden beş yıllık kalkınma planları, bölge ve fiziki planlar, çevre düzeni planları ve imar planları ile uyumlu olmalıdır.

Milli Park Kanunu ve Milli Park Yönetmeliği ile milli park kriterlerine uyan alanlar ile doğal, kültürel, tarihi, arkeolojik, rekreasyon ve turizm gibi kaynak değerlerine sahip olan alanlar için 'Ön Etüd' niteliğinde bir çalışma yapılır. Bu etüd çalışması ile kaynak değerleri ortaya konulan alanlar için sahip olduğu değerleri, koruma ve kullanıcı istek, taleplerini içeren plan, politika ve yıllık bütçeler de göz önüne alınarak milli park olması istenen alanlar önceliklerine göre sıraya konulur.

Ön etüt sonrasındaki aşama 'Büro Etüdü' çalışmasıdır. Bu çalışma aşamasında alanla ilgili Bakanlık ve kuruluşlardan ilgili rapor ve planlar temin edilerek bu kaynaklara ek ön etüd çalışmasındaki verilerin de içinde olduğu çeşitli haritaların oluşturulduğu aşamadır. (Topografik harita, Vejetasyon haritası, kadastro haritası vb) Bununla birlikte önceki yıllarda ortaya konulmuş olan akademik çalışmalar, yayınlar ve ilgili kaynaklar değerlendirilir ve alt yapısını içeren uygulanmış kararlar saptanır.

Büro etüdü sonrası ilgili meslek grupları ile (peyzaj mimarı, şehir plancısı, arkeolog, tarihçi, orman mühendisi, ekolog, sosyolog gibi) alanda incelemeler yapılır ve alanla ilgili rapor oluşturulur.

Bu oluşturulan rapora göre alanın milli park olup olmayacağı hakkında ‘Ön Karar’ alınır. Milli Parklar yönetmeliği’nin 6.maddesinde ki kriterler gereğince biyolojik, kültürel ve rekreasyonel yönden kaynak değerleri incelemeye alınır.

Kaynak değerleri; 1. Doğal Kaynak Değeri 2. Kültürel Kaynak Değeri, 3. Rekreasyon Turizm Kaynak Değeri şeklinde üç gruba ayrılır.

1. Doğal Kaynak Değerleri

- Fiziksel Kaynaklar:

a) coğrafik konum, b) jeolojik oluşum c) jeomorfolojik oluşum, d) toprak, e) hidrolojik ve limnolojik özellikler, f) iklim faktörleri

- Biyolojik Kaynaklar:

a) flora, b) fauna, c) ekosistem, d) biyosönöz, e) biyotop, f) habitat, g) biyom

- Estetik Kaynaklar

2. Kültürel Kaynak Değerleri:

a) Prehistorik, arkeolojik, tarihsel kaynaklar, b) antropolojik, mitolojik, etnografik, sosyolojik kaynaklar c) mimari, sanatsal kaynaklar, d) tarımsal kaynaklar

3. Rekreasyon ve Turizm Kaynakları:

a) 1/5000 ve daha küçük ölçeklerde kararlar getiren ‘Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planı’ b) 1/5000 ve daha büyük ölçeklerde kararlar getiren ‘Milli Park Yerel Gelişme Planı’

2.1.1.1. Milli Park Uzun Devreli Gelişme Planları (Master Planları)

Uzun Devreli Gelişme Planları; korunan alanın sahip olduğu kaynak değerlerinin korunması, geliştirilmesi, uzun dönemde devamlılığının sağlanması, kaynak yönetimi ve tanıtılması ile ilgili planlama esaslarını içeren teknik, idari, sosyo-ekonomik seçeneklerin belirlendiği yerel gelişme planları ve yatırım programlarının hazırlanmasına esas olan hükümleri içeren ekosistem yaklaşımli planlardır. (Yücel M., 1999)

Uzun Devreli gelişme Planlarının Hedefleri;

- Kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanarak geliştirilmesi

- Koruma kullanma dengesi içerisinde kullanım kararları geliştirilmesi
- Kaynak değerine zarar vermeyecek şekilde yerel halkın sosyo-ekonomik kalkınmasını gözetmek,
- Uygulanabilir planlar için yönetimsel, teknik, hukuki bir zemin ortaya koymasıştır.

Uzun Devreli Gelişme Planlarının Özellikleri;

- Planlama mevzuatı içerisinde yer alır,
- Plan kararları esneklik ve süreklilik taşır,
- Yönetim organizasyonu ve veri tabanı oluşturur,
- Koruma hedefleri gelecekte istenilen durumu yansıtacak şekilde hazırlanır,
- Mutlak koruma zonları için doğal kaynaklar insan etkisi aranmaksızın kendi haline bırakılır,
- Kaynak değerleri koruma-kullanma özellikleri belirlenirken; bilimsel ve teknik araştırmalar göz önünde bulundurulur.

Milli parklar için Uzun Devreli Gelişme Planları; kavram tanımlamasını, plan amaç ve prensip açıklamasını, kriter ve genel esasları doğrultusunda alanın büyüklüğüne göre ölçeklendirilen ve detaylı planların oluşturulmasını ve kontrol edilmesini sağlayan planlardır.

Milli Parkların Master Planları sekiz evrede toplanmıştır. (Yücel M., 1999)

1. Kaynak Değerlerini Belirlemeye Yönelik Etüd-Envanter Çalışması

Planlama alanının coğrafi konumu ve topoğrafik yapısının tanımlanması, arazinin jeolojik-jeomorfolojik yapısı, iklim ve hidrolojik yapısı fauna, flora tür ve özellikleri, güncel arazi kullanımı, alan ve yakın çevresinin sosyo-ekonomik ve kültürel yapısı, turistik özellikleri, hakkında alanın genel özellikleri ile ilgili bilgiler toplanır ve değerlendirilir. Bu bilgiler doğrultusunda planlamaya bir yol çizilir.

2. Planlama Amacının Saptanması

Etüd-envanter çalışması ile elde edilen bilgiler aracılığıyla planlamanın amaç ve ilkelerinin belirlendiği aşamadır.

3. Sınırlama

Alanın kaynak değerleri dikkate alınarak peyzaj bütünlüğü içerisinde doğal sınırlarının belirlendiği aşamadır.

4. Zonlama

Alanların yönetim amaçları ve kullanımları doğrultusunda bölgelere ayırma (zonlama) çalışmaları arazi kullanım planları ile uyumlu olmalıdır. Milli park sınırları içerisinde planlama amacına bağlı olarak koruma-kullanma dengesinde alan sınırlarının kesin olarak belirlendiği evredir. Zonlama evresi üç adımda incelenir.

Zon 1 Mutlak Koruma Zonu: kesin koruma altında bulundurulması gereken alanları kapsar. Milli parkın ana kaynak değerlerini tanımlar. Bu zon kaynak değerlerinin devlet mülkiyetinde olmasını gerektirir. Korumaya yönelik olmayan bütün müdahaleleri (restorasyon ve araştırma amaçlı müdahaleler dışında) yasaklar.

Zon 2 Tampon Zon: Mutlak koruma zonu ile gelişme zonu arasında bir geçiş zonedir. Mutlak koruma zonunda ki kaynak değerlerinin korunmasını ve çevresi ile bütünlük oluşturmasını desteklerken; gelişme zonunda ki yapılaşmanın bu çevreye fiziksel ve görsel açıdan zarar vermesini engeller veya azaltır. Tekniksel olarak güncel arazi kullanımına koruma ve manzara yapısını iyileştirmek amacıyla müdahaleye izin verilir.

Zon 3 Gelişme Zonu: Milli park sınırları içerisinde her türlü ziyaretçi hizmetini, turizm ve rekreasyonel amaçlı planlanacak gelişimleri kapsayan zonedir. Bu zon milli park kriter amaç ve politikasına uygun olarak koruma-kullanma dengesi içerisinde yapılabilecek olan faaliyetleri içerir.

5. Gelişim Planlaması

Park yönetimi için gerekli olan hizmet ve tesislerin yanında park kullanıcıların kullanacağı birim ve tesislerin planlanmasını içerir. Bu planlar; danışma, ihtiyaç birimleri, bilgilendirme ve alan tanıtıcı levhalar, panolar, ulaşım çeşitleri ve rekreasyonel kaynak kullanımı için ilgili teraslar araç ve tesisleri kapsar.

6. Sosyo-Ekonomik Değerlendirme ve Fizibilite Çalışması

Planların uygulanabilirliğinin ölçüldüğü bu aşama da kaynak korunmasının, yapılacak iş ve eylemlerin kullanıcı üzerindeki fiziksel ve psikolojik etkisi ile ekonomik boyutunun bilimsel olarak ölçülemeyen faydalarının incelendiği aşamadır.

Ayrıca kullanıcı ve yerel halkın bu alandan faydalanılabilirliği üzerinde sosyo-ekonomik yapısının da göz önünde bulundurularak ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından bu durumun eksi yönleri varsa iyileştirilmesinin araştırıldığı aşamadır.

7. Yatırımların Programlanması

Milli parkın kuruluş, yönetim ve yatırım programlanması, plan uygulama zamanı içerisinde yatırım ve hizmetlerin ne zaman başlanıp ne zaman bitirileceğini gösteren zamanlama tablosunun hazırlanıp plana eklendiği, park büyüklükleri, kaynak değeri çeşitleri, kullanıcı talep ve istekleri yönetim ihtiyacına göre hizmet kadrolarının saptandığı aşamadır.

Uzun Devreli Gelişim Planlarının geçerlilik süresi 20 yıldır. Fakat ülkemizde ki kalkınma planı süresini aşmamalı, 4-5 yılda bir yenilenmelidir.

8. Eşgüdüm ve Onay

Planlamanın son aşamasıdır. Plan çalışmaları için ilgili kuruluş, üniversite ve yerel yönetimlerin katılımı ile değerlendirmeler yapılır. Bu plan aşamaları tamamlandıktan sonra ilgili kurum (Kültür ve Turizm Bakanlığı ve diğer ilgili Bakanlıklar) görüşleri alındıktan sonra bağlı olduğu Bakanlık (Tarım ve Orman Bakanlığı) tarafından yürürlüğe konulur.

2.1.1.2. Milli Park Yerel Gelişme Planları

Yerel gelişme planları milli park uzun devreli gelişme planında belirtilen ilke ve önceliklerde ki yatırım ve gelişmeleri yönlendirmek için hazırlanır. Bunun için 1/1000-1/5000 ölçek arasında halihazır harita ve ağaç röleveli plankoteler kullanılır. Plan tekliflerine uygun çevresel etki değerlendirmesi, topoğrafik, ekolojik ve çevresel analizler yapılır. Bu analizlerden alternatif gelişme tasarımları hazırlanır. Bu tasarımlar yorum ve eleştirilere açılarak, uygun olan tasarım seçilir, onaylanır ve yürürlüğe konulur. (Yücel M.,1999)

Uzun devreli gelişme planı ve yerel gelişme planı dışında uygulama projesi ve kaynak amenajman projesi olarak iki önemli planlama çalışması vardır.

‘Uygulama Projesi’ milli park kriterlerine uygun yatırım programlarına göre hazırlanıp, uygulamaya konulan çalışma planıdır. ‘Kaynak Amenajmanı’ projesi milli park alanındaki kaynak değerleri ve çevreye etki eden faktörlerin saptayan ve meydana gelen zararların giderilmesini amaçlayan çalışma planıdır.

2.1.2. IUCN Korunan Alan Yönetim Planları Sonucu Ülkemizdeki Yeni Model Plan Yaklaşımı

Koruma alanları ile ilgili IUCN’nin önerdiği yönetim modeline göre ‘Yönetim Planı; planlama süreci ile alınan kararların ve yönetim yaklaşımının belgelenmesi yoluyla gelecekteki yönetim için bir rehber niteliği taşıyan planlar şeklinde ifade edilmiştir.

Genel anlamda yönetim planı ise tabiatı koruma alanı, tabiat anıtı gibi alanların korunması, kaynak değerlerinin devamlılığının sağlanması ve yönetilmesi ile ilgili esasları içeren, alan üzerinde bilimsel ve eğitsel amaçlı öngörülen faaliyetlere yönelik yapılması istenen uygulama program ve imar planları esasına dayanan, 1/25000 veya alt ölçekli hazırlanan fiziki planlardır.

Yönetim planları yasal gereklilikleri dışında alanın ve alan yönetiminden sorumlu olan kişilere fayda sağlamalıdır. Halkın ve yöneticilerin destekleri doğrultusunda yönetim süreci yerine getirilmelidir. İyi bir yönetim hedefi; alanın koruma amacını ve kaynak değerlerini benimsemeli, yönetimin etkinliğini belirlemeli, tanımlamalı ve yönetimi sürekli kılacak şekilde olmalıdır.

2.1.2.1. Yönetim Planı Hazırlanmasında Kullanılan Süreç

Yönetim planları korunan alanlar için ulusal sistem planları kapsamında hazırlanır. Çevre koruma politikaları, ilgili miras koruma politikaları ile uyumlu olmalıdır. Çevresel etkiye sahip olabilecek gelişmeler planlandığında veya önerildiğinde diğer ilgili yasaların gerekliliklerini karşılayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekebilir.

Yönetim Planlaması üç sürece bağlı olarak oluşturulur. a) Bir yönetim planının oluşturulması / hazırlanması, b) Planın uygulanması, c) Planın izlenmesi ve gözden geçirilmesi

2.1.2.2. Yönetim Planı Hazırlanması

1. Adım Planlama Öncesi Evre

Bu aşama sürecin nasıl uygulanacağını, nasıl sonuçlanabileceğini, zamanlama sorunsalını ve katılımcıların kimler olacağını tanımlar. Bu kararlar en yüksek yönetim seviyesinde alınmalı ve planlama süreci sağlam bir temelle başlamalıdır.

- a) Korunan alanının amacı ve yönetim hedefinin belirlenmesi, katılımcılar tarafından kavranması,
- b) Planlama sürecinde izlenecek yol ve kullanılacak yöntemlerin belirlenmesi,
- c) Planı oluşturan ekibin tanımlanması,
- d) Korunan alanların bir bütün olarak alındığının garantilenmesi ve yeni bir 'Sistem Yaklaşımı'nın oluşturulması,
- e) Alanın çevresi ile olan etkileşimi dikkate alınmalı ve sorgulanmalı,
- f) Planlama takımı belirlenmeli,
- g) Planlama süreci için bir çalışma takvimi oluşturulmalı ve takip edilmeli,
- h) Plana dahil olacak katılımcılar içinde bir süreç belirlenmesi,
- i) Üst yönetimle beraber son yönetim planının onayı için bir yöntem belirlenmesi ve netleştirilmesi gerekir.

2. Adım Veri Toplama, Altyapı Araştırması ve İlk Alan Araştırması

Planlama ve yönetim için kullanılacak olan verilerin güvenilir ve doğru olması büyük önem arz eder. Yönetim hedefinin belirlenmesi ve veri toplanması arasındaki ilişkiler için iki görüş vardır.

- a) Veri toplandıktan sonra yönetim hedefleri verilere bağlı olarak karşılaştırılır,
- b) Alan için önce hedefler belirlenir daha sonra hedeflere yönelik veri toplanır.

3. Adım Bilginin Değerlendirilmesi

Alan için toplanan verilerin doğru yorumlanıp tanımlandığı, alanın niçin önemli olduğunun ortaya konulduğu, korunan alanın yerel halk üzerindeki faydalarının açıklandığı ve niçin koruma statüsü içinde olduğu, koruma nedenlerinin tanımlanmasının yapıldığı aşamadır.

Kaynak değerlendirmesi iki süreçten oluşur:

- a) Alanın sahip olduğu ender değerlerin ve kilit özelliklerinin tanımlanması yapılır.
- b) Özel ilgi gruplarına ve yerel halka koruma alanının özelliklerinin yer aldığı 'Özet Koruma Raporu' nun sunulduğu, bu raporun da yönetim planının koruma çerçevesini belirleyecek önemli bir kaynak işlevini görür.

4. Adım Baskıların, Tehditlerin ve Fırsatların Saptanması

Korunan alanın yönetim amaçları oluşturulmadan önce alandaki değerlere zarar verebilecek olan olumsuz etkiler; tehdit ve baskılar saptanmalıdır. Alanın değerleri olan ender tür varlığı, ekosistemi ve mevcut ekolojik süreci gibi özellikleri belirlenmelidir.

Dikkat edilmesi gereken diğer baskı ve sınırlamalar;

- a) Yasal Zorunluluk,
- b) Önceki kullanımlar
- c) Alan üzerindeki mülkiyet hakları ile bazı bölgelerin belli süreler için kiralanmış olması,
- d) Sağlık ve güvenlik durumu,
- e) Alan üzerindeki diğer yönetsel karmaşa,
- f) Planda öncelik verilmesi gereken etkinlik ve kullanımlar,
- g) Çevreye ve kullanıcılara getirilmesi gereken kısıtlamalar ve diğer dikkate alınması gereken politikalar

5. Adım Yönetim Vizyonu Felsefesi ve Hedefleri Geliştirme

Vizyon felsefesi yönetim planının korunan bölgenin uzun vadeli olarak gelecekte ki durumunu veya görünümünü ifade etmesi şeklinde tanımlanmıştır.

Bazı planlarda korunan alanların hedef ve amaçları çerçevesinde tanımlanırken, bazılarında uzun vadeli hedefler şeklinde tanımlanır.

Vizyon kavramı; korunan bölgenin muhafazası için izlenen politikaların öngörülen sonuçları şeklinde ifade edilir. Vizyonun amacı yönetim hedefleri için bir yön belirlenmesini sağlamaktır.

Korunan alanların vizyon olarak sağlaması gereken kriterler;

- a) Planın uzun vade için nasıl bir koruma alanı amaçlayacağını belirlenmesi, gelecekte alanın hayal edildiği şekli ve nedenleri, bu süre zarfında yapılması gereken eylemlerin tanımlanması,
- b) Parkın/alanın yönetim süresince sürekliliği sağlayacak bir yaklaşım izlemesi,
- c) Koruma alanın sosyo-ekonomik, rekreatif, kültürel ve çevresel yönlerini içermesi gerekir.

6. Adım Zonlama Dahil Seçeneklerin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi

Yönetim amacının belirlenmesinden sonra hedefe nasıl ulaşılabileceğinin araştırıldığı ve uygun olanın seçilmediği aşamadır. Yönetim hedeflerine ulaşmak için zonlama yolu seçilir.

Zonlama ve yararları; kaynak bilgisi ve yönetim işlevine uygun hareket etmeyi sağlayan bir yoldur ve hedefe ulaşılacak adına çok tercih edilir.

Zonlamanın amacı; kritik değere sahip yaşam alanları, ekosistemler ve ekolojik süreçlerin korunmasını sağlar, insan aktivitelerini inceler ve birbiriyle çelişki içinde olanları ayırır, insan kullanımına izin verirken doğal ve kültürel özelliklerini korur, zarar görmüş olan kaynakların onarılması ve restorasyonu için olanak sağlar.

7. Adım Taslak Plana Entegrasyon

Bir yönetim planının standart bir formatı yoktur. Bölgenin ihtiyaçlarını, yöneticilerin amaç ve belirledikleri ihtiyaçları, kaynakların ulaşılabilirliğini gösterecek şekilde olmalıdır. Planı şekil itibarıyla belirleyen etmenler; bütçe, yönetim planının ilke ve amacı, yönetim kurulunun kararıdır.

8. Adım Halka Danışma Toplumsal Konsültasyon, Taslak Planın Halka Sunulması

Halkın taslak yönetim planını gözden geçirip önerilerde bulunduğu aşamadır. Ülkeden ülkeye halkın fikrine başvurma şekli değişkenlik gösterir. Halkın fikrine başvurma konusunda iki görüş vardır.

a) Planlama aşamasına geçmeden halkın plana katılım süreci ve fikirlerin nasıl alınacağı konusunda önceden görüş birliğine varılmıştır.

b) Kurum eylem şeklini kendisi seçme hakkına sahiptir.

9. Adım Taslağın İncelenmesi ve Son Planın Oluşturulması

Halkın önerilerine dayanılarak; halka açık yapılan toplantılarda taslağın incelenmesi ve yazılı olarak önerilerin kayda geçirildiği aşamadır. Yapılan değerlendirmeler son plana eklenirse de yayınlanan yönetim planına ayrı bir belge olarak ilave edilmelidir.

10. Adım Planın Onaylanması

Yetkili bir otoriteye planın onaylanması için sunulması aşamasıdır.

11. Adım Yönetim Planının Oluşturulması

Yönetim planı uygulanması gereken eylemleri kapsar. Bu eylemler gerçekçi olmalıdır. Plana açıkça ve resmi olarak otorite verir ve eylemlerin hayata geçirilmesi için güçlü bir temel oluşturur.

12. Adım Gözlem ve İnceleme

Yönetim planı onaylandıktan sonra planın uygulanabilmesi için bir arazi ekibi oluşturulduğu aşamadır. Geri besleme denilen planın hedeflere ulaşılabilirliğinin sorgulanması adına, uygulama aşamasında karşılaşılan olumsuzluklara neden-sonuç ilişkisi kurularak planı güçlendirmeye çalışmak amaçlanır.

13. Adım Yönetim Planını Gözden Geçirme ve Yenileştirme Kararı

Planlama sürecinin son aşamasıdır. Planlar yasa tarafından 5-10 süre aralığında sınırlandırılabilir. Herhangi bir değişiklik veya yenilik yapılacaksa eski planın geçerlilik süresi dolmadan yeni planın uygulanmasına zaman kalacak şekilde yapılmalıdır.

Halkın görüşünün alınması gereken karmaşık bir plan varsa yeni plan yürürlüğe girmeden iki yıl içinde yenileme yapılmalı, daha az karmaşık bir durum söz konusuysa en az 2 ay önce başlanması gerekir. Yönetimsel olarak değişiklik gerçekleşmesi durumları için; yönetim planlarının en az 10 yılda bir gözden geçirilip yenilenmesi önerilir.

2.2. Dünya’da Korunan Alan Yönetimi ve Planlanması Yaklaşımı

Yönetim planlamasının birçok tanımı vardır. Temel olarak, daha genel planlama disiplininin bir alt kümesidir.

20. yüzyılın ortasından beri dünyanın gelişmiş bazı bölgelerinde korunan alanlara uygulanmıştır ve şimdi dünya genelinde farklı derecelerde yönetim ve planlama aşaması gerçekleştirilmektedir. Tanımlaması, “korunan bir alanın yönetimini sağlayan o alanı kalkındıran ve alanı kontrol eder, bölgeyi yönetmek için gereken kaynakları, kullanımları, tesisleri ve personeli detaylandırır. Gelecek 5-10 yıl için bir program sunan çalışan bir belge” şeklindedir.

Planlama yaklaşımı; bir alanın bugün ve gelecekte nasıl yönetilmesi gerektiği konusunda yöneticilere ve diğer ilgili taraflara rehberlik etmek için oluşturulan bir 'araçtır'. Alandaki kaynak ve değerlerin zarar görmeden daha etkin yönetilmesi için de plan yapılması zorunludur. Bunun için;

1. Yönetim kararları, korunan alanın amacına uygun olarak kaynak ve değerlerini içermelidir.

2. Yöneticilere hem günlük operasyon hem de uzun vadeli yönetim için bir çerçeve şeklinde rehberlik sağlanmalıdır. Bir Yönetim Planı, yöneticiye korunan alan için uzun vadeli bir vizyon sunmalı ve korunan alanın yönetimini bu vizyona nasıl yönlendireceğine dair kılavuzluk yapmalıdır.

3. Yönetimin sürekliliği sağlanmalıdır. Kararlaştırılmış bir Yönetim Planının uygulanması, personel için bir briefing belgesi niteliğindedir ve yönetimin yönünü, ivmesini korumasına yardımcı olur.

4. Yönetimin “etkinliğini” belirleyip tanımlamaya yardımcı olmalıdır. Korunan alanın yönetiminin etkili olup olmadığını veya değişikliğin gerekli olup olmadığını belirlemek için temel olarak kullanılabilir.

Plan yönetimi planlama belgelerinin yapısına, korunan alanın niteliğine uygun olmalıdır. Plan hazırlandıktan sonra düzenli olarak gözden geçirilmeli ve güncellenmelidir.

Planın yapısı:

- Korunan alanın değerlerini belirlemeli,
- Değerlerin durumunu ve bütünlüğünü değerlendirmeli,
- Alan değerlerinin bütünlüğünü korumak için gereken yönetim yaklaşımını ana hatlarıyla belirtmelidir.

Bazı ülkelerde bu planlar yasal gereklilikleri yerine getirmek için kullanılabilir. Yasal belge statüsüne sahiptir ve kolayca değiştirilemez. Bu anlamda korunan alan yöneticileri yönetim planlarını mevzuat olarak hazırlamakta yükümlüdürler.

Yapılacak planlamanın özelliği;

1. Bir süreçtir. Plan üretimi, hazırlanması, uygulanması ve planın izlenip gözden geçirilmesini içerir.

2. Gelecekle ilgili endişeleri ve alternatif eylemleri tanımlar, mevcut kararlardan kaynaklanabilecek olası etkileri inceler.

3. Tehditler ve fırsatlar ile çözüm odaklı çalışmasını sağlar.

4. Sistemattiktir önceden belirlenmiş bir adımlar dizisi ile çalışır. Bu yaklaşım, kararların konuyla ilgili bilgi ve analizlere dayanmasına yardımcı olur ve önerilen eylemlerin gerekçelerini anlamaya yardımcı olur.

5. Yönetim planlaması, “korunan alanın ne olduğunu ve ne olması gerektiğini, değişen iç ve dış koşullar karşısında istenen koşulların nasıl sürdürüleceği veya nasıl sağlanacağı tanımını içeren bir süreç” olarak düşünülebilir. Bu nedenle yalnızca doğal kaynağın nesnel durumunun analizi değil, aynı zamanda insanlar ve onların görüşlerine de dayanmalıdır.

6. “Bütünsel” olmalıdır. Planlama süreci, açık ve kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilirse, çok çeşitli konuları ve görüşleri dikkate alabilir. Belirli bir bölgeye uygulandığında, kendi sınırları dahilinde ve dışında ortaya çıkan tüm süreçleri ve sorunları dahil edebilmelidir. “Bütünsel” olarak sürecin nasıl yapıldığına, kimlerin dahil olduğuna ve nihai kararların nasıl alındığına bağlı olmalıdır.

7. Durağan olmanın aksine sürekli bir süreci içerir. Değişen koşullara ve hedeflere uyum sağlamalıdır.

Korunan Alan Yönetimi Planlama Adımları

1. Ön planlama - Plan hazırlama kararı, planlama ekibinin atanması, görev kapsamı, kullanılacak sürecin tanımlanması
2. Veri toplama - sorunların tespiti ve danışma
3. Verilerin ve kaynakların değerlendirilmesi
4. Kısıtların, fırsatların ve tehditlerin belirlenmesi
5. Yönetim vizyonunu ve hedeflerini geliştirmek
6. İmar dahil olmak üzere vizyon ve hedeflere ulaşmak için seçeneklerin geliştirilmesi
7. Taslak Planının Hazırlanması
8. Taslak Yönetim Planı hakkında halk katılımının sağlanması
9. Başvuruların değerlendirilmesi, taslak Yönetim Planının revize edilmesi, finalin üretimi

Yönetim Planı, başvuru analizi ve sonuçlarının raporlanması danışma süreci

10. Planının onaylanması
11. Uygulanması
12. İzleme ve değerlendirme aşaması
13. Yönetim Planını gözden geçirilmesi.

Planın İçeriği;

1. Yönetici Özeti: plan içindeki temel sorunları ve ilgili kararları özetler.
- 2 Giriş: planın amacını ve kapsamını belirtir ve korunan alanın kurulduğu amaç (herhangi bir yasal dayanak dahil) korunan alan hakkında konumu, büyüklüğü, birincil kaynakları ve değerleri gibi bazı temel özet bilgileri de içermeli.
3. Korunan alanın tanımı: korunan alanla ilgili tanımlayıcı bilgileri özetler.

Normalde alanın (doğal, kültürel, tarihi ve sosyoekonomik) kaynaklarının (özelliklerinin), nasıl kullanıldığı, yasal ve yönetim çerçevesinin bir özetini içerir. Planın kapsama alanını belirtmek gerekir.

4. Korunan alanın değerlendirilmesi: korunan alanın neden önemli olduğunu tanımlar ve bununla ilişkili değerleri içerir.

5. Sorunların analizi: bölgeyi etkileyen kısıtlamaların ve işletme detaylarının bir analizini ve hizmet, yönetim ve alanın bakımına yönelik başlıca tehditleri ele alır ve alanın önemli özelliklerini (iç veya dış) içermelidir.

6. Vizyon ve hedefler: korunan alan için uzun vadeli vizyon ve hedef belirlenmelidir. Bunlar, planın zaman dilimi içinde yönetim tarafından nelerin başarılacağına dair temel ifadelerdir. Hedefler için bir mantık genellikle dahil edilir ve planlama sürecinde alınan kararların değerli gerekçelerini sunar.

7. İmar planı: Farklı yönetim bölgeleri gerekliyse, bir imar planı oluşturulabilir. Sınırları, sınıflandırmayı ve yönetimi ve her bölge için izin verilen veya yasaklanan faaliyetleri göstermek için hazırlanır. İmar planı ek olarak da plana dahi edilebilir.

8. Yönetim işlemleri: hedeflere ulaşmak için yapılacak özel eylemleri içerir. Faaliyetlerin listesi, eylemin ne zaman ve kim tarafından yapılacağı, onları yürütmek için gereken personel ve finansman (maliyetler).

9. İzleme ve inceleme: planın uygulanmasının nasıl izleneceğini ve planın ne zaman ve nasıl gözden geçirileceğini ana hatlarıyla açıklamaktadır.

2.2.1. Tabiat Parkları için Yapılan Gelişme Planı

Koruma amaç ve şekilleri birbirinden farklı olan ülkemizde ki korunan alanlar 2873 sayılı Milli Park Kanunu'nun 22.maddesi ile 6831 sayılı Orman Kanunu'na eklenen 5. Maddesine göre hazırlanmış olan 12.12.1986 tarihli 'Milli Parklar Yönetmeliği'ne göre korunur. Genel olarak bu yönetmelik milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma alanları ve orman içi dinlenme yerlerinin ayrılmasının yasal kriterleri, planlanması, geliştirilmesi, korunması ile ilgili esasları kapsar.

İlgili Yönetmeliğin 13.maddesinde tabiat parklarının planlanması esaslarına yer verilmiştir.

Buna göre; tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanları olarak belirlenen yerler için hazırlanacak planlar milli park planlama usul ve esaslarına, uygulanan statünün amaçları, kriterleri, politika ve ilkeleri ile uyumlu olarak planlanan alanların kaynak değerleri de göz önünde bulundurularak Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşü ile hazırlanır ve Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından onaylanarak yürürlüğe konulur. (Yücel, 1999)

Yönetmeliğin 23.maddesinde de milli park ve tabiat parklarının gelişme planları kesinleştirilmeden kanun ve yönetmelikte adı geçen izinlerin verilemeyeceği yer almıştır.

Benzer bir madde Milli parklar kanununda; milli park ve tabiat parkları için uzun devreli gelişme planlarının kesinleşmeden herhangi bir iznin verilmeyeceği şeklindedir.

Tabiat parkı planlamasının milli park planlamasına benzer bir çeşidi yoktur. Fakat bu konu ile ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin ve akademik çalışmaların hazırladıkları planlama yaklaşımlarına ulaşmak mümkündür.

Ülkemizde ve dünyada doğa koruma alanları önemli ekosistemlere sahiptir. Bu konu göz önünde bulundurularak tabiat park alanları ve doğa koruma alanlarında ki kaynak değerlerinin mutlak korunması ve sürekliliğinin sağlanması planlama yaklaşımının temelini oluşturmaktadır ve yapılacak olan planlama yaklaşımlarında; alanın değerlerinin ve özelliklerinin kaybolması veya değişmesine sebep olabilecek her türlü müdahalelerden kaçınılmalı, yaban hayatı da dahil olmak üzere kaynakların korunması sağlanmalıdır.

Milli Park planlamasında olduğu gibi tabiat parkı planları ilk olarak 'Ön Etüd' çalışması adı altında alanla ilgili bilginin toplanması aşamasını içerir. Bu çalışma ile ilgili hazırlanan rapor örnek formda (ek 1 de) gösterilmiştir. (Karakurum, 1986)

Diğer bir düşünceye göre tabiat parkı planları milli park planlarına göre daha korumacı bir yaklaşım sergileyerek üç evrede ele alınmıştır. (Başaran, 1993)

1. Analitik Etüd Çalışma Evresi: Doğa koruma alanlarının statü ve kriter tespiti, araştırılması, kurumsal doküman elde edilmesi, sosyo-ekonomik yapısı, altyapı özellikleri ve bölgesel olarak yatırım programlarının incelenmesi evresidir.
2. Sentez Evresi: Elde edilen verilerin ekolojik yönden irdelenmesi, alanın arazi kullanımının sentez haritalarının hazırlanması, koruma sınır ve engellerin belirlenmesi ve değerlendirmelerinin yapıldığı evredir.

3. Planlama Evresi: Bu alanların koruma-kullanma dengesi içerisinde yer alabilecek uygulama ve aktivitelere yer verildiği, kapasitesinin, yasal ve fiziksel sınırlarının belirlendiği, ihtiyaç programlanmasının yapıldığı, master plan kararlarının alındığı, uzun vadeli gelişme planı, yönetim ve uygulama şemalarının hazırlandığı evredir.

Koruma statüleri göz önünde bulundurularak tabiat parklarının planlanması özellikle alanın rekreasyonel kullanım potansiyelleri, alanın yerleşim planı ve alanda bulunması gereken tesislerin yoğunluğu açısından diğer korunan alanların planlanmasından farklı olduğu göze çarpmaktadır. (Süne, 1993)

Planlama sırasında yapılan Etüd-Envanter çalışmalarında saptanması gereken konular aşağıdaki gibidir:

- a) Doğal çevrenin rekreasyonel kullanım potansiyeli
- b) Alanın yerleşim merkezine olan mesafesi
- c) Alanın bölge içerisinde ki durumu ve bölgenin turizm potansiyeli
- d) Alanın yerleşim yerleri arasındaki ulaşım seçenekleri,
- e) Alanın mülkiyet durumu ve içinde veya dışında planlamayı etkileyecek orman rejimine ait olmayan alanların varlığı,
- f) Alanın bulunduğu bölgenin mimari özellikleri ve mimari çizgisi,
- g) Alanın içindeki kaynakların (termal, rekreasyonel kaynak, tabiat anıtı, doğal kültürel, tarihi ve arkeolojik) turistik faaliyetler üzerindeki katkısı,
- h) Alanın yakın çevresindeki yerleşim merkezlerinde halkın sosyo-ekonomik durumu (yaş, cinsiyet, gelir, ekonomik uğraşısı, ikamet edilen yer türleri..)
- i) Alanda aktiviteyi arttıracak faaliyetlerin varlığı (kamp, balık avcılığı, piknik vb.)
- j) Alandaki su kaynaklarının özellikleri (yeri, debisi, içme-kullanım suyu analizleri vb.)
- k) Alanın doğal bitki örtüsü ve kapalılık durumu (yapraklı, ibreli,alt flora çeşitleri)
- l) Rekreasyonel kullanıma uygun olabilecek orman içi açıklıklar,
- m) Manzara analizleri (alan içinden çevreye, çevreden alan içine bakış)

- n) Rüzgar analizleri (hakim ve tali rüzgar yönü- şiddeti)
- o) Enerji imkanları ve hat özellikleri,
- p) Toprak özellikleri (toprak derinliği, geçirgenliği, erozyon durumu)

Alan / park planlanmasında dikkat edilecek faktörler:

1. Rekreasyon kapasitesine yıllık katılanların hesaplanması
 - a) Rekreasyon alanının çekiciliği,
 - b) Rekreasyon katılan sayısı,
 - c) Kentsel etki,
 - d) Yol-mesafe
2. Proje kapsamında planlayıcı karar
 - a) Mücavir alanın esnekliği kapasitesi,
 - b) Alanda yer alması istenen rekreasyon faaliyetlerin uygunluğunun incelenmesi, alana konulacak tesislerin hesaplanması

Planlama için takip edilecek sıra:

1. Eğim analizleri
 - a) 0 - %20 eğimli alanlar rekreasyonel kullanıma uygun olan alanlardır,
 - b) 0 - %5 eğimli alanlar otopark, yol, tesis ve rekreasyon kullanım için uygundur.
 - c) 5 - %20 eğimli alanlar yol ve tesisler için uygundur.
 - d) %20 den fazla eğimli alanlar rekreasyonel kullanım için uygun değildir.
2. Kullanım alanının belirlenmesi: Etüd-envanter çalışması sonucunda elde edilen bilgiler, eğim analizleri, rekreasyonel kapasitesi doğrultusunda rekreasyonel olarak alan kullanımına uygun alan büyüklükleri ve sınıflandırması yapılır.
3. Zonlama: rekreasyon faaliyetlerinin alanın koruma-kullanma dengesi göz önünde tutularak planlandığı evredir. Planlanacak alanlar

- a) Koruma zonu (her türlü kullanıma kapalı zon) rekreasyon alanı içindeki korunması gereken tüm kaynak değerlerinin bulunduğu alanlardır.
- b) Kullanma zonu (kullanıma açık arazi zonu) kullanıcıların günübirlik ve konaklama gereksinimlerini karşılayacak tesislerin yer aldığı alanlardır. Günübirlik kullanma zonu, organize kamp zonu, dinlenme evleri zonu ve ortak tesis zonlarından oluşur.

Koruma ve kullanma zonu arasında gerekirse birleştirici zon adı altında bir zonlama sistemi oluşturulabilir.

4. Kullanım alanları ve tesis kapasitesi: etüd- envanter çalışmasına göre belirlenen ve zonlama sonrası verilerin sentezi yapılarak alanın kullanım kapasitesi belirlenir. Hedefi ise kaynak değerlerinin sürdürülebilirliğini tehlikeye sokmadan kullanılmasını sağlamaktır.

A. Günübirlik kullanım alanlarında kullanılan kapasite değeri:

Bu alanların taşıma kapasitelerine göre genel planlama ilkeleri; yol, otopark ve tesis kullanımları göz önünde bulundurularak alan için gerekli alt yapı tesis ve kapasitelerin saptanması yoluyla ölçekli olarak kotlu plana işlenmesidir.

Ör: 1 hektarlık kullanım alanı için kişi sayısı 100-250 arası olmalıdır. Piknik üniteleri için de bir masanın 5 kişiye hizmet ettiği göz önünde bulundurulmalı buna göre 1 hektarlık alan için 20-50 ünite yerleştirilmesi yapılmalıdır.

1. Günübirlik kullanım birimleri:

- a) Günübirlik aile birimi (5 kişilik aile) 200veya 500 m² kullanım alanı, 1 piknik ünitesi, 1 masa, 1 ocak, 1 çöp sepeti, otopark(tümü)
- b) Günübirlik grup birimi (20 kişi) 800 veya 2000 m² kullanım alanı, 4 piknik ünitesi, 4 masa, 1 ocak, 1 çöp sepeti, otopark (tümü)

2. Toplu kullanım birimleri:

- a) Spor tesisleri ve çocuk bahçelerinde kişi başı 1m²,
- b) Sıhhi tesisat (180-200m lik rahat yürüyüş mesafesinde)
 - Tuvaletler: her 100 kişiye 0.75 m² (kadın 1 adet, erkek 1 psuar)
 - Lavabolar: her 100 kişiye 1 lavabo (%50 kadın, %50 erkek)

- Soyunma odası: (plaj kullanımı olan yerlerde) 50 kişiye 1 kabin
- Açık duş: (plaj kullanımı olan yerlerde) 50 kişiye 1 duş
- c) Otopark toplam piknik ünitesinin %80i kadar, rekreasyon alanının 2-3 km yakınında olmalı.
- d) Büfe-kafe 4 hektara 1 adet 15-20m²
- e) Kır gazinosu günübirlik kullanıcıların %10'una hizmet verecek kapasitede; depo hazırlama, pişirme ve servis alanına sahip olmalı.
- f) Su kullanımı kişi başı 20-40 litre/gün (plaj kullanımı olan yerlerde kişi başı 40 litre/gün)

B. Organize kamp alanlarında kullanılan kapasite değeri

Kamp birimleri (5 kişilik aile) 300 m² kullanım alanı (çadır alanı, masa çöp kutusu, ocak ve ilgili birimler)

Toplu kullanım birimi

- a) Spor tesisleri (kişi başı 2m²)
- b) Sıhhi tesisat (90-150 m rahat yürüyüş mesafesinde)
 - Tuvaletler: her 50 kişiye 0.75 m² (kadın 1 adet, erkek 1 psuar)
 - Lavabolar: her 50 kişiye 1 lavabo
 - Duş: her 100 kişiye 1 duş (haftanın belirli günlerinde sıcak su)
 - Çamaşır Yıkama yeri: her 100 kişiye 1 çyy.
 - Mutfak: her 50 kişiye 1 pişirme, hazırlama yeri
- c) Su kullanımı: kişi başı 75-100 l/g (plaj kullanımı olan yerlerde kişi başı 100 litre/gün)

C. Dinlenme evleri zonu kapasite değerleri

Tabiat parkları ve orman içi dinlenme yerleri için tesis edilecek her ünite için 35-40 m² lik bir alan gereklidir.

Bu evlerin doğa ile uyumuna, bölgenin mimarisine uygunluğuna dikkat edilmelidir. Her ünite için otopark alanı oluşturulmalıdır (grup veya aile kullanımına uygun olmalıdır)

D. Ortak Tesisler Zonu Kapasite Değerleri

Alanın hizmetlerinin yürütülmesi için zorunlu olan tesisler ile kullanıcıların yararlanacağı tesislerden oluşan zondur.

Asgari kullanım göz önünde bulundurulacak tesislerin inşa edilmesine özen gösterilmelidir. Çevre ve doğasıyla mimari anlamda uyumlu olan ve fonksiyonel olabilecek tesisler planlanmalıdır.

Bu zon içerisinde; giriş kontrol danışma bekçi kulübesi, yönetici birimin olduğu tesis, alışveriş üniteleri ve müşterek tesisler yer alır.

Tabiat Parklarında Bulunmasına izin verilen tesisler;

- a) Ortak tesisler; Giriş-kontrol-danışma, bekçi kulübesi, idare binası, alışveriş üniteleri, manzara seyir terasları, yaya yolları, genel otopark
- b) Günübirlik kullanım tesisleri; sıhhi tesisler, piknik üniteleri, çocuk oyun ve spor alanları, otopark
- c) Organize kamp tesisleri; kamp üniteleri ve karavan üniteleri, sıhhi tesisler, yaya yolları, ailecek oynanabilecek spor alanları, bireysel otopark alanları
- d) Sabit geceleme tesisleri; dinlenme evleri üniteleri ve otopark alanları

3. GELİŞTİRİLEN TABİAT PARKI GELİŞME PLANI YAKLAŞIMI

3.1. Plan Kararı

3.1.1. Genel Kullanım Kararları

Sera Gölüne, Trabzon- Akçaabat karayolunun 7. km.'sinden, güneye doğru Yıldızlı ve Derecik Belde yolu ile ulaşım sağlanmaktadır.

Tabiat Parkı içerisinde araç trafiğinin olmaması öngörülmektedir.

Tabiat Parkının Akçaabat - Derecik yolu üzerinde alanın giriş kısmında 1 adet giriş kontrol noktasının veya giriş kapısının oluşturulması öngörülmektedir. Bu giriş kontrol noktası/kapısı alana giriş çıkışın kontrollü bir şekilde yapılmasının sağlanması ve ziyaretçilerin bilgilendirilmesi amacıyla oluşturulacaktır.

Tabiat Parkına gelen ziyaretçilere gerekli yönlendirmenin ve bilgilendirmenin yapılabilmesi, algılanabilirliğinin artırılması amacıyla alana girişte ve karayolu kenarlarında, alanın ilişkili olduğu köy ve mahalle yerleşkelerinde bilgilendirme ve yönlendirme tabela/panolarına yer verilmesi öngörülmektedir. Ayrıca Tabiat Parkı içerisinde alanın kaynak değerlerinin tanıtımına ve ziyaretçilerin yönlendirme ve bilgilendirilmesine yönelik tabela ve pano düzenlemesi yapılmalıdır.

Tabiat Parkı alanı içinde oluşacak katı atıkların niteliğine göre ayrı kumbaralarda toplanarak geri dönüşümü artırıcı bir sistemin kurulması ve atıkların kaynağında ayrıştırılması yönünde çalışma yapılmalıdır. (Anonim, 2014)

3.1.2. Bölgesel Kullanım Kararları

Sera Gölü Tabiat Parkı, doğal yapının korunmuşluk düzeyi, insan faaliyetleri ve arazi kullanım durumuna göre belirli bölgelere ayrılmıştır.

Bölgeleme ile Milli Parklar Kanunu ve yönetmeliği gereği tanımlanması gerekli olan sürdürülebilir kullanım ve kontrollü kullanım bölgesi belirlenerek, bu alanlara uygun özel plan kararlarının geliştirilmesi, insan faaliyetlerinin tanımlanarak, bölgelere göre sınırlandırılması ve kontrol altına alınması, plan kararlarının uygulanabilirliğinin sağlanması ve yönetsel organizasyonun artırılması amaçlanmıştır.

Tabiat Parkı'nın Sera Gölü'nü içine alan kısmı sürdürülebilir kullanım bölgesi olarak ayrılmıştır. Bu alan içinde; göl yüzeyi, Sera Deresi, tur güzergahı ve manzara seyir noktaları yer almaktadır.

A. Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkı'nın Sera Gölü'nü içine alan kısmı sürdürülebilir kullanım bölgesi olarak ayrılmıştır. Bu alan içinde; göl yüzeyi, Sera Deresi, tur güzergahı ve manzara seyir noktaları yer almaktadır.

a) Tur Güzergahı (TG)

Tabiat Parkı alanının daha iyi algılanması, kaynak değerlerin korunarak tanıtılması ve düzenli yürüyüş parkurlarının geliştirilmesi için Tabiat Parkı içinde bir (1) adet tur güzergahı belirlenmiştir.

b) Manzara Seyir Noktaları (MSN)

Tabiat Parkı alanının izlenmesine yönelik olarak kuzey ve güney yönünde gölün ve yamaçların seyrine olanak sağlayacak şekilde 2 adet manzara seyir noktası düzenlenmesi öngörülmektedir.

Bu noktalarda işaretleme ve bilgilendirme tabelaları, Tabiat Parkı alanını tanıtan panolar, modüler olarak kullanılacak güvenlik amaçlı platform ve korkuluklar yer alabilir.

B. Kontrollü Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkı'nın güneyinde mevcuttaki dolgu alanı ve kuzeybatısında kalan bir bölüm kontrollü kullanım bölgesi olarak tanımlanmıştır.

3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili Yönetmeliklere göre; imar planı doğrultusunda kullanımlar tesis edilebilecektir.

a) Giriş Kapısı

Tabiat Parkının Akçaabat - Derecik yolu üzerinde alanın giriş kısmında 1 adet giriş kontrol noktasının veya giriş kapısının oluşturulması öngörülmektedir.

Bu nokta ziyaretçilerin kontrolü, bilgilendirme ve yönlendirilmesini sağlamak amacıyla oluşturulacaktır.

b) Günübirlik Kullanımlar

Bilgilendirme ve yönlendirme tabelaları, spor ve çocuk oyun alanları, piknik üniteleri (kameriye, yağmur barınağı, piknik masası, ocak vb.), çöp bidonu, çeşme, otopark, sızdırmaz fosseptikli ya da modüler tuvalet, büfe, kır lokantası, idari birim gibi üniteler bulunabilir.

3.2. Genel Hükümler

3.2.1. Kapsam

Planlama alanı, Sera Gölü Tabiat Parkı sınırı içinde kalan alanları kapsamaktadır.

Plan Hükümleri ve Gelişme Planı Raporu, Tabiat Parkı sınırları içinde geçerli olan 1/10.000 ölçekli Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın ekidir.

Tabiat Parkı Gelişme Planı'nın yasal dayanağını 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4. Maddesi ve Milli Parklar Yönetmeliği'nin 11. maddesi kriterlerine göre uygulamanın yapılması ve denetimin sağlanabilmesi için diğer ilgili Bakanlık, kurum ve kuruluşların çalışmalarında koordinasyon, idare tarafından yürütülür.

3.2.2. Amaç

Gelişme Planı'nın amacı; Sera Gölü Tabiat Parkı'nı ulusal düzeyde koruyarak sahip olduğu kaynak değerlerinin, koruma-kullanma dengesi içinde devamlılığı ile aynı zamanda halkın dinlenme, eğlenme ve bilgilenmesini sağlayacak, arazi kullanım kararlarının oluşturulması ve uygulama koşullarının tanımlanmasıdır. Plan ektedir. (Ek-4)

1. Bu plan ve plan notlarında yer almayan konularda, “2873 sayılı Milli Parklar Kanunu” ve ilgili yönetmelik ile “2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve Yönetmelikleri ile Koruma Yüksek Kurulunun İlke Kararları”, “3621 sayılı Kıyı Kanunu” ve ilgili yönetmelikleri, “5491 sayılı Kanun ile değişik 2872 sayılı Çevre Kanunu”, “2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu”, “6831 sayılı Orman Kanunu”, “3194 sayılı İmar Kanunu” ve ilgili yönetmelikleri, “7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun” ve ilgili yönetmelikleri, “4957 sayılı Kanun ile değişik 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu”, 4915 sayılı Kara Avcılığı Kanunu, “1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu”, “7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun”, “5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanım Kanunu” “Bitki Genetik Kaynaklarının Toplanması Muhafazası ve

Kullanılması Hakkında Yönetmelik” “167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun” ile diğer ilgili kanun ve yönetmeliklere uyulması zorunludur.

a) “644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK” ve “Korunan Alanlarda Yapılacak Planlara Dair Yönetmelik” hükümleri saklıdır.

b) Tabiat Parkı alanı içerisinde doğal sit alanlarında yapılacak uygulamalarda Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonundan uygun görüş alınması zorunludur.

c) Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası belgeler üzerinde muhalefet şerhi bulunmayan hükümleri Tabiat Parkı sınırları dâhilinde yapılacak uygulamaları bağlar.

d) Söz konusu alanda yapılacak çalışmalar sırasında herhangi bir kültür varlığına rastlanması durumunda en yakın Mülki İdare Amirliğine veya Müze Müdürlüğüne bilgi verilmesi zorunludur.

2. Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından onaylanan, 1/10.000 ölçekli “Sera Gölü Tabiat Parkı Gelişme Planı” onama sınırları içinde öngörülen gelişmelerin yapılabilmesi için, öncelikle bu plan hükümlerine göre 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve/veya 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı /Uygulama İmar Planları ile sonradan gerçekleştirilecek uygulama (detay) projeleri ve/veya uygulama programları yapılacaktır. Bu plan hükümlerinde yer almayan uygulamaya dönük esaslar 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve /veya 1/1.000 ölçekli Uygulama İmar Planı, uygulama proje ve programlarında ve alt ölçekli kademe planlarda belirlenir.

3. Koruma amaçlı uygulama imar planı, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Trabzon Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonunun uygun görüşü ile kanunen yetkili İdareler tarafından onanacaktır. Bu alanlardaki uygulamalar, Trabzon Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Komisyonunun uygun görüşü doğrultusunda ilgili idaresince onaylanacaktır.

4. Sera Gölü Tabiat Parkı alanında, bu plan karar ve hükümleri doğrultusunda diğer kurum ve kuruluşlarca yürütülecek her türlü yatırım faaliyeti için idareden ve Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonundan uygun görüş alınması zorunludur.

5. Tabiat Park alanı içerisinde yeni yapılacak veya restore edilecek olan her türlü yapı ve tesislerde mimari uygulamalar, yörenin tarihi ve doğal çevresiyle uyumlu, yöresel mimarisi ile bağlantılı ve onun tamamlayıcısı niteliğinde olacaktır. Uygulamalarda yöresel mimari doku, tipi ve malzemesi kullanılacaktır. Bu yapı ve tesisler doğayla bütünleşecek ve yerel mimariye ters düşmeyeceklerdir. Bu anlamda üretilen projeler; Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun uygun görüşü doğrultusunda ilgili İdaresince onanacaktır.

6. Tabiat Parkı alanında, bu plan hükümlerinde tanımlanan faaliyetler haricinde, hangi maksat için olursa olsun doğal bitki örtüsüne zarar verici hiçbir faaliyet yapılamaz.

7. Planda belirtilen her türlü yapı ve tesisin (açık spor alanları dahil) konumu tayininin, doğal topografya ve peyzajı en az değiştirecek şekilde yapılması zorunludur.

8. Sahada yapılması öngörülen temelsiz yapılar haricinde kalan üstyapı (temel gerektirecek her türlü yapı, yol vb.) ve altyapı projelerinde “doğal afetler” (deprem, kütle hareketleri, su baskını, çığ, çökme, gibi) göz önünde bulundurularak bu kısımlarda mühendislik jeolojisi çalışmaları ve zemin etütleri tamamlanmadan yapılaşma izni verilmez. Ana ulaşım bağlantısı niteliği taşımayan her türlü tali yol, yaya patikaları ve tur güzergâhlarının belirlenmesinde ve temelsiz yapıların yer seçiminde jeolojik açıdan sakıncalı alanların göz önünde tutulması ve bu verilere göre güzergah tespitinin yapılması zorunludur.

9. Tabiat Parkı içinde ekosistemi, topografyayı ve jeomorfolojik yapıyı tehdit edici taş ocağı, kum ocağı, maden işletmesi, HES gibi faaliyetler hiçbir surette yapılamaz. Moloz, cüruf ve çöp gibi atıklar atılamaz ve dökülemez. Arazinin doğal topografik yapısını değiştirecek hiçbir kazı-dolgu yapılamaz. Bu planda öngörülen yapı, tesis ve saha düzenlemelerinin yapımında, en az kazı-dolgu yapılmasına azami özen gösterilecektir. Bu plandan önce verilmiş izinler, izin süresi sonuna kadar geçerli olup uzatılamaz.

10. Tabiat Parkı sınırları dahilinde her türlü yabani flora ve faunadan bilimsel amaçlı örnek toplanması, yakalanması ve yumurtalarının alınması için idareden izin alınması zorunludur.

Ekonomik değere sahip bitkilerin toplanması için uygulama programları yapılmalıdır. Araştırmacılara idarenin görevlendireceği bir uzmanın refakat etmesi ve sonuçlarının Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğüne iletilmesi zorunludur.

11. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nden uygun görüş alınmış bilimsel amaçlı faaliyetler dışında, Tabiat Parkı sınırları dahilinde yer alan biyolojik çeşitlilik unsurlarının, flora elemanları ile her türlü yabancı faunanın yakalanması ve yumurtalarının toplanması/alınması yasaktır.

12. Tabiat parkında her türlü kara avcılığı faaliyetleri yasaktır.

13. Tabiat Parkı sınırları içerisindeki göle ve gölü besleyen derelere, yabancı tür balığın salınması kesinlikle yasaktır.

14. Tabiat Parkı sınırları dahilinde olta balıkçılığı gibi sportif aktivitelerin yapılması amacıyla; 3621 sayılı Kıyı Kanunu Mevzuatı doğrultusunda uygulama projeleri hazırlanarak Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ve Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonundan izin almak kaydıyla ahşap iskele ve kayık yanaşma yeri yapılabilir.

15. Tabiat Parkında yapılacak altyapı ve üstyapı uygulamalarında:

a) Sızdırmaz fosseptik veya kanalizasyon, içme suyu, yol, arıtma tesisi (kanalizasyon şebekesi var ise) vb. altyapı tesislerinin projeleri onaylanmadan inşaat ruhsatı, bunlar uygulanmadan da işletme ruhsatı verilemez.

b) Teknik zorunluluk olması halinde enerji nakil hattı ve haberleşme hattı geçirilebilir. Hattın yeraltından geçirilmesi öncelikle tercih edilmelidir. Ancak zorunlu hallerde havai hat geçirilebilir. Mevcut hatların ilgili idare tarafından periyodik bakımı sağlanmalı ve izin süresinin yenilenmesi halinde yukarıdaki esaslar çerçevesinde hareket edilmelidir.

c) Yeraltından geçirilecek hat güzergahının doğal kaynak değerlerine en az zarar verecek biçimde geçirilmesi, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünden uygun görüş alınması ve ilgili idare tarafından periyodik bakımının yapılması zorunludur.

d) Trafo binası ve dağıtım merkezlerinin yerleri ve mimari özellikleri için idarenin uygun görüşü alınır.

e) Tabiat Parkı alanı içinde çöp depolama alanı yapılamaz. Sadece kullanım öngörülen alanlarda ilgili idarece yeterli sayıda çöp aktarma noktası tesis edilebilir.

f) Mevcut ve inşası tamamlanan yapı ve tesisler çevresinde ihtiyaca cevap verebilecek ölçekte ve sağlık kurallarına uygun kanalizasyon şebekesi var ise, tesisin atıksuları bu şebekeye bağlanır.

Eğer mevcut kanalizasyon şebekesi yok ise, “Lağım Mecrası İnşaatı Mümkün Olmayan Yerlerde Yapılacak Çukurlara Ait Yönetmelik” hükümlerine göre uygulama yapılır.

g) Zorunlu hallerde Tabiat Parkı içinde mevcut bulunan içme suyu isale hattı, kanalizasyon hattı, su deposu Ve benzeri altyapı tesislerinin yenilenmesine (bakım-onarım) yönelik olarak yapılacak inşai uygulamalarda; güzergahın değiştirilmesi, inşaat yöntemi vb. idare tarafından belirlenir. Bu tür uygulamalarda inşaat faaliyetinden sonra doğal yapı restorasyonunun yapılması zorunludur. Alanda yapılması gerekli görülen su kaptajları, topografyayı aşmayacak şekilde doğal zeminin altına gömülerek açılır.

h) Tabiat Parkının tamamında zorunluluk olmadıkça yeni yol açılmaz. Mevcut yol ağının kullanılması esastır. Ancak teknik zorunluluklar olması halinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü’nden uygun görüş alınarak bakım, onarım ve genişletme çalışması yapılabilir.

i) Yukarıda bahsedilen tüm plan, proje ve uygulamalar Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu onayına tabidir.

Tabiat Parkı içerisinde kaynakların akışları değiştirilemez, kanal içine alınmaz, hiçbir şekilde göle ve gölü besleyen derelere atık su deşarjı yapılamaz.

16. Tabiat Parkı alanında kişilerin huzur ve sükunetini, beden ve ruh sağlığını bozacak gürültülerin “Çevresel Gürültünün Değerlendirilmesi ve Yönetimi Yönetmeliği” hükümlerine göre kontrol altına alınması zorunludur.

17. Hava kalitesini tehdit edici is, duman, toz, gaz, buhar ve aerosol halindeki emisyonların, “Isınmadan Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği” ve “Endüstri Tesislerinden Kaynaklanan Hava Kirliliğinin Kontrolü Yönetmeliği” hükümlerine göre kontrol altına alınması zorunludur.

18. Tabiat Parkı sınırları içerisinde anız, sazlık ve örtü yakmak yasaktır.

19. Tabiat Parkı içinde, gerektiğinde güvenlik nedeniyle Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu izni ile 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı doğrultusunda karakol, kontrol noktası vb. tesisler yapılabilir. Bu alanda;

a) Hizmet ihtiyacından fazla alan tahsisi yapılamaz.

b) Misafirhane, havuz, lokal vb. kullanımlar yer alamaz.

c) Zorunlu sabit yapılar ve tesisler dışında kalan alanların doğal topografyasına ve bitki örtüsüne zarar verilmez.

20. Sera Gölü Tabiat Parkı içinde Uzun Devreli Gelişme Planı karar ve hükümlerine aykırı olmayan, süreklilik taşımayan, doğal yapıda hiçbir değişiklik yapmayan ve yapı gerektirmeyen açık alan etkinlikleri yapılabilir. Bu tür açık alan etkinliklerine ait uygulama proje ve programları Gelişme Planı karar ve hükümleri doğrultusunda hazırlanarak, idareden ve Trabzon Tabiat Varlıkları Bölge Komisyonu'ndan gerekli izin alındıktan sonra gerçekleştirilebilir.

21. Tabiat Parkı sınırları içinde amacı ne olursa olsun her türlü patlayıcı, parlayıcı, yanıcı madde kullanımı yasaktır.

22. Tabiat Parkı içinde Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XII. Bölge Müdürlüğü'nce tanıtım, ikaz, bilgilendirme, yönlendirme ve benzeri amaçlar için bilgilendirme panoları ve uyarı levhaları konulacaktır.

23. Bu plana göre yapılacak alt ölçekli koruma amaçlı imar planlarında belirlenen her türlü kapasite ve yoğunluk hiçbir şekilde arttırılamaz, plan kararları ve hükümleri üzerinde Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu görüşü alınmadan ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca plan onaylanmadan değişiklik ve ilave yapılamaz.

24. Tabiat Parkı sınırları içinde her türlü tüple dalış, su altı filmi, her türlü film veya fotoğraf çekimi ve araştırma yapmak Milli Parklar İdaresinin özel iznine bağlıdır.

25. Planda belirtilen her türlü yapı ve tesisin yapımında uygulama aşamasından önce taşkın yönünden incelenmesi maksadıyla Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmalıdır.

26. Belirlenen yerler dışında hiçbir surette ateş yakılamaz, piknik tüpü, mangal ve benzeri araç gereç kullanılamaz.

27. Tabiat Parkı alanında erozyon ve sedimantasyonu önlemek amacıyla bölgenin toprak yapısı, doğal bitki örtüsü ve iklimine uygun bitkilendirme veya teraslama çalışması yapılabilir.

28. Sera Gölü ve çevresinde oluşan arıtılmış olsun olmasın her türlü atık su doğrudan ve dolaylı olarak göle verilemez. Mevcut tesis veya işletmecilerce gerekli önlemlerin alınması esastır.

29. Kara ve su ortamlarını kirletici hiçbir faaliyete izin verilmez.

3.3. Özel Hükümler

3.3.1. Sürdürülebilir Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkının Sera Gölü'nü içine alan kısmı sürdürülebilir kullanım bölgesi olarak ayrılmıştır. Bu alan içinde; göl yüzeyi, Sera Deresi, tur güzergahları ve manzara seyir noktaları yer almaktadır.

Bu alanda;

1. Çöp ve moloz birikintisine izin verilemez.

2. Sıvı ve katı yakıt depolarına izin verilemez.

3. Göldeki balıkların yumurtlama dönemleri haricinde ve balık popülasyonlarının yeterli sayıda olması durumunda; kapasite, avlanma dönemi, avlanma yerleri ve diğer düzenleyici kriterlerin belirleneceği uygulama programı hazırlanıp Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XII. Bölge Müdürlüğü'nün uygun görüşü doğrultusunda gölde sportif olta balıkçılığı yapılabilir. Bunun dışındaki her türlü avcılık faaliyeti yasaktır.

4. Doğal türlerin dışında hiçbir amaç için göle yabancı tür balığın salınması kesinlikle yasaktır.

5. Tabiat Parkı içerisinde su ürünleri tesislerine izin verilemez.

6. Motorsuz deniz taşıtları ile (kayık, kano vb.) gezintiler düzenlenebilir.

7. Sera Gölü'ne su getiren derelerin doğal haliyle bırakılması esastır. Rusubat taşınması ile ilgili bilimsel çalışmalar yapıldıktan sonra ihtiyaç duyulması halinde Göl'ün dolmasını engelleyici tedbirler alınabilir.

8. Manzara Seyir Noktaları bu noktalara ulaşan tur güzergahları ile birlikte projelendirilir ve uygulama yapılır.

9. Bu alanlarda, 3621 sayılı Kıyı Kanunu Mevzuatı ve plan hükümlerine göre alınacak izinler doğrultusunda uygulamalar yapılabilecektir.

10. Tur Güzergahları (TG)

a. Planda gösterilen tur güzergahları üzerinde, İdare tarafından gerekli görüldüğünde, doğal yapıya ve topografyaya zarar vermeden satıh düzenlemesi yapılabilir.

b. Tur Güzergahları üzerinde ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhaları yer alır.

c. Tur güzergahlarında hiçbir şekilde taşıt trafiğine izin verilemez.

d. Ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak amacıyla doğal yapıya ve topografyaya zarar vermeden, doğaya uyumlu korkuluk/çit gibi üniteler yapılabilir.

e. Tur güzergahları doğal malzeme ile kaplanabilir.

f. Tur güzergahı üzerinde su kanalıyla gölün birleştiği noktada dolgu alanına geçişin sağlanması için ahşap köprü yapılabilir.

11. Manzara Seyir Noktaları (MSN)

a. Ziyaretçilerin güvenliğini sağlamak için modüler olarak kullanılacak güvenlik amaçlı platform ve kalıcı olmayan korkuluk/çit gibi üniteler yapılabilir.

b. Bu alanların kullanım düzeni peyzaj uygulama projeleri ile belirlenir,

c. Manzara seyir noktalarında ziyaretçilere yönelik gerekli uyarı, tanıtım ve bilgilendirme levhaları yer alır.

d. Planda öngörülen manzara seyir noktaları dışında; tur güzergahları üzerinde gerekli görülen yerlerde Orman ve Su İşleri Bakanlığı (Doğa Koruma ve Milli Parklar) XII. Bölge Müdürlüğüne manzara seyir noktaları oluşturulabilir.

Ayrıca tüm yapılaşma ve uygulamalarda Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun görüşü alınacaktır.

3.3.2. Kontrollü Kullanım Bölgesi

Tabiat Parkı içindeki mevcuttaki dolgu alanı ve kuzeybatısında kalan bir bölüm kontrollü kullanım bölgesi olarak tanımlanmıştır.

Bu alanda;

1. Bu alanlarda, 3194 sayılı İmar Kanunu, 3621 sayılı Kıyı Kanunu Mevzuatı ile plan karar ve hükümlerine göre alınacak izinler doğrultusunda uygulamalar yapılabilecektir.

2. 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmeliklere göre; mevcut dolgu alanında ve bu bölgede imar planı doğrultusunda 3621 sayılı Kıyı Kanununun 7. Maddesi ve ilgili yönetmeliğin 13 ve 14. Maddesinde belirtilen yapı ve tesisler yapılabilir.

3. 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı ve/veya 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı/Uygulama İmar Planı onaylanmandan, ağaç rölöveli 1/500 veya 1/200 ölçekli plankote üzerinde uygulama projeleri onanmadan uygulamaya geçilemez.

4. Ziyaretçilerin kontrolü, bilgilendirme ve yönlendirilmesini sağlamak amacıyla giriş kontrol noktası veya giriş kapısı oluşturulabilir. Yapı yüksekliği hmax: 4.5 m.'yi aşamaz.

5. Giriş Kontrol Noktasında hiçbir surette misafirhane, lojman vb. kullanımlara ait birimler oluşturulamaz.

Ayrıca tüm yapılaşma ve uygulamalarda Trabzon Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Komisyonu'nun görüşü alınması esastır.

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1. Materyal

Araştırma alanı olarak Akçaabat ilçesinde Sera deresi üzerindeki Sera Gölü Tabiat Park alanı seçilmiştir.

Araştırmayı tanımlayan 1/25.000 ölçekli topoğrafik haritalar ile amenajman haritalarından ve aynı ölçekte hazırlanmış haritalardan, araştırma alanı ile alakalı plan, proje, resim, belge ve diğer materyallerden yararlanılmıştır.

Sera Gölü Tabiat Parkı'nın sahip olduğu doğal ve kültürel kaynak değerleri ile koruma kullanma ve turizm potansiyelini ortaya koyan Sera Gölü Tabiat Parkı Uzun Devreli Gelişme Planı Plan Raporu (2014) incelenmiştir.

Turizm Potansiyeli üzerindeki etkilerini görebilmek adına Trabzon Meteoroloji Bölge Müdürlüğü'nden son beş yılın iklim verileri alınmış ve incelenmiştir.

Çalışmalar sırasında araştırma alanından çekilen fotoğraflardan, arazide yapılan gözlem ve incelemelerden yararlanılarak değerlendirmeler yapılmış, konu ile alakalı literatür taraması ile alan ile ilgili olarak düzenlenmiş rapor ve haritalar incelenerek değerlendirilmiştir.

Araştırma alanında yapılan gözlem ve incelemelere ek olarak alana gelen kullanıcılar, yerli yabancı turistler, gölün etrafındaki işlemeciler olan Kardelen restoranın sahibi ve alan ile ilgili bilgi sahibi olan kişiler ile hem telefonla hem de yüz yüze görüşmeler yapılmıştır.

Alan ile ilgili diğer dökümanlar Doğa Koruma ve Milli Parklar Müdürlüğü, Malzeme Tetkik Arama Genel Müdürlüğü, Akçaabat Belediyesi, Akçaabat Kaymakamlığı, Tarım İl Müdürlüğü, Orman Genel Müdürlüğü, K.T.Ü. Jeoloji Mühendisliği, K.T.Ü. Orman Mühendisliği ve Devlet İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir.

4.2. Yöntem

Araştırmada, ihtiyaç duyulan bilgilere ulaşmak amacıyla geniş kapsamlı literatür taraması yapılmış ve ilgili kaynaklar incelenmiştir. Elde edilen bilgiler ışığında alan içerisinde ayda bir gidilerek etüd ve gözlemler yapılmıştır. Yöre halkının, yerli ve yabancı turistlerin turistik ve rekreatif amaçlı eğilim ve alışkanlıklarını öğrenmek, alanın mevcut kullanımlarının neler olduğunu saptamak, ziyaretçi yoğunluğunu ve alanın taşıma kapasitesini gözlemlemek amacıyla alan içerisinde ön etüd çalışması yapılmıştır. Ayrıca alan içerisinde işletme sahipleriyle röportaj yapılarak alanın tabiat parkı olabilirliği, alanın olumlu olumsuz yönleri üzerinde konuşarak değerlemeler yapılmıştır.

Yöntem olarak rekreasyon ihtiyaçlarının da karşılanması için orman ve su kıyı alanlarının ne düzeyde bir potansiyele sahip olduğu ve gelecekteki potansiyelinin saptanması açısından Kiemstedt ve Buchwald yöntemlerini geliştiren Altan (1976) ve Gülez (1980) 'in "Rekreasyon Değerlendirme Yöntemi" kullanılmıştır. (Akten, 2000)

Bu yöntem ilk olarak Kiemstedt (1967) tarafından Batı Almanya da orman ve su kıyıları için iklimsel özelliklerinin de dahil olduğu doğal peyzaj elemanlarının rekreasyona uygunluk derecelerini araştırmıştır. Buchwaldet al (1973) orman, su kıyıları gibi geniş kapsamlı araziler üzerinde peyzaj elemanları için bu yöntemi derecelendirme esasına dayandırmıştır.

Potansiyel belirlemesi konusunda Gülez'in Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması için geliştirdiği değerlendirme yöntemi formu rekreasyonel açılarından önemli bir yere sahip olduğu düşünülen çalışma alanımız için kullanılmıştır. Bu formda peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve kirlilik gibi olumsuz etkenlerin belirtildiği maddeler yer almaktadır. Belirlenen değerlerin toplanmasıyla da değerlendirme potansiyeli belirlenmektedir. (Gülez, 1990)

Çalışma alanı içinde hazırlanan bu anket formu alana hakim olan 20 uzman kişiye uygulanmıştır. Alanla ilgili bilgiler ve kendi bilgileri ışığında anket yapılmıştır. Doğal alanları değerlendirme durumu olduğu için uzman kadrosu 14 peyzaj mimarı, 4 şehir plancı ve 2 mimar dan oluşmaktadır. (Ek-2)

4.2.1. Anketlerin Uygulanması

Belirlenen değerlendirme formunda ki kıstaslar alan veri ve fotoğrafları ile karşılaştırılarak uzmanlardan bir puanlama yapılması istenmiştir. Bu puanlar da aşağıda gösterilen matematik formülle potansiyel hesaplaması ile ifade edilmiştir.

$$P + I + U + RK + OSE = \% RP$$

Kullanılan değerlerin açıklamaları ve puan ağırlığı aşağıdaki gibidir.

“P” Peyzaj Değeri; Alanın peyzaj potansiyelini gösteren değerdir. %35 lik bir ağırlıkla değerlendirmenin ilk sırasında yer alır.

“İ” İklim Değeri; iklimin ana öğleri olan sıcaklık, yağış, güneşlenme ve rüzgarlılık durumunun incelendiği değerdir. Sıcaklık değeri için yaz aylarının ortalaması alınmalıdır. Yağış için yaz aylarında toplam yağış miktarı ortalamasına göre puanlama yapılmalıdır. Daha sonra yağış miktarı arttıkça puanlar düşürülmelidir.

“U” Ulaşılabilirlik; alandan ne kadar fazla kişi yararlanabilirse ve ulaşım için sorun yaşamazlarsa o yerin rekreasyonel uygunluğunun yüksek olduğu düşünülebilir. %20 lik bir ağırlıkla değerlendirmeye alınmıştır.

“RK” Rekreatif Kolaylık; Lavabo, piknik donatıları, çeşme gibi elemanlara sahip olma durumu potansiyelin fazla olduğunu gösterebilir. En çok %20 lik bir ağırlıkla değerlendirmeye alınmıştır.

“OSE” Olumsuz Etkenler; Potansiyel belirlenmesinde o alanın mevcut olan olumsuzluklarının göz önünde tutulması durumudur. Olumsuz etkenlerin olmaması durumu 0 puan verilmesiyle, olması durumu da (-) puanlama yapılmasıdır. En çok (-10) a kadar puanlama yapılmaktadır. Bulunan puan toplanarak eksi olarak toplanan diğer değerlerden çıkarılacaktır.

Formülde gösterilen sembollerin anlamları ve alabilecekleri en yüksek puan dağılımları aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 5. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Öğelerin Ağırlık Puanları)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (minimum -10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Görüldüğü gibi toplam potansiyel 100 olacağından; formüldeki öğelerin alabilecekleri puan toplamları yüzde olarak karşılığı açık hava rekreasyon potansiyelini verecektir.

4.2.2. Yöntemin Uygulanması

Rekreasyon potansiyeli değerlendirme formülündeki öğelerden iklim değeri dışındakiler değerlendirmeyi yapacak olan uzmanlar tarafından Sera Gölü verilerini yerinde inceleme yoluyla veya verilen bilgiler ışığında değerlendirme yaparak belirleyecektir. Yöntem içerisindeki iklim verileri Meteoroloji istasyonundan elde edilen verilerden yararlanmak yoluyla yapılır.

Rekreasyon Potansiyeli değerlendirme formunda her özelliğin alabileceği maksimum puan görülmektedir. Bireyler alan verileri ve gözlemler sonucu her özelliğin alacağı verileri maksimum puanı aşmamak kaydıyla kayıt altına alır. Böylece alanın rekreasyon potansiyeli puanlamaların toplanması yoluyla bulunur.

Bu yöntemden alınan verilere göre şöyle bir değerlendirme önerilebilir;

Tablo 6. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme değerleri

S.NO	ALAN ADI	DEĞER	YÜZDELİK DEĞERİ
1	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Çok Düşük	%30 Aşağısı
2	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Düşük	%30-45
3	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Orta	%46-%60
4	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Yüksek	%61-%75
5	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Çok Yüksek	%75'ten Yukarısı

Önerilen bu yöntemle göre doğal öğeler (Peyzaj değeri ve iklim değeri) toplam %60, kültürel değerler (ulaşılabilirlik ve rekreatif değerler) %40 lık bir ağırlığa denk gelmektedir. Hem doğal hem de kültürel değerleriyle alanın potansiyeline bakılan bu yöntemle göre değerlendirme sonucunda Sera Gölü Tabiat Parkı için belirlenen rekreasyon potansiyeli bulunacaktır.

Yöntemin genel anlamda incelenmesi gerekirse; olumlu ve olumsuz yönleri sahiptir.

Yöntemin Olumlu Yönleri:

- a) Pratik ve uygulanması kolaydır.
- b) Alanla ilgili doğal ve kültürel elemanları içerir.
- c) Olumsuz emenlerde gözönünde bulundurulur.
- d) Şimdiki ve gelecekteki rekreasyon potansiyelinin hesaplanmasına yardımcı olur.

Ayrıca bu yöntemin uygulanması ile tabiat parklarından tesislerin kurulmasından önce rekreasyon potansiyelleri ile tesislerin kurulduktan sonra ki rekreasyon potansiyellerinin de bulunabileceği olumlu yönleri arasında gösterilebilir.

Yöntemin Olumsuz Yönleri:

- a) Kesin bir sonuç vermez.
- b) Görecelidir.
- c) Alan gözlemi dışında iklimsel olarak kayıtlara ihtiyaç duyar

Bu yöntemle alınan sonuçların matematiksel olarak kesinliğinin olmadığı söylenmektedir. Fakat Gülez'in de belirttiği gibi uzman kişiler tarafından yapıldığı için değerler arasında fazla fark çıkmayacaktır. Alan içinde piknik ve daha çok pasif rekreasyonel faaliyetlerin gerçekleştirildiği tabiat parkları için iyi bir sonuç vereceği söylenebilir.

5. BULGULAR

5.1. Alan Verileri

Göl; 21 Şubat 1950 Salı günü sabah 8-8:30 saatleri arasında gerçekleşen aşırı yağış ve aynı zamanda kuvvetli bir depremin vuku bulması sonucu; Derecik Vadisinden kopan kayaların vadi tabanını tıkaması yoluyla 18 günlük süre içerisinde göl meydana gelmiştir. (Beret, 1950)

Şekil 6. Trabzon Sera Gölü (eski fotoğraf)

Sera Gölü Akçaabat ilçe sınırları içerisinde bulunan heyelan set gölüdür. Yıldızlı ve Derecik mahalleleri arasında Derecik Vadisinde yer almaktadır. Adını Yıldızlı mahallesinin eski adı olan Sera'dan almıştır.

Göl içerisinde üç adet küçük adacık vardır. Adacık üzerindeki bitki örtüsü; çalı ve ağaç ile kaplıdır. (Düzgüneş vd.,2017)

Gölün etrafı özel mülkiyete ait olup, yerleşimler gölün 150 m yukarisından başlayacak şekilde batı ve kuzeybatı yamacında yıldızlı mahallesinde yer almaktadır. Göl çevresinde farklı büyüklüklere sahip 6 adet restoran bulunmaktadır.

4 tanesi göl kenarında 2 tanesi belli mesafe yer almaktadır. Bu tesisler 1975, 1980 ve 1990 yılı sonunda inşaa edilmiştir. Açık, yarı açık ve kapalı yemek alanları ve çocuk oyun alanına sahiptirler.

Sera gölü içerisinde güney yönünde Doğa Koruma ve Milli Parkla Müdürlüğü tarafından projelendirilen, Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilen 2015 yılı sonunda açılmış olan bir rekreasyon alanı mevcuttur. Tesis aktif ve pasif olmak üzere rekreasyon faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği alanlara sahiptir.

Göl çevresinde amatör olta balıkçılığının yapıldığı, su rekreasyon faaliyeti, su sporu, piknik, trekking gibi aktivitelerin yapıldığı görülmektedir.

Göl etrafı toprak kaymasına müsait olduğu ve derenin üstten gelen kolunda herhangi bir projelendirme olmaması nedeniyle göl içerisinde balçık birikimi meydana gelmekte hem rengi değişmekte hem de derinliğinde azalış meydana gelmektedir. DSİ 22. Bölge Müdürlüğü bu sorunu çözebilmek için Trabzon Büyükşehir Belediyesi ve Orman Bölge Müdürlüğü ile birlikte çalışarak temizleme çalışmaları yapmaktadır.

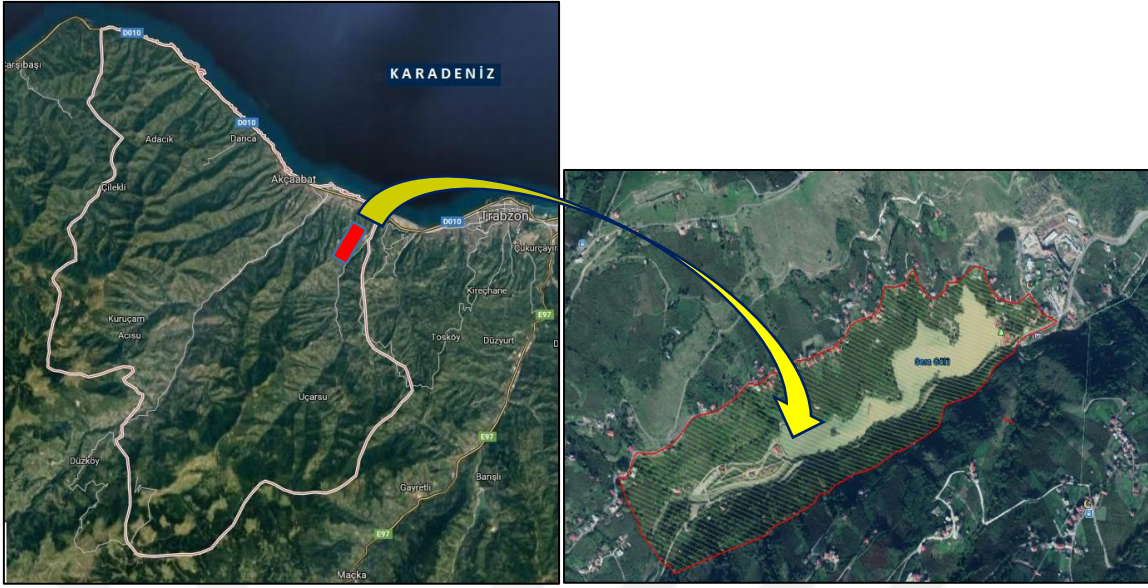

Şekil 7. Sera Gölünün iş makineleri ile temizleme çalışması

5.1.1.Coğrafi Konumu

Araştırma alanı Trabzon ili Akçaabat ilçesi Yıldızlı ve Derecik beldelerinde, Sera Deresi üzerinde yer alır. $40^{\circ}59'11''$ ve $40^{\circ}59'185''$ kuzey enlemleri ile $39^{\circ}36'56.582''$ ve $39^{\circ}36'943''$ doğu meridyenleri arasındadır. 94 hektar büyüklüğünde olan gölün uzunluğu 969.48m genişliği 201.89 m, derinliği yaklaşık 20m'dir.

Denizden 100m yükseklikte bulunmaktadır. Gölün batı tarafında Gölün genişliği 150-200 m uzunluğu ise yaklaşık 4 km'dir.

Şekil 8. Trabzon Sera Gölü harita üzerinde gösterimi

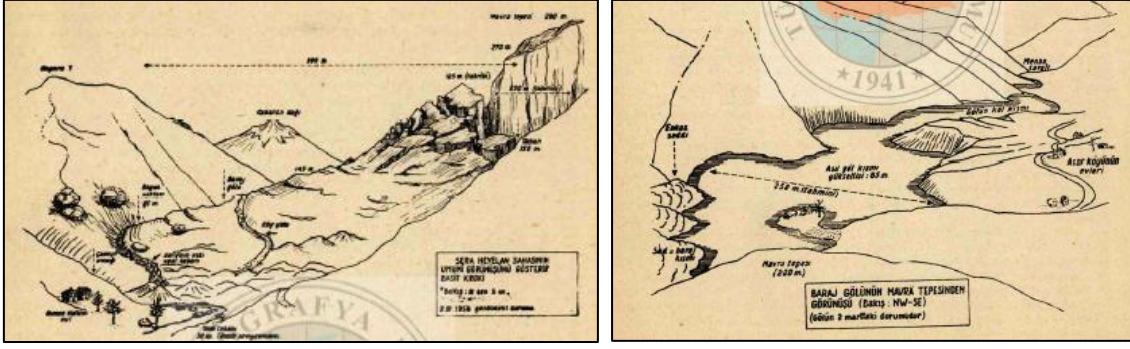
16.03.2010 tarih ve 2010/291 sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı'nın kararıyla Sera Gölü Tabiat Parkı olarak belirlenmiştir. Daha sonra sınır ve alanı 19.07.2010 tarih ve 2010/740 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 21.9 hektar olarak değiştirilmiştir. Tabiat Parkının sınır krokisi ektedir. (Ek-1)

5.1.2. Topoğrafik Yapısı

5.1.2.1. Jeomorfolojik Yapısı

Araştırma alanı 1950 yılında gerçekleşen Beşirli Formasyonu adı verilen bir heyelan sonucunda oluşmuştur. Heyelan Trabzon Akçaabat karayolunun 7 km sinden itibaren Derecik bucağı yolunun 1.8-2.6 km'lerinde izlenmiştir. (Beret, 1950)

Heyelan; vadinin batı yamacında oluşan malzemelerin kayarak Sera (Yıldızlı) deresinin önünü kesmesiyle 650 m uzunluğunda 350-400 m eninde ve 130 m yüksekliğinde bir enkaz setti ortaya çıkarmıştır. (Yılmaz vd., 1997)

Şekil 9. Beret Bekir'in Sera gölü heyelanı el çizimi

Bunun sonucunda heyelan set gölü olan Sera Gölü meydana gelmiştir. Oluşan gölün yüzey alanı 200 bin m² ve derinliği 20 m kadardır. İnsanlar tarafından boşaltılmamış olan bu gölde sulama ve balıkçılık yapılmaktadır.

5.1.2.2. Jeolojik Yapısı

Sera Gölü Tabiat Parkı magmatik aktivitenin yoğun olduğu Kuzey Zon hattında yer almaktadır. Bu zon Senozoik kuvars porfir damarlarından (bazalt andezit kırmızı renkli kireçtaşı, kum taşı ve tüf) oluşmaktadır. Alanın toprak özelliği en üst kısmında 2-3 m kalınlıkta kestane ve kızıl renkli toprak, alt kısmında andezit menşeli sarı, bej kahve ve kızıl renkli toprak ve kayalar, en alt kısmında ise mavi ve kurşuni renkli andezit kayalardan meydana gelmektedir. Alanda yer yer iri andezit ve bazalt çakıl-bloklardan oluşan konglomera ve aglomeralara rastlanır.

Şekil 10. Doğu Pontidler Litostratigrafik farklılıklar sunan zon.

KAF: Karadeniz Anadolu Fayı, KDAF: Kuzey Doğu Anadolu Fayı
(anonim 2005)

Sera Gölü Tabiat parkı güney tarafı %30 eğimli, diğer tarafları %20-30 eğimli olan bir arazi yapısına sahiptir.

Arazi yapısı 6. ve 7. Sınıf topraklardan meydana gelmektedir. 6.sınıf toprak özelliği sıg ve taşlı toprakların yer aldığı az eğimli, hafif tuzlu ve alkali toprak özelliğine sahip olan gri kahverengi ve kırmızı sarı podzol toprağın bulunduğu otsu vejetasyonun yetişmesine uygunluk gösteren alanları ifade etmektedir.

7. Sınıf toprak özelliği ise eğimin fazla olmasından dolayı erozyonların yaşandığı, ana materyalin yüzeye çıktığı ve tarım arazisi olarak kullanılmaya uygun olmayan asit reaksiyonlu kahverengi orman toprağının bulunduğu, toprak örtüsünün sıg olduğu alanları ifade etmektedir.

Alanın batısında kuzeye bakan yamaçlarında gri kahverengi, kırmızı sarı podzol toprak, doğusunda kuzeye bakan yamacında kahverengi orman ve kırmızı sarı podzol toprak bulunmaktadır.

Tabiat park alanında toprak zemininden ötürü doğu ve batı tarafları kaya düşmesine, heyelan gibi doğal afetlere açıktır.

5.1.3. İklim Özellikleri

İnsan yaşamı, sağlığı ve yapılan etkinliklerin üzerinde iklim koşullarının oldukça belirleyici ve önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Buna göre insanın kendini en dinamik ve sağlıklı hissettiği iklim koşullarıyla bir arada bulunması durumuna biyoklimatik konfor adı verilmiştir. İnsan konforu üzerinde yapılan çalışmalar da iklim unsurlarına ilişkin eşik değerlerini saptamıştır. Bu değerlere göre biyoklimatik konforun sağlanması açısından sıcaklık değerlerinin eşik değeri dış mekanda 15°C -27°C olarak belirlenmiştir. (Sungur,1980) Diğer taraftan rüzgar hızının 6m/sn den az ve bağıl nem değerinin %30-%70 arasında olması gerektiği vurgulanmıştır. (Ülker, 1988)

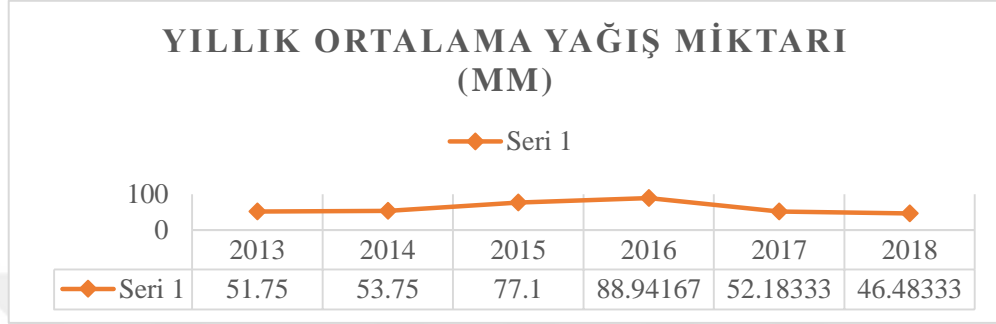
Araştırma alanı Akçaabat ilçesi içerisinde deniz kıyısından 2.5km kadar içeride ve iki yamaç arasında kalmaktadır. İklimsel özellik olarak tipik Doğu Karadeniz iklim özelliklerini gösterir. Her mevsim yağışlıdır. Maksimum yağış sonbahar mevsiminde, minimum yağış ilkbahar mevsiminde düşer. Yazlar sıcak ve ılık kışlar ılıman ve yağışlıdır.

Akçaabat ilçesine bağlı olan tabiat parkının iklim verileri ilçedeki Akçaabat 17626 istasyon numaralı meteoroloji istasyonundan elde edilmiştir.

5.1.3.1. Yağış

İncelenen istasyondan elde edilen verilere göre yıllık ortalama yağış miktarı 62mm, yılın en yağışlı mevsimi sonbahar ve kış mevsimidir.

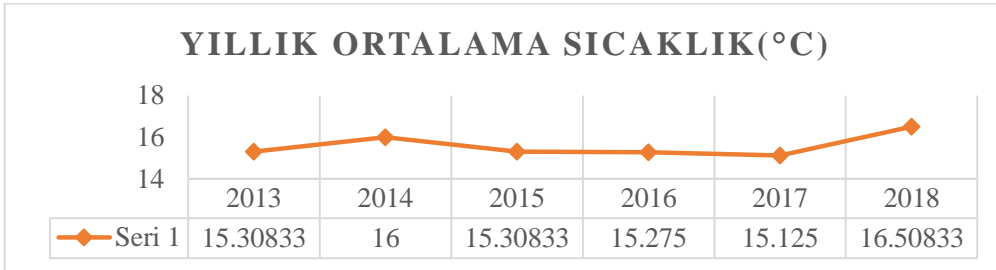
Tablo 7. Yıllık ortalama yağış miktarı

5.1.3.2. Sıcaklık

Sera Gölü Tabiat Parkı için yararlanılan istasyon verileri doğrultusunda ortalama sıcaklık 15°C, en yüksek sıcaklık temmuz ve ağustos aylarında 25°C, en düşük sıcaklık aralık ve ocak aylarında 6°C olarak görülmektedir.

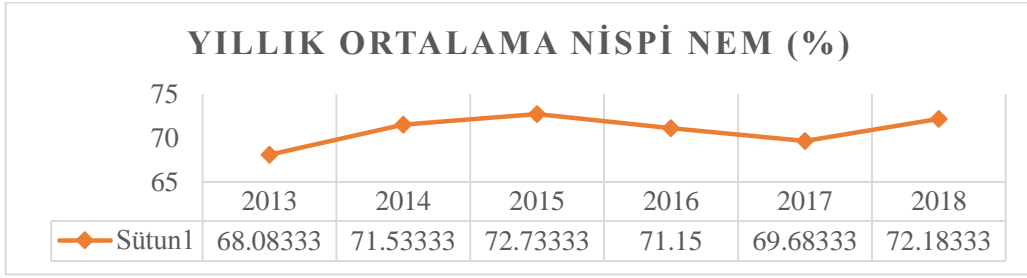
Tablo 8. Yıllık ortalama sıcaklık

5.1.3.3. Nispi Nem

Havada bağıl nemin fazla olması nefes alma ve hareket etme konusunda zorluk çıkmasına neden olur. Hava koşullarının eşik değer olarak %80 nisbi nemin üzerine çıkılması durumunda turizm ve turistler üzerinde olumsuz etki yaratmaktadır. Gözlenen istasyon verilerine göre %68 ile %72 arasında değişmektedir. Turizm ve rekreasyonel etkinlik olarak olumsuz etki yaratmamakla birlikte Karadeniz iklim özelliğinden ötürü yüksek nem oranına sahiptir.

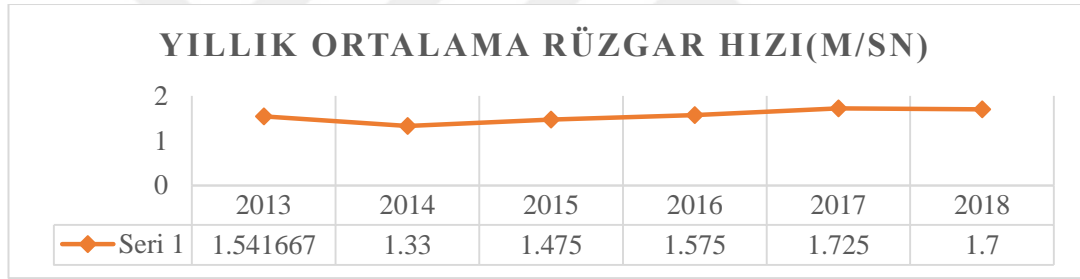
Tablo 9. Yıllık ortalama nispi nem

5.1.3.4. Rüzgar

Genel anlamda rüzgar insan hayatı konforuna etki eden önemli faktörlerden biri olarak kabul edilir. Rüzgarın fazla olması istenen bir durum değildir. İstasyon verileri incelendiğinde yıllık ortalama rüzgar hızı 1.5 m/sn'dir. İdeal değerlere sahiptir.

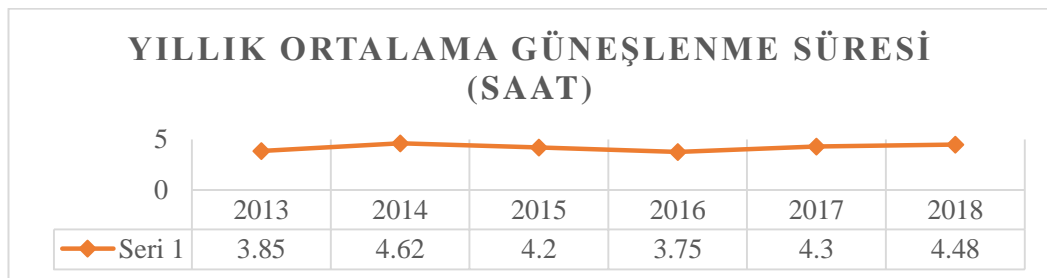
Tablo 10. Yıllık ortalama rüzgar hızı

5.1.3.5. Güneşlenme

Sera Gölü Tabiat Parkı için yararlanılan istasyon verileri doğrultusunda ortalama güneşlenme süresi 9.4 sa, en fazla haziran ve temmuz ayında, en az aralık ve ocak aylarında olduğu görülmektedir.

Tablo 11. Yıllık ortalama güneşlenme süresi

5.1.4. Hidrolojik Yapısı

Alana ilçe bazlı bakmak gerekirse su potansiyeli bakımından zengin bir bölgedir. Dereler kaynaklarını kıyıya paralel uzanan dağ doruklarından alır. Bölgenin güneyinde kalan dağ ve platoları yarararak Karadeniz'e ulaşırlar. Derelerin havza genişlikleri 20m, ana kaynaklarından denize uzaklıkları 60km'yi geçmemektedir. Bölge genel olarak doğu ve batı sınırları içerisinde sayıca fazla birçok dereye sahiptir. Araştırma alanı olan Sera Gölü'nün kaynağını oluşturan Yıldızlı deresi kıyıdan 4 km uzaklıktadır.

Sera Gölü su seviyesi dereye bağlı olarak yıl içerisinde 50cm artış-azalış meydana gelmektedir. Kış mevsimi sonunda karların erimesi ile derenin su miktarı yükselmekte, yaz mevsiminde ise derenin debisinde azalma sonucu su seviyesi düşmektedir.

Gölü besleyen havzanın en yüksek noktası 1945 m ile Boğmalık Tepesidir. Gölün rakımı 95m olup, bu havza dik yamaçlıdır.

Bu havza içeriisinde çok sayıda irili ufaklı birçok akarsu mevcuttur. Doğal ve antropojen etkilerle gölün dolması nedeniyle Devlet Su İşleri 22. Bölge müdürlüğü tarafından rusubat ile dolan kısmında(toprağın özü-livi) ıslah ve rehabilitasyon çalışması yapılmaktadır.

5.1.5. Bitki Örtüsü

Doğa Koruma ve Milli parklar Genel Müdürlüğü'nün Sera Gölü Tabiat Parkı üzerinde yürüttüğü çalışma doğrultusunda alınan veriler incelendiğinde Sera Gölü Tabiat parkının alan sınırları fazla geniş olmadığı ve etrafının özel mülkiyete sahip olması nedeniyle ilçe bazlı mevcut olan bitki örtüsü çalışılmıştır. Genel olarak bilgi vermek gerekirse ormanlık alanı 14.3 hektardır. Bu alan ilçe yüzölçümünün %37sini oluşturmaktadır. (Anonim, 2014)

Sera Gölü yağış havzası Avrupa-Sibirya Flora Bölgesinin Kolşik kesiminde yer alır. Bu alanda 0-600 m'ye kadar olan bölümlerinde odunsu taksonlar; karayemiş, fındık, ladin, gürgen, meşe ve kestanedir.

Alan içindeki ve çevresindeki bitki örtüsü;

1. Ağaçlar: Doğu ladini (*Picea orientalis*) Kayın (*Fagus sylvatica*), Doğu Karadeniz Gökmarı (*Abies nordmanniana*), Gürgen (*Carpinus Betulus*), Kızılağaç (*Alnus glutinosa*), Kestane (*Castanea sativa*), Akçaağaç (*Acer negundo L.*), Kavak (*Populus ssp.*), Sarıçam (*Pinus sylvestris*), Sapsız Meşe (*Quercus petraea*), Saplı Meşe (*Quercus robur*),

Karaağaç (*Ulmus minor*), Çınar (*Platanus orientalis*), Anadolu Kestanesi (*Castanea sativa*), Duglas (*Pseudotsuga menziesii*)

2. Ağaççık ve Çalı: Orman Gülü (*Rhododendron ponticum*), Karayemiş (*Laurocerasus officinalis*), Orman Sarmaşığı (*Hedera sp.*), Trabzon Çayı (*Vaccinium arctostaphylos*), Çilek (*Fragaria*), Böğürtlen (*Rubus caesius*), Ayı Üzümü (*Arctostaphylos uva*), Kocayemiş (*Arbutus unedo*), Çoban Püskülü (*Ilex aquifolium*), Sandal Ağacı (*Arbutus andrachne*), Ağaç Sarmaşığı (*Parthenocissus quinquefolia*), Kuş Üvezi (*sorbus aucuparia*), Yabani Fındık (*Corylus colurna*)

3. Otlar ve Sazlar: Çayır mera vejetasyonuna ait türlere sıklıkla rastlanılmaktadır. Isırgan Otu (*Urtica sp.*), Eğrelti Otu (*Pteridium*) ve Çayır otu (*Trifolium repens L.*).

4. Yosun (*Alga aligata*), Mantar ve Liken (*Cetraria sp.*); Alan içerisinde çokça rastlanılmaktadır.

5.1.6. Yaban Hayatı

Doğa Koruma ve Milli parklar Genel Müdürlüğü'nün Sera Gölü Tabiat Parkı üzerinde yürüttüğü çalışma doğrultusunda alınan veriler incelendiğinde Sera Gölü Tabiat parkının çevresinin incelenmesi sonucu yaban hayatı şu şekilde belirlenmiştir. (Anonim, 2014)

1. Göldeki Mevcut Hayvan Türleri: Gölde 1981 yılında Trabzon Su Ürünleri Bölge Müdürlüğüne aynalı sazan ile balıklandırma çalışmaları yapılmaya başlanmıştır. Gümüş Sazan (*Cyprinus*), Bıyıklı Dere Balığı (*Barbus sp.*), Pullu Sazan, Alabalık (*Oncorhynchus*), Tatlı Su Kefali, Kerevit (*Crustacea*), Istakoz (*Homarus gammarus*), Su Samuru, Su Kaplumbağası (*Emydidae*), Kırmızı Havuz Balığı (*Crassius auratus*), Kurbağa (*Rana esculanta*)

2. Avlandırılmayıp Korunacak Türler: Karatavuk (*Turdus merula*), Bildircin (*Coturnis*), Çulluk (*Scolopax rusticola*), Yeşilbaş ve Boz ördek (*Anas platyrhynchos*) dışındaki kara yabani hayvanlar korunmalıdır. Göl içerisinde balık tutma yasaklanmıştır.

3. Göçmen Türler: Alan içerisinde göçmen olarak bulunan türler Bildircin (*Coturnis*), Çulluk (*Scolopax rusticola*), Su Çulluğu (*Gallinago gallinago*), Üveyik (*Streptopelia turtur*), Kaya Güvercini (*Columba livia*), Tahtalı güvercin (*Columba*

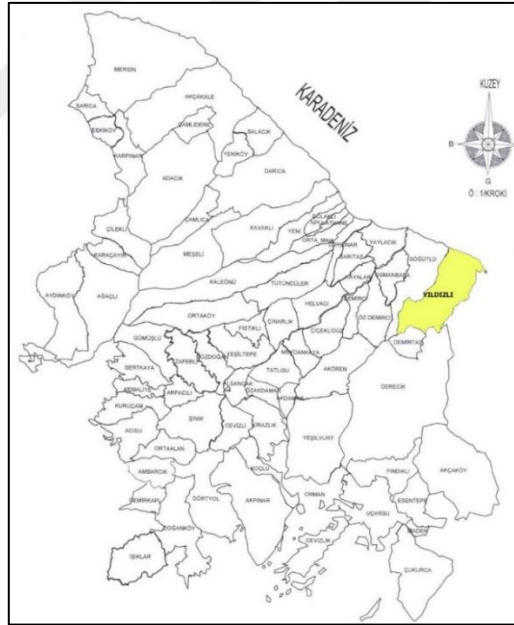
palumbus), Sakarmeke, Yeşilbaş, Fiyu, Macar Ördeği, Tepeli Patka, Kalkuyruk Ördeği, Karabaş Patka, Elmabaş Patka, Altıngöz.

5.1.7. Kültürel Veriler

Araştırma alanı için ilçe genelindeki değerler olarak Nüfus ve Yerleşme Alanları, Folklorik Değerler, Ulaşım incelenmiştir. (URL-33, 2019)

5.1.7.1. Yerleşme Alanları ve Nüfus

Akçaabat ilçesi idari olarak Trabzon'a bağlıdır. 1881 yılında belediye teşkilatı, 1897 yılında ilçe teşkilatı kurulmuştur.06/12/2012 tarihli 28489 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6360 sayılı kanunun 2. ve 36. maddesi gereğince 30/03/2014 yılında Trabzon Büyükşehir belediye statüsüne geçtiğinden belde belediyeler kapanmış ve köylerde mahalleye dönüştürülmüştür. İlçede 1 büyükşehir ilçe belediyesi ve 73 mahalle muhtarlığı bulunmaktadır. (URL-33, 2019)

Şekil 11. Akçaabat idari durumu

Araştırma alanının bulunduğu mahalle yıldızlı mahallesidir. 2018 verilerine göre nüfusu 10.939'dur. İlçe yüzey şekilleri bakımından dağlıktır. Arazi yapısı fazla engebeldir. Arazinin böyle olmasından ötürü tepe niteliğinde büyüklü küçüklü yükseltilere rastlanmaktadır. Dağlar kıyıya paralel olarak uzanmakta ve dağlar dere ve vadiler ile birbirinden ayrılmaktadır. Dağların üzerlerinde geniş düzlükler bulunur.

Tablo 12. Akçaabat nüfusu

YIL	AKÇAABAT NÜFUSU	ERKEK NÜFUSU	KADIN NÜFUSU
2018	123.552	60.993	62.559
2017	121.535	60.017	61.518
2016	119.463	58.967	60.496
2015	116.744	57.812	58.932
2014	115.939	57.380	58.559
2013	113.917	56.402	57.515
2012	113.117	56.007	57.110
2011	112.727	55.952	56.775
2010	110.957	54.690	56.267
2009	110.623	54.653	55.970

5.1.7.2.Sosyo-Ekonomik Durumu

İlçenin konumu gereği ve iklim şartlarının elverdiği sürece halkın geçimi tarım, hayvancılık ve balıkçılıktan sağlanır. Ağırlıklı olarak fındık üreticiliği, mısır patates gibi çapa ürünleri yetiştiriciliği yapılmaktadır.

Geleneksel olarak ilçe genelinde kutlanan başta yaz aylarında düzenlenen Hıdırnebi yayla şenlikleri olmak üzere, müzik ve halk oyunları festivalleri, kalender, Hıdırellez dini bayram gibi etkinlikler bulunmaktadır. Bu şenliklere yurt içi ve yurt dışından birçok turist gelmektedir. İlçenin geleneksel oyunu (Akçaabat Horunu) yemekleri, kıyafetleri ve türküleri ile yer yer farklılıklar göstermektedir. (URL-33, 2019)

Şekil 12. Akçaabat yöresel kıyafet ve horunu

Sera Gölü Tabiat Parkı'nın ekonomik girdisini yerli ve yabancı turistler sağlamaktadır. Alan içerisinde bulunan sosyal tesislerden elde edilmektedir.

5.1.7.3. Turizm

İlçe; doğal güzellikleri yaylaları, tarihi evleri, mahalleleri, tarihi camileri, kilise çeşme gibi yapıları, Akçakale, Sera Gölü ve meşhur Akçaabat köftesi ile Doğu Karadeniz'in en önemli turistik yerlerinden biridir. Sera Gölü ise doğal bitki örtüsü, manzara güzelliği, su kıyı şeridi rekreasyonu gibi özellikleriyle önemli bir yere sahiptir. (URL-33, 2019)

5.1.7.4. Ulaşım Sistemi

Sera gölüne ulaşım Akçaabat ilçe merkezinden uzaklığı 6 km, Yıldızlı sahilinden uzaklığı 2,5 km, Trabzon il merkezinden uzaklığı 18 km'dir.

Şekil 13. Trabzon 10. bölge ulaşım ağı sistemi

Yolun tamamı asfaltla kaplıdır. Özel araç dışında ulaşım bu bölgeye Trabzon belediyesinin derecik güzergahlı 210 hatlı yıldızlı-sera gölü belediye otobüsleri ile sağlanır. (URL-34, 2019)

Hafta İçi-Cumartesi	
GÖLBAŞI KALKIŞ	TRABZON KALKIŞ (SAHİL PERON)
06:50	07:30 AKÇAKÖY E GIDER
08:15 AKÇAKÖYDEN KALKAR.	11:00
11:30	13:00
13:30	15:00
15:30	17:00
17:30	19:00

Şekil 14. Sera gölü Trabzon Büyükşehir belediyesi ulaşım hattı

Otobüs ve özel araç dışında bu alana ulaşım bisiklet kullanıcıları için de uygundur.

5.1.8. Mevcut Alan Kullanım Durumu

Sera Gölü çevresindeki arazi eğimli ve sarp bir araziye sahiptir. Özel mülkiyet sınırında olan Sera Gölü etrafında tapulu araziler mevcuttur. Tabiat Parkı 'nın içerisinde herhangi bir yapılaşma söz konusu değildir.

Şekil 15. Sera gölü tabiat parkı mevcut alan kullanımını üstten görünümü

Tabiat Parkı içerisinde belediyenin düzenlemiş olduğu bir proje yer almaktadır.

Bu projede yer alan yapı ve tesisler; Alan içerisinde; 1 adet giriş kontrol ünitesi 1 adet kır kahvesi, 1 adet kafeterya, 9 adet kamelya, barbekü alanları, bilgilendirme levhaları, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, köprü ve seyir terası, mescit ve lavabolar bulunmaktadır.

	
<p>MESCİT-LAVABOLAR</p>	<p>KAFETERYA</p>
	
<p>KAMELYA</p>	<p>BARBEKÜ – BİLGİLENDİRME LEVHASI</p>
	
<p>AÇIK ÇOCUK OYUN ALANI</p>	<p>OTURMA BİRİMLERİ</p>

Şekil 16. Sera Gölü tabiat parkı alan

Şekil 16'nın devamı

Şekil 16. Sera Gölü tabiat parkı alan kullanımı

Alan içerisinde piknik üniteleri için günlük veya saatlik kiralama yapılmaktadır. Gerekli materyaller de alan içerisindeki malzeme bölümünden temin edilebilmektedir.

Park alanında gerekli bilgilendirmeler var olan bilgilendirme panosunda bulunmaktadır. Ayrıca kamelya kiralama mangal gibi ateş yakma işlemleri mesai saatleri içerisinde yapılabilmektedir. Parkın açılış ve kapanış saatleri 8:00-24:00 şeklindedir. Park alanı içerisinde gezen güvenlik görevleri bulunmaktadır.

Şekil 17 Alan içi bilgilendirme panosu ve piknik yapan ziyaretçiler

Yol güzergahı olarak yürüyüş parkurları projelendirilen alan içerisinde çok vardır. Fakat göl çevresini tam tur yaparak gezilebilecek bir güzergah bulunmamaktadır.

Şekil 18 Alan içi yol güzergahları

Şekil 19. Göl etrafı yaya ve bisiklet yolları

Gölün yaya ve bisiklet yolu olarak belirlenmiş olan batı kısmında yol boyunca ara ara erozyonun varlığı görülmektedir. Göl çevresinde bitkilendirmenin eksikliği ve bakımsızlığına ek kirliliği göze çarpmaktadır. Aynı zamanda olumsuz olarak nitelendirilebilecek görselliği bozan elektrik telleri bulunmaktadır.

Şekil 20. Sol üstteki fotoğraf heyelanı gösteriyor, sağ üstteki fotoğraf elektrik hattını gösteriyor, sol alttaki fotoğraf göl etrafı kirlilik, sağ alttaki fotoğraf heyelan ve engelleyici duvar eksikliğini gösteriyor

Sera gölü etrafında pirali tesisi, kardelen ve gül tesisi olmak üzere 6 adet restoran bulunmaktadır. Bu tesislerde göl bisikletleri turist ve gelen ziyaretçiler için rekreatif faaliyetlerini gerçekleştirebilecekleri bir etkinlik olarak gösterilebilir.

Şekil 21. Sera Gölü tabiat parkı çevresi restoranların görünümü

5.2. Rekreasyon Değerlendirme Yöntemine İlişkin Bulgular

Sera Gölü Tabiat Parkı için uygulanan Gülez'in Rekreasyon değerlendirme yöntemini puanlayan 20 uzman kişisini anket sonucunu tablosu ve formülüyle incelemek gerekir;

Sembol	Anlamı	Maksimum Puan (Öğelerin Ağırlık Puanları)
P	Peyzaj Değeri	35
İ	İklim Değeri	25
U	Ulaşılabilirlik	20
RK	Rekreatif Kolaylık	20
OSE	Olumsuz Etkenler	0 (minimum -10)
%RP	Rekreasyon Potansiyeli	100

Şekil 22. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme

a) Peyzaj Değeri (P): Alan büyüklüğü, bitki örtüsü, yüzeysel durumu, görsel kalitesi gibi özelliklerin ele alındığı peyzaj değeri toplam puanlaması %35 lik bir ağırlığa denk gelmektedir. Uygulanan ankete göre verilen puanların ortalaması %25.05 puan çıkmıştır.

b) İklim Değeri (İ): Alan için meteorolojik değerlere ihtiyaç duyulan bu değerlendirme bölümünde yağış, güneşlenme, sıcaklık ve rüzgarlılık gibi özelliklerin toplam değeri %25 lik bir ağırlığa sahiptir. Uygulanan ankete göre verilen puanların ortalaması %16.1 lik bir değere karşılık gelmektedir.

c) Ulaşılabilirlik (U): Alan için bulunduğu bölgenin turistik önemi ve nüfusunun incelendiği bu değerlemede toplam değer %20 lik bir ağırlığa denk gelmektedir. Uygulanan ankete göre verilen puanların ortalaması %13.6 lık bir değere karşılık gelmektedir.

d) Rekreatif Kolaylık – Rekreatif Donatım (RK): alan içerisindeki rekreatif mekanların ele alındığı ve kullanım alanlarını içeren özelliklerin yer verildiği bu değerlendirmede toplam değer %20 lik bir ağırlığa denk gelmektedir. Uygulanan ankete göre verilen puanların ortalaması %14.3 lük bir değere karşılık gelmektedir.

e) Olumsuz Etkiler (OSE): kirlilik gürültü gibi alan için olumsuz olarak belirlenen etmenlerin konu edildiği bu maddede toplam değer en çok (-)10 olarak belirlenmiş olup, yapılan anket sonucuna göre verilen puanların ortalaması %(-)6.75 olarak elde edilmiştir.

Anket formülünde değerleri yerine koyarsak;

$$P + I + U + RK + OSE = \% RP$$

$$\%25.05 + \%16.1 + \%13.6 + \%14.3 + \%(-)6.75 = \%62.3$$

Değerleme sonucuna göre alanın rekreasyon değeri %62.3 çıkmıştır.

S.NO	ALAN ADI	DEĞER	YÜZDELİK DEĞERİ
1	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Çok Düşük	%30 Aşağısı
2	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Düşük	%30-45
3	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Orta	%46-%60
4	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Yüksek	%61-%75
5	Tabiat Parkı Rekreasyon Potansiyeli	Çok Yüksek	%75'ten Yukarısı

Şekil 23. Rekreasyon potansiyeli değerlendirme değerleri

Alan için belirlenen yüzdeler karşılığında yüksek değerli bir potansiyele sahip olduğu belirlenmiştir. Korunan alan olarak Sera Gölü'nün tabiat parkı olmaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

5.3. Yasal Durumu

Yasal dayanağını 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 4.maddesi ve Milli Parklar Yönetmeliğinin 13. Maddesinden almaktadır. (Anonim, 2014)

Yasal planın amacı; koruma kullanma dengesi içerisinde kaynak değerlerinin korunması ve sürdürülebilir kullanımının sağlanması, gelecek nesillere bozulmadan aktarılması, halkın dinlenmesi, eğlenmesi gibi rekreatif olarak sağlayacak arazi kullanım kararlarının oluşturulması ve ilgili yöntemlerin geliştirilmesidir.

Alan yönetimi için belirlenen bu amaç doğrultusunda aşağıdaki hedefler belirlenmiştir.

- Alanın sahip olduğu ekolojik yapı, peyzaj ve rekreasyonel kaynak değerlerinin korunması ve devamlılığının sağlanması için temel prensiplerin ortaya konulması,
- Doğal kaynaklara ve koruma alanlarına ilişkin bilincin artırılması,
- Kaynakların devamlılığını sağlayacak şekilde, doğal yaşam ve saha kullanıcıları arasında koruma-kullanma dengesi içinde uyumlu araçların geliştirilmesi,
- Gerekli önlemler alınarak çevre kirliliğinin (hava, toprak, su, gürültü vb.) önüne geçilmesi,
- Planın uygulanması sürecinde kurumlar arası koordinasyonun sağlanacağı uygulama stratejisinin ortaya konulması,
- Planın uygulanması için Eylem Planlarının hazırlanması.

Sera Gölü 27 Ekim 2017 tarihli ve 30223 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan "Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" in 3. Maddesinin (j) bendinde yer alan "Anıt ağaçlar hariç, tabiat varlıklarının ve doğal sit alanlarının tescil kararları R.G. de yayımlanarak, ekteki haritada belirtilen doğal sit alanının tescili tebliğ olunmuştur.

Ayrıca; Sera Gölü Doğal Sit Alanı, Bakanlık Makamının 10.05.2019 tarihli ve 111140 sayılı OLUR'u ile "Doğal Sit-Nitelikli Doğal Koruma Alanı" ve "Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı" olarak tescil edilmiştir. (Ek-3)

6. TARTIŞMA

Tabiat parkları koruma statüsüne sahip alanlar arasındadır. Bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, çevresi ile uyumlu ve manzara bütünlüğü içerisinde, rekreasyonel faaliyetlerin de gerçekleştirilebildiği doğa parçalarıdır.

Korunan alanların tabiat parkı olarak değerlendirilmesi konusunda birden fazla yöntem uygulanmaktadır. Çalışma alanı için ele alınan yöntemlerden biri Gülez Yöntemidir. Gülez (1980) Rekreasyonel Değerlendirme Yöntemi araştırma alanı doğal alanlarla ilgili olduğu için daha çok uzman görüşü alınarak yapılmıştır. Fakat alanı birebir yaşayıp gezen yöre halkının da bu sürece katılmasının daha doğru bir yaklaşım olacağı düşünülmektedir.

Konumuz olan Sera Gölü Tabiat Parkı kanuna uygun ele alınmadığı korunan alan statüsüne sahip olması dışında zaman içerisinde projesi belediye tarafından yapılmış olan daha çok rekreasyonel kullanımlara cevap veren bir rekreasyonel kent parkı şeklinde işlev görmeye başladığı görülmektedir. Tabiat Parkı statüsünde olan bir alan için bu durum tabiata aykırı bir görüntü ve kullanımın oluşmasına neden olmaktadır.

Bahsedildiği üzere Sera Gölü 1950 yılında gerçekleşen yağış ve deprem sonucu etrafındaki vadiden toprak kayması sonucu oluşmuş olan bir heyelan set gölüdür. Gölün bulunduğu alan erozyona oldukça müsait bir alandır. Bu toprak kayması önlenmediği takdirde sorunun devam edeceği görülmektedir. Ayrıca gölün etrafı özel mülk alanı olup tarım arazilerine sahip alanlardan oluşmaktadır. Alanın karakteristik yapısı itibarıyla etrafındaki eğimli arazi üzerinde tarımın yapılması ve inşaatların olması erozyonun daha da artmasına ve alan içerisinde heyelan riskinin oluşmasına neden olmaktadır.

Hem de bu yolun tamamlanması turistik açıdan rekreatif olarak olumlu bir fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Buna ek olarak tarım arazilerinde kimyasal gübre kullanımı göle ve göl içerisindeki canlılara zarar verebileceği düşüncesiyle gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Sera Gölü Tabiat parkında yıl içerisinde en çok tercih edilen ayları bahar ve yaz aylarıdır. Bu zamanlarda alanda yapılan rekreatif faaliyet daha çok piknik mangal, göl bisikleti gibi faaliyetlerdir. Bu durumun olumsuz bir tarafı vardır.

Daha çok piknik ve mangal için tercih edilen bu alan ekseriyetle hafta sonlarının yoğun olduğu ve diğer bazı günlerin de içinde olduğu ziyaretçi sayısı o kadar fazladır ki alanın etrafındaki köylüler ve gelen turistler için olumsuz etkiye sebebiyet verir. Taşıma kapasitesinin üstünde kullanıldığı görülen bu alan için; kaynak değerlerinin korunması, ziyaretçi memnuniyetinin optimum seviyede tutulması amacıyla ziyaretçi yönetimi denilen talep yönetimi, kaynak yönetimi ve ziyaretçi etki yönetimi gibi stratejilerin bu alan içerisinde uygulanması doğru olacaktır. Bunun için ziyaretçi portföyü çıkarılmalıdır. Rekreatif aktivite türlerinin (piknik, mangal, top oynama, ip atlama, göl bisikleti) neler olduğu ve ek olarak belirli yaş gruplarının da ilgisini çekebilecek aktivitelere (resim yapmak, doğa gezisi yapmak,..) yer verilebilecek yeniliklerin olması yoluyla bu durumun olumsuzluğunun giderileceği düşünülmektedir.

Tabiat Parkı olabilirliği açısından genel hükümlerde de yer alan ama alan içerisinde eksikliği göze çarpan bir takım düzenlemeleri ele almak gerekirse;

Alan ilk olarak mimari açıdan ele alınacaktır. Gölün etrafındaki tesislere mimari açıdan bakıldığı zaman birçok olumsuzluk göze çarpmaktadır. Ekleme yoluyla kat atılması, doğal olmayan birçok malzemenin kullanılması kötü bir görüntüye neden olmaktadır. Tabiat Parkı olan bu alanın daha geleneksel malzemelerin kullanılarak statüsüne ve bulunduğu bölgeyle uyumlu olabilecek ahşap, doğal taşlar gibi daha doğal malzemelerin kullanılarak yenilenmesi gerektiği düşünülmektedir.

İkinci olarak yol güzergahına bakmak gerekirse; Projesi yapılmış alan dışında alanın batı yönünde gölün ortasına kadar inşaatı yapılmış fakat gölün etrafını tamamen dolaşmaya imkan vermeyen bir yürüyüş ve bisiklet yolu bulunmaktadır. Bu yol üzerine bahsedilen erozyon sonucu gölün batı tarafından toprak ve kaya parçaları düşmektedir. Bu durumun önlenmesi amacıyla set duvar çekilerek bu durum önlenebilir. Ayrıca bu alan içerisinde oturma elemanlarının eksiklikleri de göze çarpmaktadır.

Üçüncü olarak çevresel gürültü ve kirliliği ele almak gerekirse; Göl çevresindeki restoranlardan ve civardaki mahallelerden çöp vb atıkların göle gelmesi kirliliğe neden olmaktadır. Restoranların denetlenmesi ve derenin üst mahallelerinden gelen çöp atıklarının dere üzerinde set yapılarak ya da devamlı temizlenmesi yoluyla göle ulaşması engellenerek bu sorun çözülebilir.

Gölün doğu tarafından geçen karayolunun da oluşturduğu ses ve gürültü kirliliği yerli ve yabancı turistlerin en çok sorun olarak gördüğü maddeler arasındadır. Tabiat parkının güzelliğine dinginlik ve sakinliğine olumsuz bir etki yapmaktadır. Uygun perdeleme bitkileri ile bu sorun çözülebilir.

Dördüncü olarak manzara seyir noktalarının eksiklikleri göze çarpmaktadır. Gölün çevresinde araçların izleyebilecekleri belirli noktalar vardır fakat bu noktalarda bitkilerin engel olması nedeniyle görüşe olumsuz etki yapmaktadır. Alan içerisinde yürüyüş parkurunun son kısmında bir adet manzara seyir noktası vardır. Bu alanda da dinlenme amaçlı uygun oturulabilecek oturma elemanlarının bulunmaması olumsuz etken olarak görülmektedir.

Beşinci olarak enerji nakil hatları alan içerisinde olumsuz bir görselliğe neden olmaktadır. Bu elektrik tellerinin üstten değil de toprak altından geçirilmesi alanın hem görselliğinin daha yaşanabilir olmasını hem de güvenli olmasını sağlayabilir.

7. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Çalışılan alan Sera Gölü Tabiat parkıdır. Göl ilçe sınırları içerisinde bulunan heyelan set gölüdür. Yıldızlı ve Derecik mahalleleri arasında yer almaktadır. Adını Yıldızlı mahallesinin eski adı olan Sera'dan almıştır. 94 hektar büyüklüğünde olan gölün uzunluğu 969.48m genişliği 201.89 m, derinliği yaklaşık 20m'dir. Denizden 100m yükseklikte bulunmaktadır. 16.03.2010 tarih ve 2010/291sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı'nın kararıyla Sera Gölü Tabiat Parkı olarak belirlenmiştir. Daha sonra sınır ve alanı 19.07.2010 tarih ve 2010/740 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla 21.9 hektar olarak değiştirilmiştir.

Alan içerisinde güney yönünde Doğa Koruma ve Milli Parkla Müdürlüğü tarafından projelendirilen, Büyükşehir Belediyesi tarafından işletilen 2015 yılı sonunda açılmış olan bir rekreasyon alanı mevcuttur. Tesis aktif ve pasif olmak üzere rekreasyon faaliyetlerin gerçekleştirilebileceği mekanlara sahiptir. Bu projede yer alan yapı ve tesisler; 1adet giriş kontrol ünitesi 1 adet kır kahvesi, 1 adet kafeterya, 9 adet kamelya, barbekü alanları, bilgilendirme levhaları, oturma elemanları, aydınlatma elemanları, köprü ve seyir terası, mescit, çeşme, satın alma birimleri ve lavabolar bulunmaktadır. Alan içerisinde bilgilendirme amaçlı gezici güvenlik görevlileri de vardır. Göle yakın çevrede 6 adet restoran bulunmaktadır.

Bu tez çalışması; tabiat parkı niteliğine sahip olan Sera Gölü'nün rekreasyon potansiyelini bulmak amacıyla yapılmıştır. Gülez (1980) tarafından geliştirilen Gülez'in değerlendirme yöntemi formu rekreasyonel açıdan önemli bir yere sahip olduğu düşünülen çalışma alanı için kullanılmıştır. Bu form değerlendirmesi için peyzaj mimarı, şehir plancısı ve mimardan oluşan 20 kişilik uzman kadrosu oluşturulmuştur. Bu formda peyzaj değeri, iklim değeri, ulaşılabilirlik, rekreatif kolaylık ve kirlilik gibi etkenlerin belirtildiği maddeler yer almaktadır. Belirlenen değerlerin toplanmasıyla da değerlendirme potansiyeli belirlenmiştir.

Gülez yöntemiyle yapılan değerlemeye göre formülün hesaplanması sonucu % 62.3 luk bir değerle yüksek rekreasyon potansiyeline sahip olduğu görülen Sera Gölü Tabiat Parkı'nın korunan alan statüsündeki tabiat parkı özelliği devam ettirilmelidir. Çalışma alanı Tabiat Parkı olarak uygun bir alan olduğu kanıtlanmıştır.

8. KAYNAKLAR

- Akten, M., 2000. Ormaniçi Rekreasyonu ve Isparta İlindeki Bazı Rekreasyon Alanlarının Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Isparta Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Anonim, 1987. IUCN, Directory of Wetlands of international Importance. Ramsar Convention Bureau, Gland Switzerland and Cambridge, 796s.,
- Anonim, 1992. IUCN (International Union for The Conservation of the Nature), Protected area of the World, Yayın No: 2-8317-0091-4.
- Anonim, 2013. Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü, Ormancılık ve Su Şurası, Korunan Alanlar ve Yaban Hayatı Yönetimi Çalışma Grubu Grup Raporu.
- Anonim, 2014. Sera Gölü Tabiat Parkı 1/10000 Ölçekli Gelişme Planı, T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü Milli Parklar Dairesi Başkanlığı, Trabzon.
- Başaran, H., 1993. Tabiatı Koruma Alanları ve Tabiat Anıtları, Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Semineri, İzmir.
- Beret, B., 1950, Sera Heyelanı, Türk Coğrafya Dergisi, 1950, syf 155-161.
- Demirayak, F., 2006. Türkiye’de Korunan Alanlar İçin Yeni Bir Yaklaşım Ortaklaşa Yönetim, Doktora Tezi, Ankara Üni., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, Ö., 2005. Doğa Koruma ve Milli Parklar, Karadeniz Teknik Üniversitesi Rektörlüğü Orman Fakültesi Genel Yayın No:219, Fakülte Yayın No:37, 424s., Karadeniz Teknik Üniversitesi Matbaası, Trabzon.
- Düzgüneş, E., Bayramoğlu E. ve Duran M. 2017. Evaluation of Sera Lake Nature Park (Trabzon/Turkey) in Respect to Ecological and Socioeconomic Structure, Journal of Environmental Protection and Ecology, Ocak 225-234s.
- Europarc, 2000. IUCN, ‘Definition of a Protected Area’, Guidelines for Protected Areas Management Categories, Cambridge, UK and Gland, Switzerland, 261sf.
- Güleç, S., 2000. Doğa Koruma ve Milli Parklar Ders Notları (Basılmamış), Zonguldak Kara Elmas Üniversitesi Bartın Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Bartın.
- Güleç, S., 1984. Doğal Alanların Sınıflandırılması, Tabiat ve İnsan Dergisi 1, 18-27s.,
- Güleç, S., 1990. Ormaniçi Rekreasyon Potansiyelinin Saptanması için Geliştirilen Bir Değerlendirme Yöntemi, İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi, Seri A, Cilt No:40.

- Günaydın, A.S., 2014. Dülükbaba Tabiat Parkı (Gaziantep) ve Yakın Çevresinin Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans, Ankara Üni. Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- IUCN, 1987. Directory of Wetlands of international Importance. Ramsar Convention Bureau, Gland Switzerland and Cambridge, 796s.
- IUCN, 1994. "Definition of a Protected Areaé, Guidelines for Protected Areas Management Categories, CNNPA with the Assistance of WCMC, IUCN (World Conservation Union), Gland, 261p.
- IUCN, 1994. "Guidelines for Protected Area Management Categories, " World Conservation Monitoring Centre, 95p.
- IUCN (International Union for The Conservation of the Nature), Protected area of the World, Yayın No: 2-8317-0091-4 , (6.02.1992).
- İnal, S., 1949. Tabiatı Koruma Karşısında Biz ve Ormancılığımız, T.C. Tarım Bakanlığı Orman Genel Müdürlüğü Yayını, Sayı :84, Osmanbey Matbaası, İstanbul.
- Karakurum, E., 1986. Tabiat ve Tabiat Kaynaklarının Önemi, Tabiatı Koruma Alanları ve Biyogenetik Rezervleri, Milli Parklar ve Yaban Hayatı Semineri, Ankara.
- Koroğlu, Ö., 2014. Karaman, S., Doğaya Dayalı Turizm Faaliyetlerinin Gelişiminde Toplum Temelli Doğal Kaynak Yönetiminin Önemi, KMÜ, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 16 (26): 95-106.
- Kurdoğlu, O., 2007. Dünyada Doğayı Koruma Hareketinin Tarihsel Gelişimi ve Güncel Boyutu, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 8 (1), 59-76.
- Madran, E., ve Özgönül N., 2005. Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması, Mimarlarodası Yayınları, Ankara.
- Pamay, B., 1971. Park-Bahçe ve Peyzaj Mimarisi, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi, İ.Ü. Yayın No:2486, Fakülte Yayın No:264, İstanbul.
- Süne, S., 1993. Tabiat Parkları ve Orman içi Dinlenme Yerlerinin Planlanması, Milli Parklar ve Yaban Hayatı Semineri, Ankara.
- T.C. Resmi Gazete, 1996. Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi, (22860), 4-6.
- T.C. Resmi Gazete, Orman Kanunu, (9402), 08.09.1956, 3076.
- T.C. Resmi Gazete, Milli Parklar Kanunu, (18132), 9.8.1983,5919.
- T.C. Resmi Gazete, Çevre Kanunu, (18132), 11.08.1983, 5909.

- T.C. Resmi Gazete, Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, (18113), 23.07.1983,5879.
- T.C. Resmi Gazete, Kara Avcılığı Kanunu, (25165), 11.07.2003, 8501.
- T.C. Resmi Gazete, Hayvanları Koruma Kanunu, (25509), 01.07.2004, 8859.
- T.C. Resmi Gazete, Kıyı Kanunu, (20495), 17.04.1990, 7121.
- T.C. Resmi Gazete, Su Ürünleri Kanunu, (13799), 04.04.1971, 4717.
- T.C. Resmi Gazete, Turizmi Teşvik Kanunu, (17635), 16.03.1982, 5501.
- T.C. Resmi Gazete, İmar Kanunu, (18749), 09.05.1985, 6679.
- T.C. Resmi Gazete, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK, (27984 Mükerrer), 04.07.2011,
- T.C. Resmi Gazete, 2011, Çevre ve Şehircilik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (27984 Mükerrer), 04.07.2011.
- T.C. Resmi Gazete, 2011, Orman ve Su İşleri Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, (27984 Mükerrer), 04.07.2011.
- T.C. Resmi Gazete, Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Kurulmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname, (20341), 13.11.1989, 1.
- T.C. Resmi Gazete, Korunan Alanların Tespit, Tescil ve Onayına İlişkin Usul ve Esaslara Dair Yönetmelik, (28358), 19.07.2012.
- T.C. Resmi Gazete, Milli Parklar Yönetmeliği, (19309), 12.12.1986.
- T.C. Resmi Gazete, Korunan Alanlarda Yapılacak Alanlara Dair Yönetmelik, (28242), 23.03.2012.
- T.C. Resmi Gazete, Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği, (28962), 04.04.2014.
- T.C. Resmi Gazete, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği, (25687), 31.12.2004.
- T.C. Resmi Gazete, Yaban Hayatı Koruma ve Yaban Hayatı Geliştirme Sahaları ile ilgili Yönetmelik, (25637), 08.11.2004.
- T.C. Resmi Gazete, Nesli Tehlike Altında Olan Yabani Hayvan ve Bitki Türlerinin Uluslararası Ticaretine İlişkin Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Sözleşmenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik, (24623), 27.12.2001.
- T.C. Resmi Gazete, Alan Kılavuzlarının Seçimi, Eğitimi, Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, (26122), 28.03.2006.

- T.C. Resmi Gazete, Av ve Yaban Hayvanlarının ve Yaşam Alanlarının Korunması, Zararlılarıyla Mücadele Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik, (25976), 24.10.2005.
- Yılmaz B.S., Konak O., Yaprak S., Köse S., ve Gülibrahimoğlu İ., 1997. Trabzon İlinin Çevre Jeolojisi ve Doğal Kaynakları, Jeoloji Etütleri Dairesi, 81-197 sf, Ankara.
- Yücel M., 1999. Doğa Koruma Alanları Planlaması, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Yayın No: B-9, Genel Yayın No: 104, Yardımcı Ders Kitapları, Adana.
- Zafer, B., 1991. Türkiye’de Doğa Koruma Alanları ve Doğal Sitlerin Belirlenmesi ve Sınıflandırılmasında Kullanılacak Kriterlerin Saptanması Amacıyla İzmir Kemalpaşa Örneklemeine Dayalı Yöntem Araştırması, Doktora Tezi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- URL-1 <https://www.makaleler.com/cevre-nedir> , 07.10.2019.
- URL-2 http://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-dogayi-koruma-birligi-_iucn_.tr.mfa , 29.01.2019.
- URL-3
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5bf7facd0a7cc5.52358864 , 23.11.2018.
- URL-4 <http://www.ecogo.org/tag/iucn-ecotourism-definition/> , 03.02.2019.
- URL-5 <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/159667> , 03.02.2019.
- URL-6 <http://www.mfa.gov.tr/surdurulebilir-kalkinma.tr.mfa> 21.02.2019.
- URL-7 http://www.unicankara.org.tr/doc_pdf/biyo.pdf
- URL-8 <http://www.surdurulebilirkalkinma.gov.tr/temel-tanimlar/> , 14.02.2019.
- URL-9 <http://www.sbb.gov.tr/kalkinma-planlari/> , 17.02.2019.
- URL10 https://www.unep-wcmc.org/system/comfy/cms/files/files/000/001/445/original/Global_Protected_Planet_2018.PDF , 16.02.2019.
- URL-11 <https://www.wwf.gr/en/areas/protected-areas> , 20.01.2019.
- URL-12 <http://www.georgewright.org/181danilina.pdf> , 20.01.2019.
- URL-13 https://en.wikipedia.org/wiki/National_parks_of_Austria , 20.01.2019.
- URL-14 <https://www.protectedplanet.net/country/BEL> , 20.01.2019.

- URL-15 https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_protected_areas_of_Bulgaria , 20.01.2019.
- URL-16 <https://www.wwf.gr/en/areas/protected-areas> , 20.01.2019.
- URL-17 www.europarc-nb.org/protected-areas/latvia , 20.01.2019.
- URL-18 www.europarc-nb.org/protected-areas/lithuania, 20.01.2019.
- URL-19 <https://www.government.nl/topics/nature-and-biodiversity/protected-nature-areas>
20.01.2019.
- URL-20 <https://www.europarc.org/news/2017/06/protected-areas-in-spain/> , 21.01.2019.
- URL-21 <http://www.nationalparksofsweden.se/national-park-facts/protected-nature-in-sweden/> , 21.01.2019.
- URL-22 <https://www.bfn.de/en/activities/protected-areas.html> , 21.01.2019.
- URL-23 <https://www.bfn.de/en/activities/protected-areas.html> , 21.01.2019.
- URL-24 <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/protected-areas> , 21.01.2019.
- URL-25 https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_national_parks_of_Japan , 20.01.2019.
- URL-26 https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_national_parks_of_South_Korea ,
20.01.2019.
- URL-27 <https://bolivia.wcs.org/en-us/Global-Initiatives/Protected-area-management.aspx> ,
22.01.2019.
- URL-28 <https://www.roughguides.com/destinations/south-america/ecuador/national-parks-protected-areas/> , 22.01.2019.
- URL-29 https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_national_parks_of_Venezuela , 22.01.2019.
- URL-30 https://en.wikipedia.org/wiki/Protected_areas_of_Libya , 22.01.2019.
- URL-31 https://en.wikipedia.org/wiki/Protected_areas_of_Indonesia , 22.01.2019.
- URL-32
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=211593 14.10.2019.

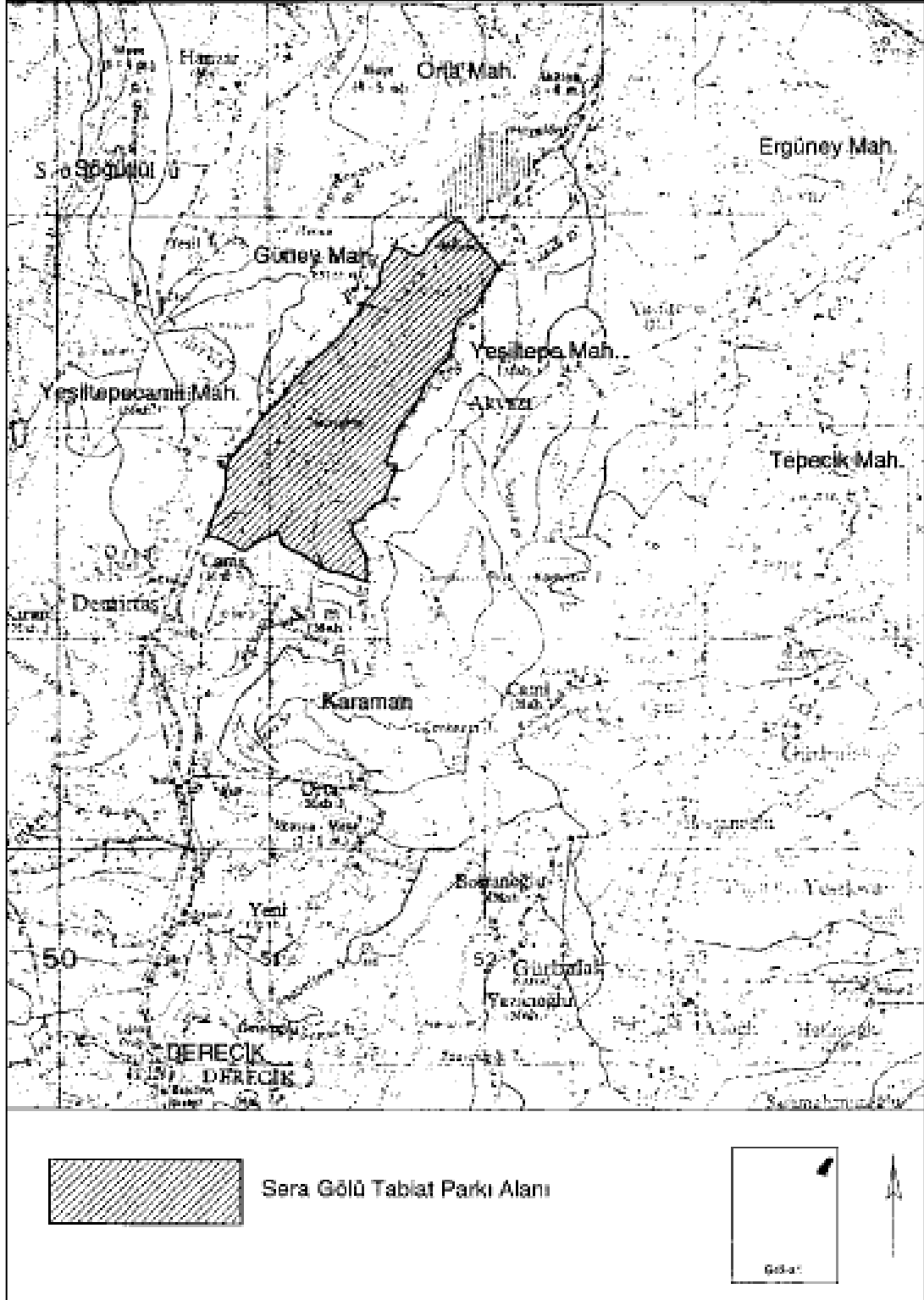
URL-33 <http://www.trabzon.gov.tr/akcaabat>, 20.04.2019.

URL-34, <https://www.trabzon.bel.tr/otobus-saatleri.aspx> ,17.10.2019.

9. EKLER

Ek-1. Tabiat Parkının Sınır Krokisi

Ek-2. Uzman Anketi

	Öğenin Özellikleri	Mak. Puan	Açıklama ve Puan	Değerlendirme Puanı	Verilen Puan
Peyzaz Değeri (P)	Alanın Büyüklüğü	4	>10 ha	4	
			5-10 ha	3	
			1-5 ha	2	
			0,5-1 ha	1	
	Bitki Örtüsü	8	Ağaçlık, çalılık, çayırılık	7-8	
			Yalnız ağaçlık ve çayırılık	6-7	
			Çalı, çayırılık, seyrek ağaçlık	5-6	
			Çalılık, seyrek ağaçlık	4-5	
			Yalnız çalılık ve çayırılık	3-4	
			Çalılık, seyrek ağaçlık	3-4	
			Çayırılık, seyrek ağaçlık	2-3	
			Yalnız çayırılık	1-3	
	Deniz, Göl, Akarsular	8	Deniz kıyısı	7-8	
			Göl kıyısı	6-7	
			Akarsu kıyısı	4-5	
			Dereler	1-4	
	Yüzeysel Durum	5	Düz alan	5	
			Hafif dalgalı	4	
			Az meyilli, yer yer düzlük	3	
			Az engebeli	2	
			Orta engebeli	1	
Görsel Kalite	4	Panoramik görüntüler	3-4		
		Güzel görüş ve vistalar	2-3		
		Alanın görsel estetik değ.	1-3		
Diğer Özellikler	6	Örneğin doğal anıt, çağlayan, mağara, tarihsel ve kültürel değerler, yaban hayvanları, kuşlar vb.	1-6		
İklim Değeri (İ)	Sıcaklık	10	Yaz Ayları (H,T,A) Ortalaması 16,17,18,19,20,21,22,23,24,25 34,33,32,31,30,29,28,27,26,25 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10	1-10	
			Yağış		
	Güneşlenme	5	Yaz Ayları Bulutluluk Ortalaması 0-2, 2-4, 4-6, 6-8, 8-9 5, 4, 3, 2, 1	1-5	
			Rüzgarlılık		
Ulaşılabilirlik (U)	Bulunduğu Bölgenin Turistik Önemi	4	Akdeniz, Ege, Marmara Kıyısı	3-4	
			Karadeniz Kıyısı	2-3	
			Önemli Karayolu güzergahları, turizmde öncelikli yöreler	1-3	

Ek 2'nin devamı

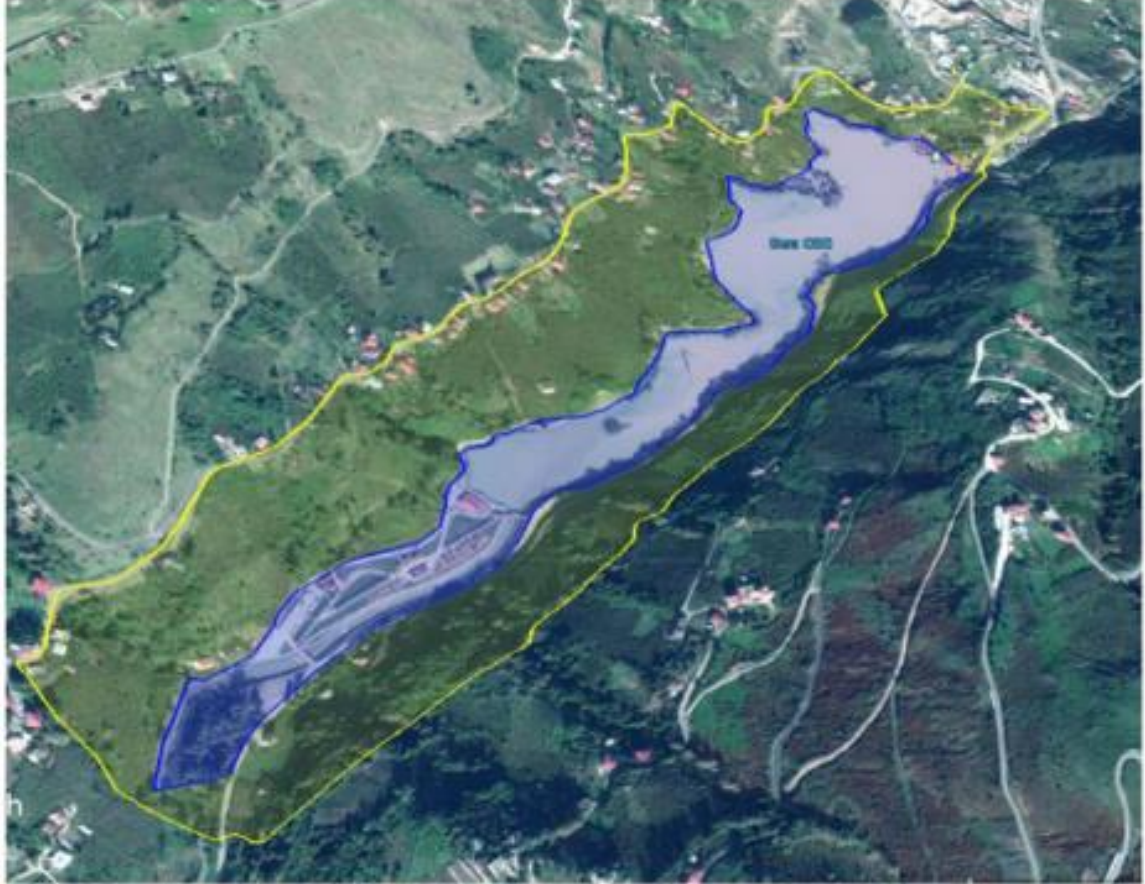
	Bulunduğu Bölgede En Az 100.000 Nüfuslu Kent Olması	5	20 km'ye kadar uzaklık	4-5	
			50 km'ye kadar uzaklık	3-4	
			100 km'ye kadar uzaklık	2-3	
			20 km'ye kadar uzaklık	1-2	
	Ulaşılan Zaman Süresi (Yakındaki en 5000 nüfuslu kentten)	4	Yürüyerek 1 saate kadar veya taşıtla 0-30 dk arası	4	
Taşıtla 30 dk-1 saat arası			1-3		
Taşıtla 1-2 saat arası			2		
Taşıtla 2-3 saat arası			1		
Ulaşım (taksi ve özel oto dışında)	4	Yürüyerek gidebilme veya her an taşıt bulabilme	3-4		
		Belli saatlerde taşıt bulabilme	1-3		
Ulaşımda Diğer Kolaylıklar	3	Örneğin teleferik olması, denizden ulaşabilme vb.	1-3		
Rekreatif Kolaylık (RK)	Piknik Tesisleri	4	Sabit piknik masası, ocak vb. (niteliklerine göre)	1-4	
	Su Durumu	3	İçme ve kullanma su olanakları (niteliklerine göre)	1-3	
	Geceleme Tesisleri	2	Sabit geceleme tesisleri	2	
			Çadırılı veya çadırsız kamp kurabilme olanakları	1-2	
	WC'ler	2	Niteliklerine göre	1-2	
	Otopark	2	Niteliklerine göre	1-2	
	Kır Gazinosu, Satış Büfesi	2	Niteliklerine göre	1-2	
	Bekçi ve Sürekli bekçi	2	Sürekli bekçi/görevli	2	
Hafta sonlarında bekçi/görevli			1		
Diğer Kolaylıklar	3	Örneğin plaj, kabin ve duş tesisleri, kiralık sandal olanakları, oyun ve spor alanları, tesisleri vb. (niteliklerine göre)	1-3		
Olumsuz Etkenler (OSE)	Hava Kirliliği	-3	Kirlilik derecesine göre	-1 - (-3)	
	Güvenceli Olmaması	-2	Güvence durumuna göre	-1 - (-2)	
	Su Kirliliği	-1	Deniz, göl, akarsular için	-1	
	Bakımsızlık	-1	Yeterli bakımın yapılmaması	-1	
	Gürültü	-1	Trafik, kalabalık vb.	-1	
	Diğer Olumsuz Etkenler	-2	Taş ve çakıl ocakları, inşaat, fabrika kalıntıları vb.	-1 - (-2)	
Genel Toplam veya Orman içi Rekreatyon Potansiyeli					

Ek-3. Doğal Sit-Sürdürülebilir Koruma ve Kontrollü Kullanım Alanı

İli : Trabzon

İlçesi-mahallesi: Akçaabat ilçesi

Mevkii : Sera Gölü Doğal Sit Alanı

■ NİTELİKLİ DOĞAL KORUMA ALANI

■ SÜRDÜRÜLEBİLİR KORUMA VE KONTROLLÜ KULLANIM ALANI

ÖZGEÇMİŞ

Sinem KARAHASANOĞLU, Trabzon'da doğdu. İlköğrenimine Trabzon İskenderpaşa İlköğretim Okulu'nda başladı. Lise öğrenimini Trabzon Tefik serdar Anadolu Lisesi'nde tamamlayarak 2009 yılında İstanbul Üniversitesi Peyzaj Mimarlığı bölümünü kazandı. 2012 yılında Peyzaj mimarı ünvanıyla mezun oldu. 2013 yılında Trabzon Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Şehir Bölge Planlama Bölümünde yüksek lisansa başladı. İlerleyen zamanda bölüm değiştirerek Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı'nda yüksek lisansına devam etti. Orta derece de İngilizce bilmektedir.

Ek-4. Trabzon Sera Gölü Tabiat Parkı Gelişme Planı

